

Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland

Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland
Meeuwenlaan 4
8011 BZ Zwolle

Ingeschreven in het Handelsregister van
de Kamer van Koophandel onder nummer 05070105

Verslag over het boekjaar 1-1-2022 t/m 31-12-2022

Inhoud

	Pagina
Karakteristieken van het pensioenfonds	
Profiel	5
Bestuur en organisatie	
Personalia	9
Meerjarenoverzicht	13
Bestuursverslag	
Algemeen	16
Risicoparagraaf	24
Uitvoeringskosten	32
Communicatie en overleg	35
Financiële ontwikkelingen	36
Beleggingen	45
Actuariële paragraaf	52
Toekomstparagraaf	54
Externe contacten	56
Verslag van het verantwoordingsorgaan	
Oordeel verantwoordingsorgaan	57
Reactie van het bestuur op het oordeel 2022 van het Verantwoordingsorgaan	60
Verslag van de Visitatiecommissie	
Samenvatting	61
Reactie van het bestuur op het visitatierapport 2022	66

Pagina

Jaarrekening

Balans per 31 december	68
Staat van baten en lasten	70
Kasstroomoverzicht	72
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	73
Toelichting op de balans per 31 december	78
Gebeurtenissen na balansdatum	84
Toelichting op de staat van baten en lasten	85
Resultaatbestemming	91
Risicoparagraaf	93

Overige gegevens

Actuariële verklaring	102
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	104

Bijlagen

Begrippenlijst	111
----------------	-----

Karakteristieken van het pensioenfonds

Profiel

Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland (hierna te noemen: het Fonds), statutair gevestigd te Zwolle, is opgericht per 1 januari 2002 en ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 05070105. De statuten zijn de laatste keer gewijzigd op 21 januari 2022.

Het Fonds is een ondernemingspensioenfonds en is per 31 december 2022 de uitvoerder van de pensioenovereenkomst van de werknemers van:

- Abbott B.V.
- Abbott Laboratories B.V.
- Abbott Logistics B.V.
- Abbott Vascular Netherlands B.V.
- APO Netherlands A.G.
- Abbott Healthcare B.V.
- Abbott Healthcare Products B.V.
- Abbott Biologicals B.V.
- Abbott Medical Nederland B.V.

Daar waar in het jaarverslag wordt gesproken over Abbott, geldt dit voor de bovenstaande entiteiten. Abbott Medical Nederland B.V. gevestigd te Veenendaal is voor dertien werknemers die per 1 januari 2019 overgekomen zijn van Abbott B.V. aangesloten.

Voor de overige werknemers heeft Abbott Medical Nederland B.V. een verzekeringsovereenkomst gesloten met Nationale-Nederlanden Levensverzekering N.V.

Per 1 januari 2017 is voor de werknemers van BGP Products B.V. de pensioenopbouw gestopt. Per 1 januari 2018 vindt er voor de werknemers van AMO Netherlands B.V. en AMO Groningen B.V. eveneens geen voortgezette pensioenopbouw meer plaats binnen het Fonds.

Een aangesloten werkgever vraagt in beginsel het deelnemerschap aan voor alle personen waarmee hij een pensioenovereenkomst sluit, tenzij in de arbeidsovereenkomst anders is bepaald. Het bestuur van het Fonds is verplicht de desbetreffende personen als deelnemer toe te laten.

Per 18 januari 2021 zijn de aandelen van Abbott Informatics Nederland B.V. overgedragen aan Francisco Partners. De werknemers van Abbott Informatics Nederland B.V. blijven tot 18 januari 2022 pensioen opbouwen bij het Fonds. Vanaf die datum is Francisco Partners verantwoordelijk voor de premieafdracht.

Doel, missie, visie en strategie van het Fonds

Het algemene uitgangspunt van het te voeren beleid is de verplichtingen die voortvloeien uit de pensioenregelingen onder een breed scala van omstandigheden na te komen en de risico's uit de pensioenregelingen af te dekken. Het streven is om de nakoming van de verplichtingen en het afdekken van risico's tegen zo laag mogelijke, maar stabiele premies en uitvoeringskosten uit te voeren.

Primaire doelstelling

Het Fonds stelt zich als hoofddoel het nakomen van haar pensioenverplichtingen, daarbij in aanmerking nemend dat deze verplichtingen nominaal zijn en er geen sprake is van een toeslag(ambitie), met uitzondering van het partnerpensioen en het wezenpensioen ingaande voor de pensioenrichtdatum.

Secundaire doelstellingen

- Korte termijn doelstelling is het realiseren van een bepaalde buffer om de kans op bijstorten te verkleinen en voldoende zekerheid in te bouwen om tot een financieel stabiel Fonds te komen.
- Lange termijn doelstelling is een hoge en stabiele dekkingsgraad tot een niveau waarop sprake kan zijn van premiekorting.

Dit is zowel in het belang van de sponsor (lage en stabiele premie, betaalbaar houden van de pensioenregeling) als in het belang van de deelnemer. Er wordt dus gestreefd naar premie-optimalisatie en -stabiliteit. Tegelijkertijd wil het bestuur geen risico lopen op de uitkering van de nominale verplichtingen.

Tertiair doel

Tenslotte is de doelstelling van het Fonds om in de vaststelling en uitvoering van het beleid compliant te zijn met alle wet- en regelgeving en een adequaat risicomanagement te voeren.

Het bestuur kan melden dat in 2022 alle pensioenverplichtingen zijn nagekomen door het Fonds. In dit jaarverslag wordt nader ingegaan op de realisatie van de doelstellingen.

Pensioenregeling

De pensioenregeling, die is vastgelegd in een pensioenreglement, bestaat uit de volgende delen:

Basis Module

De Basis Module bestaat uit de eindloonregeling.

De Basis Module geeft de (gewezen) deelnemers aanspraken op:

- ouderdompensioen met ingangleeftijd 68 jaar met een opbouw tot een maximum pensioengevend jaarsalaris van € 65.330 (1 april 2022). Wijziging van de pensioengrondslag vindt plaats per 1 april van ieder jaar;
- partnerpensioen ten behoeve van de partner;
- wezenpensioen ten behoeve van de kinderen van de (gewezen) deelnemer;
- premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid.

De franchise is € 16.998 (1 april 2022) en het opbouwpercentage is 1,657%.

Het deelnemerschap vangt aan op de datum van indiensttreding door de werknemer bij een van de aangesloten werkgevers en eindigt uiterlijk op de ingangsdatum van het ouderdompensioen ofwel de 68-jarige leeftijd.

Deze module wordt, voor wat betreft het overlijdensrisico en de vrijstelling van premiebetaling bij arbeidsongeschiktheid, door het Fonds (her)verzekerd bij Elips Life (A.G.).

Er is voor de Basis Module sprake van een eindloonregeling, maar zonder indexatie van de ingegane pensioenen en de aanspraken van gewezen deelnemers. De pensioenregeling van Abbott kent een uitzondering waarbij het pensioen wel geïndexeerd wordt. Bij overlijden in actieve dienst voor de pensioenrichtleeftijd wordt het partnerpensioen in de Basis Module en de Beschikbare Premie Module jaarlijks verhoogd met 3% tot de deelnemer de 68-jarige leeftijd zou hebben bereikt.

Het wezenpensioen wordt uitgekeerd tot het bereiken van de 18-jarige leeftijd van het kind. De uitkering wordt voortgezet zolang het kind studerende dan wel arbeidsongeschikt is maar uiterlijk tot en met de maand waarin de 27-ste verjaardag van het kind valt of bij eerder overlijden. Zolang er recht is op de uitkering wordt het wezenpensioen jaarlijks verhoogd met 3% tot de deelnemer de 68-jarige leeftijd zou hebben bereikt.

Beschikbare Premie Module

De Beschikbare Premie Module is met ingang van 1 januari 2006 ingevoerd en geeft de (gewezen) deelnemers aanspraak op een beschikbare premie boven de salariscgrens van € 65.330 (1 april 2022) tot het maximum pensioengevend salaris van € 114.866 (1 april 2022). Deze module wordt, voor wat betreft het overlijdensrisico en de vrijstelling van premiebetaling bij arbeidsongeschiktheid, door het Fonds (her)verzekerd bij Elips Life (A.G.).

De beschikbare premie wordt vastgesteld door een leeftijdsafhankelijk percentage te berekenen over de pensioengrondslag, die gelijk is aan het pensioengevend salaris boven de salariscgrens uit de Basis Module. Het leeftijdsafhankelijke percentage wordt bepaald volgens een staffel. De opbouw vindt plaats door middel van een storting van premies op een aparte beleggingsrekening, die door het Fonds en op naam van de deelnemer wordt geopend bij Goldman Sachs Asset Management (voorheen NN Investment Partners B.V.). De beschikbare premies worden inclusief het behaalde rendement door de deelnemer bij een verzekeraar op de pensioendatum aangewend voor de aankoop van ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen.

Vrijwillige Bijspaar Module

De Vrijwillige Bijspaar Module is een premieovereenkomst die met ingang van 1 januari 2006 is ingevoerd. Als deelnemers aan deze module worden aangemerkt de werknemers die op of na 1 januari 2006 in dienst zijn getreden bij een werkgever en deelnemen in de pensioenregeling of die deelnemer waren in de op 31 december 2005 geldende pensioenregeling.

Vanaf 1 januari 2015 is er geen mogelijkheid meer om aanvullende stortingen te doen. De kapitalen die tot 1 januari 2015 zijn 'gespaard' blijven belegd.

Nettopensioenregeling

Vanaf 1 januari 2015 is er tot een pensioengevend salaris van € 100.000 fiscaal gefaciliteerde pensioenopbouw mogelijk (bedrag 1 april 2022 is € 114.866). Boven dat bedrag is er de mogelijkheid dat de werkgever een nettopensioenregeling inricht. De nettopensioenregeling voor het gedeelte van de spaarfaciliteit wordt eveneens uitgevoerd door het Fonds. Het partner- en wezenpensioen in deze nettopensioenregeling wordt niet door het Fonds uitgevoerd. De werkgever sluit separaat verzekeringen voor het partner- en wezenpensioen.

De beschikbare premie wordt vastgesteld door een leeftijdsafhankelijk percentage te berekenen over de pensioengrondslag, die gelijk is aan het pensioengevend salaris boven de salariscgrens uit de Beschikbare Premie Module. Deze netto gemaakte beschikbare premie houdt de werkgever in op het (netto)salaris van de deelnemer en is geheel voor rekening van de deelnemer. De opbouw vindt plaats door middel van een storting van premies op een aparte beleggingsrekening, die door het Fonds en op naam van de deelnemer wordt geopend bij Goldman Sachs Asset Management (voorheen NN Investment Partners B.V.). De beschikbare premies worden inclusief het behaalde rendement door de deelnemer bij een verzekeraar op de pensioendatum aangewend voor de aankoop van ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen.

De pensioenregelingen van het Fonds zijn vastgelegd in pensioenreglementen, en zijn te vinden op de website van het Fonds.

Verzekerdenbestand

(Aantallen)

	Actieve deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen- gerechtigden	Totaal
Stand per 31 december 2021	2.009	1.302	283	3.594
Mutaties door:				
indiensttredingen	247			247
Ontslag met premievrije aanspraak	-172	172		0
Waardeoverdracht		-41		-41
Ingang pensioen	-7	-20	33	6
Overlijden	-4		-5	-9
Afkoop				0
Andere oorzaken		-7		-7
Mutaties per saldo	64	104	28	196
Stand per 31 december 2022	2.073 ¹⁾	1.406	311	3.790

	2022	2021
Specificatie pensioengerechtigden		
Ouderdomspensioen	259	236
Nabestaandenpensioen	43	38
Wezenpensioen	9	9
Totaal	311	283

1) Waarvan 51 deelnemers met (gedeeltelijke) vrijstelling van premiebetaling

Bestuur en organisatie

Personalia

De samenstelling van het bestuur is in 2022 als volgt:

De heer J.M. Negro, voorzitter	(werkgeverslid)
De heer C.M.A. Merison, secretaris en vice voorzitter	(lid namens pensioengerechtigden) tot 1 juli 2022
De heer V.M. Willemsen	(werkgeverslid) tot 7 april 2022
De heer J.W. Verweij, secretaris en vice voorzitter	(werknemerslid) vanaf 1 juli 2022
De heer E.H. Dijkstra, penningmeester	(werkgeverslid)
De heer M.J.P.R. Raven	(werknemerslid)

Mevrouw J.M. de Voogd is per 17 januari 2022 benoemd als aspirant-bestuurder namens pensioengerechtigden.

De heer M. den Besten is per 22 juni 2022 benoemd als aspirant-bestuurslid namens de werkgever.

De heer Dijkstra heeft een nevenfunctie als penningmeester bij de plaatselijke Harmonie. De overige bestuursleden voeren, afgezien van hun werkzaamheden voor de werkgever, geen nevenfuncties uit.

Samenstelling bestuur naar leeftijdsgroep per 31 december 2022:

Leeftijdsgroep	Aantal leden
<25	–
25-35	–
35-45	3
45-55	–
55-65	1
>65	–

De samenstelling van de overige overleg- c.q. adviesorganen is in 2022 als volgt

Beleggingscommissie:

De heer J.M. Negro	
De heer H.F.P. van Capelleveen	(adviseur Firmfuture)
Mevrouw K. Janga	(Montae & Partners)
Mevrouw L. Luyten	(Adviseur Mercer)

Communicatiecommissie

De heer J.W. Verweij	
De heer C.M.A. Merison	tot 1 juli 2022
Mevrouw T. van der Kolk	(namens de werkgever) tot 1 oktober 2022
De heer J.P. de Groot	(Montae & Partners B.V.)
Mevrouw I van Zetten	(Montae & Partners B.V.)
De heer L. Mohamed	(namens het Verantwoordingsorgaan)
Mevrouw E. Minnesma	(namens het Verantwoordingsorgaan)

Risicomanagementcommissie

De heer E.H. Dijkstra	(sleutelfunctiehouder risicobeheer) tot 13 mei 2022
De heer C.M. Merison	tot 1 juli 2022
De heer J.W. Verweij	(sleutelfunctiehouder risicobeheer) vanaf 13 mei 2022
De heer M. Nieland	(vervuller risicobeheer, Montae & Partners B.V.) tot 1 november 2022
Mevrouw M. Olsthoorn	(vervuller risicobeheer, Montae & Partners B.V.) vanaf 1 november 2022

Verantwoordingsorgaan

Mevrouw E. Minnesma	(namens de werkgever)
De heer B. van den Berg	(namens de werknemers)
De heer H.T.E. Kemperman	(namens de werknemers)
De heer J. Zandstra	(namens de pensioengerechtigden) tot 1 juli 2022
De heer L. Mohamed	(namens de werknemers)
De heer P. Klap	(namens de werknemers)
De heer M. den Besten	(namens de werknemers) tot 17 mei 2022
De heer H. van Essen	(namens de pensioengerechtigden) vanaf 20 september 2022.

Samenstelling VO naar leeftijdsgroep per 31 december 2022:

Leeftijdsgroep	Aantal leden
<25	–
25-35	–
35-45	–
45-55	2
55-65	3
>65	1

Uitbestedingspartijen

- De adviserend actuaire van het Fonds is de heer B. Cordewiner, werkzaam bij AZL N.V. Hij is per 13 december 2022 vervangen door de heer S. Grouwels, eveneens werkzaam bij AZL N.V.
- De certificerend actuaire is in 2022 de heer R. van der Meer van Milliman Pensioenen.
- De accountant van het Fonds is mevrouw drs. J.A. van Muijlwijk-Duijzer RA, werkzaam bij Mazars Accountants N.V.
- De werkzaamheden van de compliance officer worden uitgevoerd door de heer R. Mensch van GBA Accountants & Adviseurs.
- De bestuursondersteuning wordt verzorgd door Montae & Partners B.V.
- De administratie is uitbesteed aan AZL N.V. en voor de beleggingen in de Beschikbare Premie Module, de Vrijwillige Bijspaar Module en nettopensioenregeling aan Goldman Sachs Asset Management B.V. (voorheen NN Investment Partners N.V.) in het product Mijn Pensioen.
- Als vermogensbeheerder is de internationale vermogensbeheeractiviteit van Ameriprise Financial Inc. (handelend onder de naam Columbia Threadneedle Investments) aangesteld.
- Northern Trust is de custodian (bewaarneming en administratieve effecten).

Meerjarenoverzicht

(Standen per ultimo jaar)	2022	2021	2020	2019	2018
Aantallen					
Actieve deelnemers	2.073	2.009	1.890	1.801	1.687
Gewezen deelnemers	1.406	1.302	1.299	1.259	1.200
Pensioengerechtigden	311	283	251	209	182
Totaal	3.790	3.594	3.440	3.269	3.069
Financiële gegevens (in duizenden euro)					
Beleggingen voor risico pensioenfonds					
Belegd vermogen	465.002	615.869	575.066	469.566	365.423
Beleggingsopbrengsten	-189.599	-2.949	79.257	81.700	-3.826
Rendement op basis van total return	-29,9%	-0,9%	16,2%	21,9%	-1,1%
Beleggingen voor risico deelnemers					
Belegd vermogen	31.676	38.470	34.589	31.238	25.388
Beleggingsopbrengsten	-8.535	2.854	3.550	4.525	-314
Rendement op basis van total return	-19,8%	8,3%	11,3%	17,6%	-2,3%
Reserves					
Algemene reserve	128.005	128.394	80.672	58.961	43.511
Totaal reserves	128.005	128.394	80.672	58.961	43.511
Technische voorzieningen					
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	351.570	499.809	512.864	422.327	335.575
Overige technische voorzieningen	2.278	2.030	1.624	1.453	1.452
Totaal technische voorzieningen	353.848	501.839	514.488	423.780	337.027

	2022	2021	2020	2019	2018
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers					
Beschikbare Premie Module en Vrijwillige Bijspaar Module	31.676	38.470	34.589	31.238	25.388
	31.676	38.470	34.589	31.238	25.388
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers					
Reguliere premie	45.460	42.423	34.850	26.683	24.299
Incidentele premies	27	46	40 ¹⁾	0	24
	45.487	42.469	34.890	26.683	24.323
in % van de loonsom ²⁾	38,6%	40,7%	35,8%	29,4%	29,0%
Bijdragen voor risico deelnemers	2.893	2.517	2.214	2.090	1.991
Pensioenuitkeringen	3.781	3.479	3.132	2.692	2.485
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten					
Totaal	1.428	1.332	1.198	1.165	1.228
Per deelnemer in euro (Actieven en Pensioengerechtigden)	599	581	560	580	657
Dekkingsgraad					
Aanwezige dekkingsgraad ³⁾	133,2%	123,8%	114,7%	113,0%	112,0%
Beleidsdekkingsgraad	127,7%	119,4%	108,7%	111,8%	115,7%
Minimaal Vereiste dekkingsgraad	104,1%	104,1%	104,1%	104,1%	104,1%
Vereiste dekkingsgraad	112,7%	112,6%	112,9%	113,2%	114,1%
Reële dekkingsgraad	90,7%	95,0%	89,0%	89,9%	94,3%

1) Cijfer 2020 aangepast: opvoer van de kostenvoorziening werd niet in het resultaat getoond. Dit zat dus niet in de premies.

2) Het percentage is als volgt berekend: Reguliere premie / salarissom van de basisregeling (inclusief oude regeling)

3) De dekkingsgraad is als volgt berekend: (Totaal Reserves + Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds + Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers) / Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds + Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers maal 100%.

Bestuursverslag

Het bestuur heeft in 2022 acht bestuursvergaderingen gehad, waarin met name over strategische zaken is gesproken, maar waarin ook de dagelijkse gang van zaken van het Fonds is besproken en waarin besluitvorming heeft plaatsgevonden.

In de bestuursvergaderingen werd onder meer gesproken over (de opsomming is niet limitatief):

- Statuten;
- strategisch beleid 2022;
- communicatiebeleid;
- beleggingsbeleid;
- evaluatie custodian;
- bijwerken van de fondsdocumenten;
- beleid rondom Asset-liability management (ALM)-studie ;
- risicomangement;
- toezichtthema's;
- Eigen Risicobeoordeling (ERB);
- parameters en flexibiliseringsfactoren 2022;
- Actuariële en Bedrijfstechnische nota (ABTN) en pensioenreglement;
- financiële positie;
- bestuurssamenstelling en rolverdeling;
- herverzekering;
- de jaarrekening 2021;
- begroting en realisatie begroting;
- Service Level Agreement (SLA) rapportages;
- stand van zaken Wet Toekomst Pensioen (WTP);
- evaluatie uitbestedingspartners;
- Auditplan 2022;
- commissie Parameters;
- opleiding;
- zelfevaluatie;
- actuariële zaken;
- kostenvoorziening;
- aanbevelingen ombudsman;
- Code Pensioenfonds;
- Geschiktheidsplan 2022 en 2023;
- Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) rapportage.

Algemeen

Samenstelling van het bestuur

Per 1 januari 2022 bestaat het bestuur uit zes bestuursleden. De heer Negro fungeert in 2022 als voorzitter. Samen met de heer Merison (secretaris van het Fonds) vormt hij tot 1 juli 2022 het Dagelijks Bestuur. De heer Dijkstra is penningmeester. De overige bestuursleden zijn de heer Willemsen, de heer Verweij en de heer Raven. Vanaf 1 juli 2022 heeft de heer Verweij de secretaris rol overgenomen en vormt hij samen met de heer Negro het Dagelijks Bestuur.

Mevrouw De Voogd is per 17 januari 2022 benoemd als aspirant-bestuurder als beoogd opvolger van de heer Merison. De heer Merison is per 1 juli 2022 afgetreden als bestuurslid en kort daarna overleden.

Per 6 april 2022 treedt de heer Willemsen tussentijds af als bestuurslid. Hij heeft een functie buiten Abbott aanvaard.

Per 22 juni 2022 is de heer Den Besten benoemd als aspirant-bestuurslid namens de werkgever.

Bij het zoeken naar nieuwe bestuurskandidaten wordt aandacht geschonken aan diversiteit, waarbij kennis en kunde altijd prevaleren. Een keer in de drie jaar vindt evaluatie plaats van het diversiteitsbeleid. Na benoeming van mevrouw De Voogd in 2023 zal weer een vrouw deel uit maken van het bestuur.

Samenstelling van het verantwoordingsorgaan

In 2022 hebben diverse mutaties plaatsgevonden in het verantwoordingsorgaan (VO). De heer Zandstra fungeerde tot 1 juli 2022 als voorzitter en de heer Kemperman fungeerde in 2022 als secretaris. Na het vertrek van de heer Zandstra heeft de heer Klap de voorzittersrol op zich genomen. Per 20 september 2022 is de heer Van Essen benoemd als lid namens pensioengerechtigden.

Voor het VO geldt hetzelfde diversiteitsbeleid. In het VO heeft 1 vrouw zitting. Op dit moment zijn er geen leden die jonger zijn dan 40 jaar.

Zelfevaluatie functioneren bestuur

Het bestuur evalueert jaarlijks het bestuurlijk functioneren en de werking van het bestuursmodel. In november 2021 stond een zelfevaluatie gepland onder begeleiding van een externe partij. Wegens de maatregelen rondom de bestrijding van corona is besloten deze bijeenkomst te verschuiven naar januari 2022. Het verslag en de acties zijn vastgesteld in de bestuursvergadering van 22 maart 2022.

Geschiktheid van het bestuur

Het Fonds heeft een ambitieniveau geformuleerd voor de geschiktheid van het bestuur als collectief en de individuele bestuursleden. Het ambitieniveau is dat het bestuurslid bij aantreden zich bevindt op geschiktheidsniveau A. Op collectief niveau: A op alle gebieden en afhankelijk van lidmaatschap commissies niveau B. Voor bestuursleden die zitting hebben in de beleggingscommissie wordt uitgegaan van kennisniveau B+ op het terrein van beleggingen.

Permanente educatie

Het bestuur en ieder bestuurslid afzonderlijk moeten over de juiste kennis en vaardigheden beschikken. Bestuurders bezoeken bijeenkomsten en seminars van de toezichthouders en van externe partijen.

Code Pensioenfondsen

Het bestuur heeft op enkele punten besloten af te wijken van de Code Pensioenfondsen Wij lichten de afwijkingen in 2022 hieronder toe.

Thema integer handelen

- Norm 21: Het Fonds heeft geen eigen klokkenluidersregeling opgesteld. De bestuursleden zijn (behalve het bestuurslid namens pensioengerechtigden) in dienst bij de werkgever. De werkgever beschikt over voldoende regelingen om op een passende wijze om te gaan met onregelmatigheden. Bovendien heeft het Fonds geen werknemers in dienst. Het bestuur heeft wel onderzocht of de partijen waaraan werkzaamheden zijn uitbesteed, beschikken over een klokkenluidersregeling. Dit is het geval. Werknemers van de uitbestedingspartijen kunnen dus bij een onregelmatigheid hiervan gebruik maken.

Thema zorgvuldig benoemen

- Norm 33: In het bestuur en verantwoordingsorgaan zijn op 31 december 2022 geen leden die jonger zijn dan 40 jaar. Er zitten geen vrouwen in het bestuur. Per 17 januari 2022 is een vrouw benoemd als aspirant-bestuurder. Zij is beoogd bestuurder vanaf 1 juli 2023.
- De Code Pensioenfonds heeft als norm dat benoeming van leden van de Visitatiecommissie moet plaatsvinden na een bindende voordracht door het verantwoordingsorgaan. Op verzoek van het VO heeft het bestuur gekozen dat het VO een adviesrecht heeft bij benoemingen van de Visitatiecommissie en daarmee ook bij een eventueel ontslag van leden van de Visitatiecommissie.

Het bestuur heeft een checklist Code Pensioenfonds vastgesteld. Per element is aangegeven of het Fonds de Code Pensioenfonds heeft nageleefd. Tevens wordt, indien noodzakelijk, een toelichting gegeven. Deze checklist wordt jaarlijks besproken in een bestuursvergadering.

Ondanks het pas-toe-of-leg-uit karakter van de Code Pensioenfonds zijn er bepalingen die altijd een toelichting veronderstellen. Deze normen worden hieronder genoemd, met een verwijzing naar de toelichting in het jaarverslag.

Rapportagenorm	Voldoet het Fonds aan de norm?	Vindplaats toelichting jaarverslag of website
Norm 5 Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	Ja	Het bestuur beschrijft in het bestuursverslag bij de betreffende beleidsonderwerpen het beleid dat het in 2022 voerde, de gerealiseerde uitkomsten van dat beleid en de beleidskeuzes die het bestuur maakte.
Norm 31 De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Ja	Het bestuur rapporteert in dit verslag over de samenstelling van fondsorganen en de geschiktheid van de leden en over diversiteit.

Rapportagenorm	Voldoet het Fonds aan de norm?	Vindplaats toelichting jaarverslag of website
Norm 33 In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	Nee	Het bestuur rapporteert in dit verslag over de diverse samenstelling van fondsorganen, de doelen ten aanzien van diversiteit en de stappen voor het bevorderen van diversiteit. In het bestuur en verantwoordingsorgaan zijn op 31 december 2022 geen leden die jonger zijn dan 40 jaar. Er zitten geen vrouwen in het bestuur. Per 17 januari 2022 is een vrouw benoemd als aspirant-bestuurder. Zij is beoogd bestuurder vanaf 1 juli 2023. In het VO heeft 1 vrouw zitting.
Norm 47 Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.	Ja	De Visitatiecommissie betreft de Code Pensioenfondsen bij de uitoefening van haar taak en rapporteert hierover in haar rapportage.
Norm 58 Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	Ja	In dit verslag beschrijft het bestuur de missie, visie en strategie van het Fonds.
Norm 62 Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	Ja	Het Fonds heeft in haar investment beliefs opgenomen dat het vanuit ethische en maatschappelijke doelstellingen zich aan de minimale wet- en regelgeving op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen houdt. Meer informatie is opgenomen in de beleggingsparagraaf.
Norm 64 Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	Ja	In dit verslag is de rapportage en de bevindingen van het bestuur op deze rapportage opgenomen.
Norm 65 Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten ende veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	Ja	In dit verslag wordt indien er klachten en of geschillen zijn geweest gerapporteerd.

Klachten en geschillen

In 2022 hebben diverse deelnemers vragen gesteld over hun pensioenaanspraken en -rechten. Alle vragen hieromtrent zijn beantwoord en hebben niet tot wedervragen geleid.

Daarnaast is er een klacht behandeld en afgewezen door het bestuur.. Naar aanleiding van deze klacht heeft de Ombudsman Pensioenen in een beroepsfase een uitspraak gedaan en het Fonds in het gelijk gesteld..

Beloningsbeleid

Het Fonds beschikt over een beloningsbeleid. De bestuursleden en leden van het verantwoordingsorgaan namens de werknemers en werkgevers zijn in dienst van de werkgever en verrichten hun werkzaamheden voornamelijk in werktijd, dus ontvangen feitelijk een beloning van de werkgever. Het bestuurslid en lid verantwoordingsorgaan namens de pensioengerechtigden ontvangen een vergoeding van het pensioenfonds conform het beloningsbeleid.

Ook in 2022 was het bestuur van mening dat het beloningsbeleid in de praktijk naar tevredenheid functioneert en ziet geen reden tot aanpassing hiervan.

Toezichtthema's DNB 2022

Het bestuur heeft kennisgenomen van de toezichtthema's van DNB en AFM voor 2022. Het bestuur heeft deze thema's besproken en heeft geconcludeerd dat er geen onderwerpen zijn die niet bekend zijn bij het bestuur of waar het bestuur nog geen actie op heeft ondernomen of waar nog geen actie reeds voor gepland staat.

Met betrekking tot het nieuwe pensioencontract monitort het bestuursbureau de ontwikkelingen hiervan. Indien noodzakelijk wordt het onderwerp geagendeerd voor een bestuursvergadering.

Visitatie

Het bestuur heeft besloten om de heren Brandwijk, Manning en Hagen (de visiteurs van het Fonds) te vragen om de visitatie uit te voeren in 2023 over het verslagjaar 2022. De redenen voor deze keuze zijn het feit dat de visiteurs al bekend zijn met het Fonds in combinatie met de kostenoverwegingen. Een samenvatting van de visitatie over het verslagjaar is opgenomen bij dit jaarverslag.

Compliance

Op grond van de Pensioenwet dient het Fonds een beheerste en integere bedrijfsvoering te waarborgen en een compliance officer aan te wijzen. In 2022 is de compliance officer de heer Mersch van GBA Accountants & Adviseurs. Er is een eenjarig contract met de compliance officer gesloten. Aan de hand van de evaluatie van het bestuur in het derde kwartaal van 2022 heeft het bestuur besloten ook voor 2023 een eenjarige overeenkomst met GBA Accountants & Adviseurs te sluiten.

De compliance officer is belast met het toezicht op de naleving van de gedragscode van het Fonds. De gedragscode wordt nageleefd door het bestuur en de leden van het verantwoordingsorgaan en de overige verbonden personen. De gedragscode bevordert transparantie en zorgt ervoor dat alle verbonden personen weten wat wel of niet geoorloofd is. Het bestuur heeft de voorzitter van het Fonds aangewezen als insider, op grond van zijn functie bij de werkgever.

Op 3 april 2023 heeft de compliance officer de rapportage verstrekt over zijn uitgevoerde werkzaamheden 2022 in het kader van de gedragscode. Deze rapportage is op 16 mei 2023 besproken in een bestuursvergadering. Op basis van de ontvangen verklaringen inzake de gedragscode heeft de compliance officer geen bijzonderheden geconstateerd. Bij het Fonds is de voorzitter aangewezen als insider. In bepaalde situaties dient het bestuur goedkeuring te verlenen. Te denken valt hierbij aan het aanvaarden of continueren van nevenfuncties. De compliance officer heeft hierbij geen bijzonderheden geconstateerd. De compliance officer doet geen aanbevelingen in zijn rapportage.

Vergadertool

In 2022 heeft het Fonds wederom gebruik gemaakt van de tool OurMeeting van het bedrijf DocWolves B.V.

Nettopensioenregeling

Met ingang van 1 januari 2015 wordt de nettopensioenregeling die door de werkgever is toegezegd voor het spaargedeelte uitgevoerd door het Fonds. De werkgever heeft het overlijdensgedeelte tijdens het deelnemerschap bij een verzekeraar ondergebracht. De regeling wordt zoveel mogelijk uitgevoerd conform de BPM-regeling. In 2022 hebben zich geen wijzigingen in de regeling voorgedaan.

Bescherming Persoonsgegevens

Bescherming van Persoonsgegevens staat hoog op de agenda van het bestuur en de administrateur. Het bestuur houdt in haar dagelijkse werkzaamheden rekening met regelgeving over dit onderwerp en heeft in het kader daarvan de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) rapportage van AZL N.V. besproken.

Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen

De Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen is opgesteld door de Pensioenfederatie (hierna: de Gedragslijn) en heeft een dwingend karakter voor de pensioenfondsen welke als lid zijn aangesloten bij de Pensioenfederatie. Met deze gedragslijn laten pensioenfondsen zien op welke manier zij gegevens van (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden of andere aanspraakgerechtigden beheren. De pensioenfondsen rapporteren voor het eerst per 1 januari 2020 over de naleving van de gedragslijn. Als lid van de Pensioenfederatie legt het Fonds middels dit jaarverslag verantwoording af over de toepassing van de normen uit de gedragslijn gedurende geheel 2022. Voor zover er mogelijk normen niet (volledig) zijn toegepast wordt dit gemotiveerd toegelicht.

De toepassing van de Gedragslijn is vastgelegd in alle privacydocumenten. Naleving hiervan is in de (uitbestedings)processen geborgd.

Daarnaast heeft bij alle kritische uitbestedingspartijen van het Fonds de uitvraag plaatsgevonden naar de naleving van de Gedragslijn. Hierbij is ook gekeken naar de beschikbare assurance rapportages en is gebruik gemaakt van uitvragen en overleggen met de uitbestedingspartijen van het Fonds die tevens als verwerker zijn geclassificeerd. De uitbestedingspartijen hebben verklaard de normen van de Gedragslijn na te leven, aanvullend op de geldende AVG-normen. Een uitbestedingspartij heeft verklaard een eigen beleid te hanteren dat minimaal 'gelijkwaardig' is aan de Gedragslijn. Op basis van deze uitkomsten is vastgesteld dat aan de normen van de Gedragslijn is voldaan.

Het Fonds verklaart zich in 2022 aan de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens door pensioenfondsen te hebben gehouden.

Wet toekomst pensioenen

In 2022 is tijdens de bestuursvergaderingen diverse malen aandacht besteed aan de bovengenoemde wet. Het Fonds heeft aangegeven zolang de wetgeving niet definitief is de ontwikkelingen nauwlettend in de gaten te houden maar beperkt bezig te zijn met eventuele wijzigingsvoorstellen. Ook omdat de werkgever intern nog een richting moet bepalen..

Herverzekering

Op 31 december 2022 liep het herverzekeringscontract met Elips Life inzake de dekking van het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico af. Op 30 januari 2023 heeft het bestuur het besluit genomen dat er geen nieuw herverzekeringscontract wordt afgesloten. De bovengenoemde risico's worden vanaf 2023 in eigen beheer genomen.

Sleutelfuncties

Het bestuur heeft de sleutelfuncties ingevoerd naar aanleiding van eerdere wijzigingen in de Pensioenwet op grond van de Europese Richtlijn IORP II (van kracht sinds 13 januari 2019). De sleutelfuncties bestaan uit de risicobeheerfunctie, de interne auditfunctie en de actuariële functie.

Risicobeheerfunctie

Het houderschap van de sleutelfunctie risicobeheer is belegd bij een bestuurslid. De heer Verweij is sleutelfunctiehouder Risicobeheer. De vervulling van de sleutelfunctie risicobeheer is belegd bij Montae & Partners B.V.

Risicobeheer is een rol in het bestuurlijke proces. Door het houderschap in het bestuur te beleggen wordt expliciet invulling gegeven aan de toetsing van besluiten aan de risicokaders van het Fonds. Hierdoor is geborgd dat de houder optimaal geïnformeerd is. Om uitvoering te geven aan de taken vanuit Risicobeheer, heeft het Fonds een jaarplan Risicobeheer opgesteld.

Verankering van de sleutelfunctiehouder Risicobeheer binnen de fondsorganisatie

De sleutelfunctie Risicobeheer is in de statuten, de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) en een functieprofiel beschreven. Daarnaast draagt het Fonds er zorg voor dat de houder toegang heeft tot alle informatie die noodzakelijk is om de functie te kunnen uitoefenen. De sleutelfunctie rapporteert elk kwartaal over de ontwikkeling, beheersing en aandachtspunten met betrekking tot risico's binnen het pensioenfonds.

Borging onafhankelijkheid sleutelfunctiehouder Risicobeheer

De onafhankelijkheid van de sleutelfunctiehouder Risicobeheer is als volgt gewaarborgd:

- Er is sprake van een scheiding tussen uitvoering en controle van de werkzaamheden inzake de Sleutelfunctie.
- De sleutelfunctiehouder Risicobeheer is geen lid van de Beleggingscommissie, maar kan als toehoorder de vergadering bijwonen.
- Het sleutelfunctiehouderschap Risicobeheer wordt niet gecombineerd met een andere sleutelfunctie binnen het Fonds.
- De sleutelfunctiehouder geniet voldoende rechtsbescherming.

Interne Auditfunctie

Het houderschap van de sleutelfunctie interne audit is belegd bij een bestuurslid. Na het aftreden van de heer Willemsen in 2022 is de heer Den Besten aangesteld als aspirant-bestuurslid en tevens als de nieuwe beoogde sleutelfunctiehouder Interne Audit. Tot het moment van benoeming zal het bestuursbureau en het Dagelijks Bestuur het houderschap waarnemen. 4PP Audit is aangesteld als vervuller sleutelfunctie interne audit. Ook interne audit is een rol in het bestuurlijke proces en daarom ligt het niet voor de hand het houderschap uit te besteden. Het bestuur blijft hiermee voor wat betreft de audit werkzaamheden de regie voeren en bepaalt de focus voor de processen die bekeken worden.

Verankering van de sleutelfunctiehouder Interne Audit binnen de fondsorganisatie

De sleutelfunctie Interne Audit is in de statuten, de Actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) en een functieprofiel beschreven. Daarnaast draagt het Fonds er zorg voor dat de sleutelfunctiehouder toegang heeft tot alle informatie die noodzakelijk is om de functie te kunnen uitoefenen. Bovendien kan de sleutelfunctiehouder Interne Audit de vergaderingen van de commissies bijwonen.

Borging onafhankelijkheid beoogde sleutelfunctiehouder Interne Audit

De onafhankelijkheid van de sleutelfunctiehouder Interne Audit is ten minste als volgt geborgd:

- De sleutelfunctiehouder Interne Audit is geen lid van de Beleggingscommissie of de Risicomanagementcommissie.
- Het sleutelfunctiehouderschap Interne Audit wordt niet gecombineerd met een andere sleutelfunctie binnen het Fonds.
- De sleutelfunctiehouder geniet voldoende rechtsbescherming.

Actuariële functie

Het bestuur heeft in eerste instantie gekozen voor een invulling van het houderschap en vervuller binnen het bestuur. De heer Negro, bestuurslid, was beoogd sleutelfunctiehouder en vervuller Actuarieel. In de bestuursvergadering van 31 maart 2020 heeft het bestuur besloten de actuariële sleutelfunctie uit te besteden aan de certificerende actuaris. Deze invulling vereist geen extra (actuariële) deskundigheid in het bestuur. Bovendien zijn de werkzaamheden van de certificerende actuaris en de (nieuwe) actuariële sleutelfunctie grotendeels overlappend. Deze invulling is daarmee het meest (kosten)efficiënt.

Verankering van de sleutelfunctiehouder Actuarieel binnen de fondsorganisatie

De sleutelfunctie Actuarieel is in de statuten en de ABTN beschreven. Daarnaast draagt het Fonds er zorg voor dat de sleutelfunctiehouder toegang heeft tot alle informatie die noodzakelijk is om de functie te kunnen uitoefenen.

Borging onafhankelijkheid van de sleutelfunctiehouder Actuarieel

De onafhankelijkheid van de sleutelfunctiehouder is als volgt geborgd:

- Het sleutelfunctiehouderschap Actuarieel wordt niet gecombineerd met een andere sleutelfunctie binnen het Fonds.
- De sleutelfunctiehouder Actuarieel is geen lid van de Risicomanagementcommissie.
- De sleutelfunctiehouder geniet voldoende rechtsbescherming.

Geschiktheidseisen sleutelhouders Actuarieel, Risicobeheer en Interne Audit

De sleutelhouders Actuarieel en Risicobeheer voldoen aan de geschiktheidseisen en beschikken over de benodigde kennis en ervaring alsmede voldoen aan de betrouwbaarheidseisen. De heer Den Besten wordt op dit moment opgeleid als de nieuwe beoogde sleutelfunctiehouder Interne Audit om hiermee te kunnen voldoen aan de geschiktheids- en betrouwbaarheidseisen.

Escalatie naar de Visitatiecommissie

De sleutelfunctiehouders hebben een rapportage- en meldingsplicht. Zij moeten materiële bevindingen en aanbevelingen (op het gebied dat onder hun verantwoordelijkheid valt) in ieder geval melden aan het bestuur van het pensioenfonds. Rapportage door houders van sleutelfuncties dient schriftelijk plaats te vinden.

In bepaalde situaties is (zijn) de sleutelhouder(s) verplicht om zaken te melden aan het bestuur (impactvolle uitvoeringsissues), het intern toezicht (impactvolle bestuurlijke issues) respectievelijk de externe toezichthouder (meldingsplicht bij significante issues met bewust nalaten of niet handelen door bestuur en/of intern toezicht). Het gaat er dan om dat een sleutelfunctiehouder rapporteert aan het bestuur over een issues maar dat het bestuur de bijbehorende aanbeveling niet wenst op te volgen. In deze situatie heeft de sleutelhouder de bevoegdheid om dit te escaleren. Aangezien het Fonds een Visitatiecommissie heeft, heeft het bestuur gevraagd of de Visitatiecommissie van het Fonds deze rol kan vervullen. Tussen de leden van de Visitatiecommissie en het Fonds is hiervoor een aanvullende overeenkomst opgesteld. Tevens is het reglement van de Visitatiecommissie hierop aangepast.

Fondsdocumenten

Actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN)

In de bestuursvergadering van 22 maart 2022 heeft het bestuur een geactualiseerde ABTN met als ingangsdatum 1 januari 2022 vastgesteld. Deze ABTN is daarna ingediend bij DNB.

Beleggingsplan 2022

Het beleggingsplan 2022 (vastgesteld op 14 december 2021) is een voortzetting van het beleggingsbeleid zoals eerder door het bestuur is vastgesteld en geïmplementeerd en ook in 2022 uitgevoerd blijft worden.

Risicostrategie en -beleid 2022

Het risicostrategie- en beleid wordt jaarlijks geactualiseerd, onder andere na uitvoering van de jaarlijkse risicoanalyse. Op 22 maart 2022 is het beleidsdocument laatstelijk gewijzigd.

Pensioenreglement II en reglement voor de nettoeregeling

Per 1 april 2022 is het pensioenreglement II geactualiseerd. De flexfactoren en (grens)bedragen zijn aangepast.

Tijdens de interne audit "uitbestedingen" heeft de auditor een opmerking gemaakt dat in het pensioenreglement geen verwijzing is opgenomen naar een internationale waardeoverdracht. Het bestuur heeft besloten een dergelijke verwijzing op te nemen.

Het pensioenreglement voor de nettoregeling is eveneens geactualiseerd per die datum.

Communicatiebeleidsplan

Het communicatiebeleidsplan is in december 2020 geactualiseerd naar de stand per die datum en geldt voor 2021 en 2022. Aan het einde van 2022 is een nieuw communicatiebeleidsplan in concept opgesteld. Begin 2023 neemt het bestuur hier een besluit over.

Geschiktheidsplan

Op 17 mei 2022 is het geschiktheidsplan geactualiseerd. Het geschiktheidsplan geldt voor de jaren 2022 en 2023.

Incidentenregeling

Het was niet noodzakelijk de incidentenregeling in 2022 te actualiseren.

Statuten

In het laatste kwartaal van 2021 zijn de statuten aangepast aan de Wet Bestuur en Toezicht (WBTR). Op 21 januari 2022 zijn de statuten bij de notaris gepasseerd.

Uitbestedingsbeleid

Op 14 december 2021 is het uitbestedingsbeleid geactualiseerd voor 2022. In dit beleid zijn adviezen uit het rapport audit uitbesteding overgenomen. Ook is een bepaling opgenomen dat de uitbestedingspartij zich dient te houden aan uitgangspunten van het End-user computing beleid van het Fonds.

Gedragscode

Op 20 september 2022 is de gedragscode geactualiseerd. In de bestuursvergadering van 23 juni 2022 is de rapportage van de compliance officer besproken. Hieruit is gebleken dat verbonden personen niet consistent omgaan met het melden van het bijwonen van seminars etc. Het is ook nog niet geheel duidelijk of deelname aan de pensioenregeling van Abbott gemeld moet worden. Naar aanleiding hiervan zijn enkele verduidelijkingen opgenomen.

Risicoparagraaf

Integraal risicomanagement

De wijze waarop het bestuur om gaat met integraal risicomanagement, het risicoraamwerk en de wijze waarop risicomanagement wordt ingeweven in de besturing van het Fonds is vastgelegd in een risicostrategie- en risicobeleidsdocument. Een samenvatting van dit beleid is vastgelegd in de ABTN van het Fonds.

Risicobereidheid

Bij de realisatie van de doelstellingen van het Fonds wordt het bestuur geconfronteerd met risico's. Sommige risico's worden bewust gelopen en in andere situaties wil het Fonds een zo laag mogelijk risico lopen. Hierbij maakt het bestuur van het Fonds bewust onderscheid tussen financiële en niet-financiële risico's.

Financiële risico's

Het financieel beleid is onder te verdelen in premie-, toeslagen-, kortings- en beleggingsbeleid. Het bestuur heeft investment beliefs gedefinieerd die fungeren als uitgangspunt voor het beleggingsbeleid. Op basis van deze beliefs vindt een periodieke ALM-studie plaats om nadere invulling te geven aan het toegestane risicobudget en de vaststelling van de strategische beleggingsportefeuille. De risicobereidheid van het bestuur ten aanzien van financiële risico's is hoog, voor zover het beloonde risico's betreffen. Hiervoor geldt dat het nemen van beleggingsrisico's (bijv. zakelijke waarden, kredietrisico, renterisico) met een op korte termijn potentiële forse negatieve impact maar een op lange termijn positief verwacht rendement door het bestuur als beloond risico kan worden gezien. Niet-beloonde financiële risico's worden niet geaccepteerd als de impact schatting extra hoog of extreem is.

Niet-financiële risico's

Ten aanzien van de niet-financiële risico's en maatregelen streeft het Fonds naar een kwalitatief hoogwaardige uitvoering van de organisatie van het Fonds, waarbij minimaal voldaan wordt aan de wet- en regelgeving. De risicobereidheid van het bestuur ten aanzien van de niet-financiële risico's is laag.

Frauderisico's

Bij het identificeren en inschatten van risico's besteedt het Fonds specifieke aandacht aan het inschatten van frauderisico's. Gedurende 2022 heeft het bestuur een risicoanalyse geactualiseerd (zie risicostrategie en -beleid 2022), als de uitbestedingspartners inzichtelijk te maken. De belangrijkste frauderisico's zijn geïdentificeerd in het beleidsdocument. Het Fonds mitigeert en beheerst deze frauderisico's door zowel op organisatie- als procesniveau beheersmaatregelen in te richten. De belangrijkste beheersmaatregelen bestaan hierbij uit: het aanwezig zijn van een gedragscode en integriteitsrichtlijnen, de processen bij onze uitbestedingsorganisaties en het ingerichte onafhankelijke toezicht.

Operationeel risico

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke.

Deze risico's worden door het Fonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering zijn betrokken.

Risicomanagementproces

Het integraal risicomanagementproces is het interactieve proces van:

STAP	Onderdeel	Toelichting
1	Risicostrategie	Het opstellen van de risicostrategie en hieraan gekoppeld de risicotolerantie en de risicobereidheid.
2	Identificatie risico's	Jaarlijkse update van de integrale risicoanalyse. Beheersing van welke risico's heeft prioriteit en wordt het komende jaar opgepakt?
3	Bepalen en implementeren van beleid	Wat zijn de normen en beheersmaatregelen? Zijn er nieuw vastgestelde normen en beheersmaatregelen die moeten worden geïmplementeerd?
4	Monitoring en rapportage	Hoe wordt er over risico's en risicobeheersing gerapporteerd en op welke wijze vindt de monitoring plaats?

In de beleggingscommissie wordt specifiek aandacht besteed aan de ontwikkeling en beheersing van financiële risico's vanuit de eerstelijns. De risicomanagementcommissie monitort de financiële en niet-financiële risico's. Op kwartaalbasis wordt door de eerstelijns een rapportage risicobeheer opgesteld. Hiervoor wordt informatie uit diverse rapportages verzameld, worden de (niet-) reguliere rapportages (waaronder de SLA en International Standards on Assurance Engagements (ISAE) 3000/3402 en vergelijkbare rapportages) van de uitbestedingspartijen getoetst en vindt er periodiek overleg met de uitbestedingspartijen plaats over relevante ontwikkelingen. De risicorapportages worden besproken in de beleggings- en risicomanagementcommissie en worden toegelicht in de eerstvolgende bestuursvergadering. De sleutelfunctie risicobeheer stelt aan de hand van de rapportage risicobeheer een notitie op met de ontwikkeling en aandachtspunten met betrekking tot de risico's. Als belangrijke aandachtspunten heeft de sleutelfunctie risicobeheer voor 2022, het verder verbeteren van de volwassenheid van het risicomanagement, de evaluatie van het IT-beleid inclusief datakwaliteit, het actualiseren van de Systematische Integriteitsrisicoanalyse (SIRA), de afdekking van het renterisico en de ontwikkelingen rond het nieuwe pensioenstelsel en gevolgen hiervan voor het pensioenfonds als aandachtspunten benoemd. Met de rapportage verkrijgt het Fonds op integrale wijze management-informatie en weet hiermee prioritering aan te brengen in de strategische jaaragenda.

Het Fonds is zich ervan bewust dat naast het toedelen van verantwoordelijkheden ook de risicocultuur of het risicobewustzijn een kritische succesfactor is in het uitvoeren van integraal risicomanagement. De risicocultuur wordt doorlopend door het Fonds benoemd en uitgedragen in de evaluaties die het Fonds houdt en de controle van het Fonds op de naleving van de processen. In de beslisdocumenten is een risicoparagraaf opgenomen waarin alle risico's zijn genoemd. Bij besluitvorming over strategische beleidsonderwerpen kan de sleutelfunctiehouder risicobeheer een risico-opinie opstellen.

In 2022 heeft het Fonds doorgebouwd op de verbeteringen die in voorgaande jaren zijn ingevoerd in het systeem en organisatie van risicomanagement. Aan de hand van de volwassenheidstoets van DNB is de volwassenheid van het risicomanagement beoordeeld en zijn verbeterpunten vastgesteld. Deze verbeterpunten zijn in 2022 opgepakt. In 2022 heeft het Fonds het IT-beleid geactualiseerd. Tevens een datakwaliteitsbeleid als onderdeel van het IT-beleid opgesteld. De actualisatie van de SIRA heeft plaatsgevonden. Vanaf 2023 wordt de actualisatie van de SIRA onderdeel van de jaarlijkse risicoanalyse.

Uitkomsten jaarlijkse risicoanalyse 2022

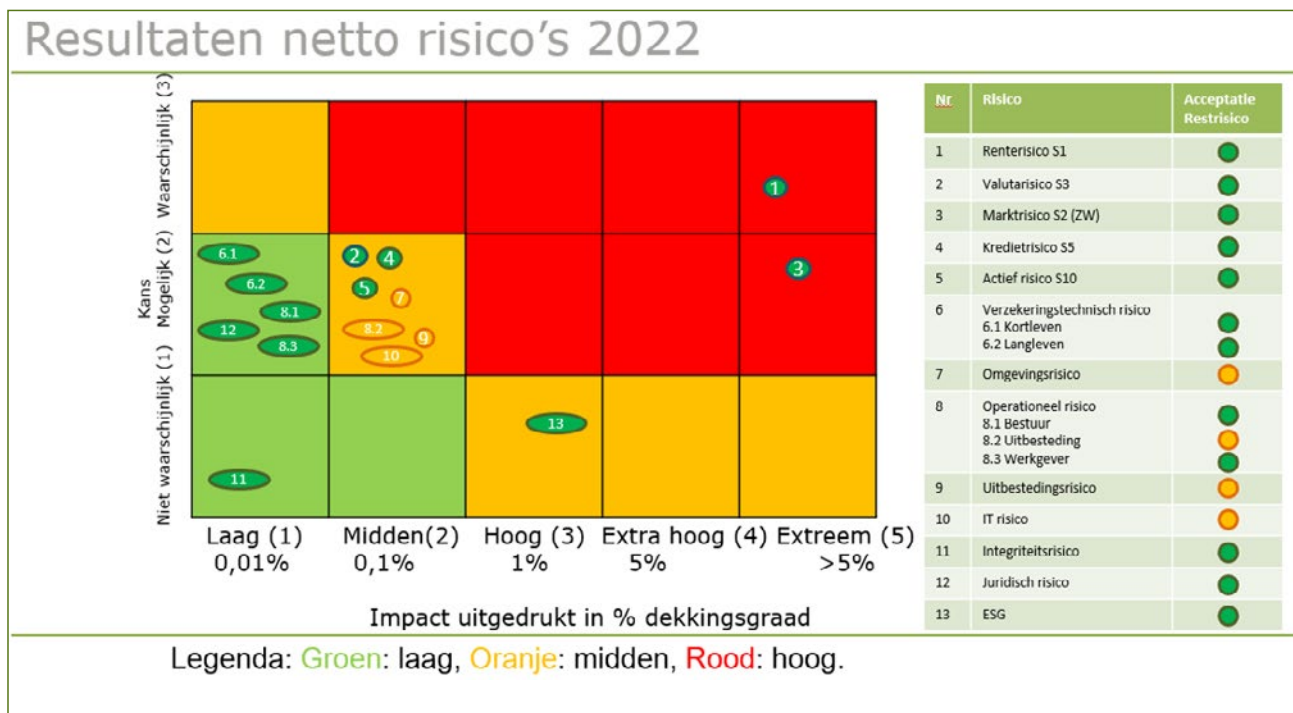
De risicohouding voor niet-financiële risico's is laag (groen). Voor deze risico's geldt dat het Fonds een zo minimaal mogelijk risico wil lopen. De risicobeoordeling ligt binnen de risicohouding bij de volgende scores: 1x1, 1x2, 2x1

De risicohouding voor financiële risico's is hoog (rood). Hiervoor geldt dat het nemen van beleggingsrisico's door het bestuur als beloond risico kan worden gezien. Het totale risico wordt begrensd door de korte termijn risicohouding (uitgedrukt in het vereiste eigen vermogen) en de lange termijn risicohouding (uitgedrukt in de grenzen van de haalbaarheidstoets)

De risicobeoordeling ligt binnen de risicohouding bij de volgende scores: 2x3, 2x4, 2x5, 3x2, 3x3, 3x4, 3x5

Het bestuur van het Fonds accepteert geen kans inschatting van niet waarschijnlijk (1), mogelijk (2) en waarschijnlijk (3) met een impact inschatting van extra hoog (4) en extreem (5) als het een niet-beloond risico betreft.

De uitkomsten van de jaarlijkse risicoanalyse zijn grafisch als volgt weer te geven:

In de volgende tabel worden voor alle verschillende risicocategorieën de belangrijkste ontwikkelingen en maatregelen over 2022 beschreven. Indien het risico niet wordt geaccepteerd, zijn aanvullende maatregelen vastgesteld:

Risicocategorie	Belangrijkste ontwikkelingen 2022	Ontwikkelingsrisico	Aanvullende maatregel?
Matching/rente	Eind 2022 is het Fonds overgestapt van een dynamisch renteafdeckingsbeleid naar een vast afdeckingsbeleid met een afdeckingsniveau van 75%. De renteafdekking is (voor curve posities) tevens aangepast conform de nieuwe Ultimate Forward Rate UFR methodiek. Ontwikkelingen central clearing: onvoldoende liquiditeit en prijsvorming in bilaterale swaps.	Het renterisico is door de hogere afdekking gedaald. Het huidige risiconiveau wordt geaccepteerd.	In 2023 wordt de noodzaak voor het pensioenfonds om over te gaan naar central clearing nauwlettend gevolgd en beoordeeld, net als de verdere aanpassing van de UFR.
Valutarisico	Geen bijzonderdere ontwikkelingen in 2022.	Het valuta risico (in Vereist eigen vermogen termen) is nagenoeg gelijk gebleven. Het huidige risiconiveau wordt geaccepteerd.	Geen.
Zakelijke waardenrisico	In 2022 was er sprake van een overweging van de returnportefeuille. Dit is bijgestuurd door de premiestortingen te beleggen in de matchingportefeuille. In 2022 waren er grote marktschommelingen met als gevolg ook flinke schommelingen in de waarde van de returnportefeuille. In november 2022 heeft een tussentijdse herbalancering plaatsgevonden om de portefeuille weer in lijn te brengen met de strategische gewichten. De hoogte van de dekkingsgraad in 2022 (mede door rentestijging) heeft het Fonds in de gelegenheid gesteld om meer zakelijke risico's te kunnen absorberen.	Het zakelijke waarden risico (marktrisico in VEV) is in totaliteit toegenomen. Het Fonds houdt rekening met een mogelijke correctie in aandelen in verband met de relatief hoge waardering. Het pensioenfonds is een lange termijn belegger en heeft bewust gekozen voor dit risicoprofiel. Het huidige risiconiveau wordt met de bestaande beheersmaatregelen geaccepteerd	Het Fonds blijft de verhouding tussen de matching- en returnportefeuille door marktbevingen monitoren en (voor zover mogelijk) bijsturen via de premiebelegging of bij overschrijding van bandbreedtes.
Kredietrisico	Het kredietrisico in de beleggingsportefeuille is vergelijkbaar gebleven. Het kredietrisico op de sponsor (vanwege de bijstortingsverplichting) is kleiner geworden door de gestegen dekkingsgraad. De kredietopslag is in 2022 toegenomen.	Het kredietrisico als geheel is vergelijkbaar gebleven. Het huidige risiconiveau wordt geaccepteerd.	Het kredietrisico in de beleggingsportefeuille wordt gemonitord.

Risicocategorie	Belangrijkste ontwikkelingen 2022	Ontwikkelingsrisico	Aanvullende maatregel?
Actief beheer risico	In 2022 traden de passieve fondsen in aantal kwartalen buiten de vastgestelde limiet. Dit had in de meeste gevallen te maken met de toegepaste swing pricing op de fondsen.	Het actief beheer risico als geheel is vergelijkbaar gebleven. Het huidige risiconiveau wordt geaccepteerd.	Het actief beheer risico in de beleggingsportefeuille wordt gemonitord.
Environmental, Social en Governance (ESG) -risico	Het pensioenfonds heeft de pensioenregeling in het kader van de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) geclassificeerd als een regeling die geen ecologische of sociale kenmerken promoot (artikel 6) omdat het duurzaamheidsaspect niet de primaire doelstelling is van het Fonds.	Het ESG-risico wordt als laag ingeschat. Het huidige risiconiveau wordt geaccepteerd.	In 2023 wordt de ontwikkeling van en compliance met wet- en regelgeving rond ESG gemonitord en waar nodig opgevolgd.
Verzekerings-technisch risico	Eind 2022 loopt het herverzekeringsovereenkomst met de verzekeraar af. Binnen het bestuur wordt gesproken over het eventueel geven van een premiekorting (aangezien de financiële ruimte toereikend is om de premie over 2022 kwijt te schelen dan wel terug te betalen) De definitieve afrekening van het beëindigde herverzekeringsovereenkomst is ontvangen. Het Fonds hanteert actuele sterftegrondslagen.	Het verzekeringstechnisch risico is als geheel vergelijkbaar gebleven. Het huidige risico wordt geaccepteerd.	Het Fonds dient tijdig een afweging te maken of zij de herverzekeringsovereenkomst verlengd, onderbrengt bij een andere aanbieder of geen verzekering meer afsluit en de risico's in 'eigen beheer' neemt.
Omgevingsrisico	In 2020 is het Pensioenakkoord tot stand gekomen. Dit heeft aanzienlijke gevolgen voor de inhoud van de pensioenregeling. De uitwerking van de wet volgt naar verwachting uiterlijk 1 juli 2023. Het onderwerp Pensioenakkoord staat op de agenda van de bestuursvergaderingen. In Q2 heeft er een workshop plaatsgevonden over de tijdslijnen, rollen en verantwoordelijkheden. Het bestuur heeft geen besluiten genomen over de acties. Startsein is definitieve wetgeving.	Het omgevingsrisico is als geheel gelijk gebleven. Het huidige risico wordt niet geaccepteerd.	De gevolgen van het nieuwe pensioenstelsel worden nauwlettend gevolgd en hier wordt actie op ondernomen om tijdig te kunnen voldoen aan eisen.

Risicocategorie	Belangrijkste ontwikkelingen 2022	Ontwikkelingsrisico	Aanvullende maatregel?
Operationeel risico	Het continuïteitsrisico in bestuur is iets toegenomen door het aftreden en van een aantal bestuursleden en het aanstellen van aspirante bestuursleden. Een aandachtspunt blijft de bezetting van commissies en de voor de BC benodigde kennis en ervaring.	Het operationeel risico is toegenomen. Het huidige risiconiveau wordt geaccepteerd.	Blijvende aandacht voor continuïteit en kennisniveau in bestuur.
Uitbestedingsrisico	Bij de pensioenadministrateur zijn de door DNB in 2021 door DNB bevindingen geïdentificeerd ten aanzien van uitbesteding en IT in Q1 naar tevredenheid van DNB opgelost. In 2022 is bij de pensioenadministrateur een verhoogde druk op de capaciteit ontstaan als gevolg van ziekteverzuim en openstaande vacatures. Overname van BMO door Columbia Theadneedle Investments (CTI). Het uitbestedingsrisico blijft verhoogd doordat de integratie van beide partijen nog niet is afgerond.	Het uitbestedingsrisico is als geheel gelijk gebleven. Het huidige risiconiveau wordt niet geaccepteerd.	De ontwikkelingen bij de uitbestedingspartijen worden nauwlettend gemonitord.
IT-risico	Het IT-beleid is in Q2 geëvalueerd en geactualiseerd (o.a. toevoeging Business continuity plan (BCP) en beleid datakwaliteit). De implementatie hiervan wordt opgestart. De inrichting van de volwassenheid m.b.t. informatiebeveiliging is bij de pensioenadministrateur nog niet op orde. Verbeteringen worden in 2023 doorgevoerd. Uit de jaarlijkse IT-uitvraag uitbestedingspartijen zijn geen bijzonderheden gekomen.	Het IT-risico is als geheel gelijk gebleven. Het huidige risiconiveau wordt niet geaccepteerd.	De opvolging van de verbeteracties door de pensioenadministrateur worden nauwlettend gemonitord.

Risicocategorie	Belangrijkste ontwikkelingen 2022	Ontwikkelingsrisico	Aanvullende maatregel?
Integriteitsrisico	In Q3 zijn de gedragscode en het integriteitsbeleid geactualiseerd. De systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA) is als onderdeel van de jaarlijkse risicoanalyse tevens geactualiseerd.	In Q3 zijn de gedragscode en het integriteitsbeleid geactualiseerd. De systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA) is als onderdeel van de jaarlijkse risicoanalyse tevens geactualiseerd. Er hebben zich geen incidenten op het gebied van integriteit (waaronder sanctiewetgeving) voorgedaan. Het huidige risiconiveau is als geheel gelijk gebleven en wordt geaccepteerd. M.b.t. het cybercrime risico is aanvullende beheersing nodig.	Het cybercrime risico dient verder beheerst te worden door inzicht te krijgen in de cyberweerbaarheid van de pensioenadministrateur en het BCP van het Fonds dient verder uitgewerkt te worden.
Juridisch risico	Beleid (fondsdocumenten) en uitvoering voldoen aan wet- en regelgeving.	Het juridisch risico is afgenomen. Het huidige risiconiveau wordt geaccepteerd.	Geen.

Ten aanzien van uitbestede activiteiten:

- In de risicomanagementcommissie en het bestuur worden de Service Level Agreement (SLA)-rapportages van de administrateur, de uitvoerder van de beschikbare premieregeling en het bestuursbureau besproken. Uit de SLA rapportage van de administrateur zijn diverse aandachtspunten, met name met betrekking tot de dienstverlening aan deelnemers naar voren gekomen die zijn besproken met de administrateur. Het bestuur blijft deze aandachtspunten volgen.
- Daarnaast beoordeelt het pensioenfonds jaarlijks de interne beheersingsrapportages (ISAE 3000/3402) van de uitbestedingspartijen. In 2022 waren dit de administrateur, de vermogensbeheerders en de custodian. Van de administrateur is daarnaast een privacy rapportage beoordeeld. Uit de rapportages zijn geen materiële bijzonderheden naar voren gekomen.
- De vermogensbeheerder wordt uitgenodigd op de vergaderingen van de beleggingscommissie om haar werkwijze te kunnen toelichten.
- Conform het uitbestedingsbeleid worden alle uitbestedingspartijen periodiek geëvalueerd. Naar aanleiding van de in 2022 uitgevoerde evaluaties zijn er geen uitbestedingspartijen vervangen.

Financieel crisisplan

Het Fonds heeft in 2022 haar crisisplan geactualiseerd. Doel van een crisisplan is dat het bestuur vooraf beschrijft welke crisismaatregelen beschikbaar zijn, wat de impact van deze maatregelen is en welke procedures doorlopen moeten worden. Zodoende kan het bestuur slagvaardig opereren wanneer een crisissituatie daadwerkelijk optreedt. Het crisisplan is opgenomen in de ABTN.

Toelichting op ontwikkelingen en beleid

Beleggingsrisico

In 2022 zijn de strategische gewichten in de beleggingsportefeuille bijgestuurd via de premie. De portefeuille heeft zich tot eind september binnen de grenzen van het beleid bewogen. Door een herbalancing is de portefeuille weer in lijn gebracht met de strategische gewichten. Voor de vermogensbeheerder en beleggingsfondsen in de returnportefeuille geldt dat deze passief worden belegd, met uitzondering van de belegging in Emerging Market Debt (EMD). De vermogensbeheerders worden gemonitord aan de hand van een tracking error, waarmee de afwijking van het rendement ten opzicht van de benchmark wordt gemeten.

Actuarieel risico

Het bestuur heeft de meest recente AG-prognosetafels (AG Prognosetafel 2020) per 31 december 2022 meegenomen in de berekening van de technische voorzieningen en rekening gehouden met fondsspecifieke ervaringssterfte. In 2022 heeft het bestuur geen aanleiding gehad om de toegepaste overlevingskansen en fondsspecifieke ervaringssterfte te evalueren. Door toepassing van de meest actuele informatie over overlevingskansen wordt het langlevensrisico voor het Fonds voldoende gemitigeerd.

Renterisico

Het Fonds is gevoelig voor wijzigingen in de marktrente omdat met name de omvang en in mindere mate de duratie van de beleggingen niet gelijk zijn aan de omvang en duratie van de verplichtingen. De duratie is de (met de contante waarde van de kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren. Hiermee kan de rentegevoeligheid worden gemeten. Een hoge duratie betekent dat de dekkingsgraad van het Fonds gevoeliger is voor ontwikkelingen in de marktrente, zowel naar boven als naar beneden.

Het beleid van het Fonds was erop gericht om niet de volledige omvang van het renterisico af te dekken, maar het renterisico dynamisch af te dekken (begin 2022: 60%). In oktober 2022 heeft het bestuur besloten tot een vaste afdekking van het renterisico van 75%. Vanwege de gekozen afdekking betekent dit voor de dekkingsgraad dat deze stijgt (of daalt) als de marktrente omhoog (of omlaag) gaat. De afdekking is ingericht op basis van marktrente. Ter beperking van het curverisico is aangesloten bij rentegevoeligheid per looptijdbucket op basis van de UFR-rentecurve. Hierbij wordt rekening gehouden met de (aanstaande) aanpassingen in de UFR. Ter beperking van het kredietrisico in de matchingportefeuille wordt met name gebruik gemaakt van renteswaps, waarbij dagelijkse uitwisseling van onderpand van toepassing is en gelden eisen waaraan tegenpartijen moeten voldoen. De renteafdekking wordt op dagelijkse basis gemonitord door de vermogensbeheerder, die hierover op maand- en kwartaalbasis rapporteert aan het Fonds.

Inflatie

In 2022 is de inflatie in Nederland aanzienlijk toegenomen. Het Fonds kent een eindloonregeling waarbij geen toeslagen worden verleend aan inactieve deelnemers en gepensioneerden. Het Fonds heeft daarom het inflatierisico niet afgedekt. De toegenomen inflatie kan wel een stijging van de uitvoeringskosten van het Fonds tot gevolg hebben, voor zover aanpassing van deze kosten afhankelijk is van een inflatie gerelateerde maatstaf. De uitvoeringskosten van het Fonds worden volledig bij de aangesloten entiteiten in rekening gebracht, en levert geen extra risico op voor het Fonds zelfs.

Uitvoeringskosten

Het bestuur onderschrijft de Aanbevelingen uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie.

Het Fonds werkt met een fondsbegroting waarbij elk kwartaal een inzicht wordt verkregen hoe de kosten zich verhouden tot het budget. Per dienstverlener zijn vaste prijsafspraken gemaakt over het vaste pakket van taken. Ad hoc taken worden vooraf geoffreerd en vastgesteld.

Uitvoeringskosten (in duizenden euro)	2022	2021
Administratie	-614	-542
Accountant (kosten voor het onderzoek van de jaarrekening)	-43	-40
Accountant (fiscaal advies)	-3	-2
Actuaris	-112	-153
Advieskosten Montae	-532	-483
Bestuur	-28	-26
Contributies en bijdragen	-40	-38
Overige kosten	-56	-48
	-1.428	-1.332

Uitvoeringskosten per deelnemer

De door het Fonds gemaakte uitvoeringskosten worden volledig bij de aangesloten entiteiten in rekening gebracht. Dit neemt niet weg dat de uitvoeringskosten onderdeel uitmaken van de totale door werkgever en werknemers op te brengen kostendekkende jaarpremie en daarmee moeten worden gepresenteerd. Hieronder zijn ook kosten voor werkzaamheden die het Fonds specifiek heeft uitgevoerd op verzoek van de werkgever.

Door de continue aandacht van het bestuur en ondanks de nog steeds zwaarder wordende eisen van de wetgever en toezichthouders bedroegen de uitvoeringskosten (uitgezonderd kosten vermogensbeheer, deze kosten komen wel volledig voor rekening van het Fonds) per deelnemer in euro's € 599 in 2022 (2021: € 581). Hierbij is het aantal deelnemers de som van het aantal actieve deelnemers en pensioengerechtigden, conform de Aanbevelingen van de Pensioenfederatie. De uitvoeringskosten exclusief de vermogensbeheerkosten zijn gestegen en de totale uitvoeringskosten inclusief de vermogensbeheerkosten voor het Fonds zijn gestegen. Zou je de uitvoeringskosten delen door het totaal aantal deelnemers, inclusief slapers, dan zouden de kosten per deelnemer in euro's € 377 (2021: € 371) zijn.

Kosten vermogensbeheer als percentage van het belegd vermogen

De kosten van het vermogensbeheer bestaan uit verschillende componenten. Naast de kosten van het beheer van de beleggingen zelf, de zogenaamde beheerkosten of management fees, is er ook sprake van administratieve kosten, custodian kosten, broker kosten, eventuele belastingen, kosten die gepaard gaan met bijvoorbeeld het afdekken van risico's en transactiekosten. Niet alle kosten zijn direct zichtbaar. Kosten die bijvoorbeeld gemaakt worden voor het uitvoeren van transacties, de zogenaamde broker kosten, of kosten die gemaakt worden voor het bewaren van de beleggingen, het bewaarloon, zijn direct zichtbaar. Transactiekosten en de kosten voor het beheren van de beleggingen binnen elk beleggingsfonds worden verwerkt in de koers van de fondsen. Deze zijn dus niet direct zichtbaar. De vermogensbeheerder heeft alle kosten getracht inzichtelijk te maken. Dit heeft wat betreft de transactiekosten plaatsgevonden op basis van schattingen.

De transactiekosten kunnen op twee niveaus bekeken worden. Het Fonds belegt in beleggingsfondsen. Er is dus sprake van transactiekosten die gemaakt worden binnen de fondsen en transactiekosten die gemaakt worden als fondsen worden aangekocht dan wel verkocht. De transactiekosten van de onderliggende beleggingen binnen de fondsen zijn veelal verwerkt in de koers die betaald of ontvangen wordt. Om deze reden kan hier alleen een inschatting van gemaakt worden. De inschatting is gebaseerd op de werkelijke transactievolumes binnen de beleggingsfondsen en de bied-laag koersen voor de verschillende beleggingscategorieën. In internationale context bestaat er nog geen eenduidige definitie van de totale kosten.

De totale kosten van het vermogensbeheer van zowel de beleggingen voor risico pensioenfonds als voor de beleggingen voor risico deelnemers bedragen (inclusief de schatting voor de transactiekosten binnen de fondsen) € 2.178 (2021: € 1.973). In een percentage van het totale vermogen bedragen de kosten 0,39% (2021: 0,31%) per jaar. Dit percentage kan in grote lijnen uitgesplitst worden naar de volgende kostensoorten:

2022	Beheer- kosten	Transactie- kosten excl. aan- en verkoop- kosten	Transactie- kosten aan- en verkoop- kosten	Transactie- kosten totaal	Totale vermogens- beheer- kosten
Kosten per beleggingscategorie					
Aandelen	253	6	65	71	324
Vastrentende waarden	821	201	568	769	1.590
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën	1.074	207	633	840	1.914
Overige vermogensbeheerkosten					
Bewaarloon	25				25
Overige kosten	239				239
Totaal overige vermogensbeheerkosten	264				264
Totaal kosten vermogensbeheer	1.338	207	633	840	2.178

2021

	Beheer- kosten	Transactie- kosten excl. aan- en verkoop- kosten	Transactie- kosten aan- en verkoop- kosten	Transactie- kosten totaal	Totale vermogens- beheer- kosten
Kosten per beleggingscategorie					
Aandelen	303	124	63	187	490
Vastrentende waarden	820	98	294	392	1.212
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën	1.123	222	357	579	1.702
Overige vermogensbeheerkosten					
Bewaarloon	25				25
Overige kosten	246				246
Totaal overige vermogensbeheerkosten	271				271
Totaal kosten vermogensbeheer	1.394	222	357	579	1.973

Kosten	2022	2021
Management fee	0,19%	0,18%
Overige kosten	0,05%	0,04%
Subtotaal	0,24%	0,22%
Transactiekosten	0,15%	0,09%
Totale kosten procentueel	0,39%	0,31%

Ten opzichte van vorig jaar zijn de belangrijkste ontwikkelingen:

- Absoluut zijn de vermogensbeheerkosten (excl. de transactiekosten) in het DB -deel in 2022 gedaald.
- Procentueel zijn deze kosten gestegen omdat de waarde van de beleggingen in 2022 fors is gezakt.
- In 2022 waren de transactiekosten bij het DB-deel heel hoog en deze zijn ook fors gestegen ten opzichte van 2021. Dit komt door de hoge geschatte transactiekosten binnen het EMD-fonds (dit fonds heeft wel, zelfs inclusief de transactiekosten, een goede relatieve performance behaald in 2022).

Communicatie en overleg

Communicatiecommissie

Het bestuur heeft een mandaat opgesteld waarbinnen de communicatiecommissie kan opereren. De communicatiecommissie draagt zorg voor het voorbereiden en uitvoering laten geven aan het communicatiebeleid. De communicatiecommissie heeft in 2022 een vergadering gehad. Daarnaast is er onderling diverse malen per mail contact geweest.

De communicatiecommissie heeft zich in 2022 vooral beziggehouden met:

- de layout van de website en huisstijl;
- het Uniform Pensioenoverzicht (UPO);
- communicatiebeleidsplan 2022-2023;
- het voorbereiden van en uitvoering geven aan de Nieuwsbrief en de Newsflash;
- Wet toekomst pensioenen en communicatie ;
- aanbevelingen Ombudsman;
- digitale communicatie;
- de Pensioen3daagse.

Communicatie met deelnemers

Nieuwsbrief/Newsflash

Het beleid van het Fonds is om twee keer per jaar (in het voorjaar en het najaar) een nieuwsitem naar de deelnemers te sturen.

In de februari 2022 editie is onder andere aandacht gegeven aan:

- vertrouwen in de toekomst, een vooruitblik met bestuurslid Jaap Verweij;
- franchise en grensbedragen 2022;
- terugblik Pensioen3daagse 2021;
- mijnpensioenoverzicht.nl;
- zorg dat je pensioen geen “black box” is;
- Informatie over het indienen van een klacht

In de november 2022 editie is onder andere aandacht besteed aan:

- nieuwe huisstijl;;
- deelnemersonderzoek 2022;
- belang van pensioencommunicatie;
- nieuw lid in het verantwoordingsorgaan, Henk van Essen;
- beleggen in de beschikbare premie modules.

Overleg met betrokken partijen en organen

Administrateur AZL N.V.

Per 1 januari 2022 is overeenkomst met AZL N.V. met 5 jaar verlengd. De einddatum van het contract is 31 december 2026. AZL N.V. heeft het bestuur geïnformeerd over de positieve uitkomst van het DNB-onderzoek naar de beheersing van het uitbestedingsproces.

Op 16 maart 2022 heeft de jaarlijkse evaluatie tussen het Fonds en AZL N.V. plaatsgevonden. Het bestuur is tevreden over de dienstverlening.

Op dit moment is het bestuur in gesprek met AZL N.V. over de dienstverlening en kosten inzake de Wet toekomst pensioenen.

Werkgever

Het Fonds en de werkgever hebben in 2022 diverse malen contact gehad. Er is voornamelijk aandacht besteed aan:

- de SLA van de administrateur;
- de premienota's;
- de vervulling van de zetel namens de werkgever door het tussentijdse vertrek van de heer Willemsen.
- Wet Toekomst pensioenen.

Verantwoordingsorgaan (VO)

Het bestuur legt aan het VO verantwoording af over het gevoerde beleid middels het jaarverslag en de reguliere vergaderingen. In 2022 zijn diverse adviesaanvragen besproken. Het betreft adviesaanvragen over:

- de feitelijke premie en premiecomponenten 2022;
- communicatiebeleidsplan 2022-2023

Het VO heeft een positief advies gegeven op de voorgenomen besluiten van het bestuur van het Fonds.

Het oordeel van het VO over boekjaar 2022 is eveneens opgenomen in dit bestuursverslag. De reactie van het bestuur is aansluitend opgenomen.

De Nederlandsche Bank (DNB)

In 2022 heeft het Fonds brieven van DNB ontvangen waarin DNB schrijft dat:

- de statenbrief 2022 ingevuld moet worden;
- de toezichtagenda 2022 als bijlage is toegevoegd;

Autoriteit Financiële Markten (AFM)

Het bestuur heeft in 2022 de vragen beantwoord van het AFM-onderzoek "inzicht Tweedepijlerpensioenmarkt.

Financiële ontwikkelingen

Financieel klimaat (bron: CTI)

Deze paragraaf geeft de visie weer van CTI (de beheerder van de matchingportefeuille van het pensioenfonds, de uitvoerder van het totale beleggingsmandaat en performancemeter), op de ontwikkeling van de beleggingen in 2022 en de vooruitzichten voor 2023.

Marktontwikkelingen 2022

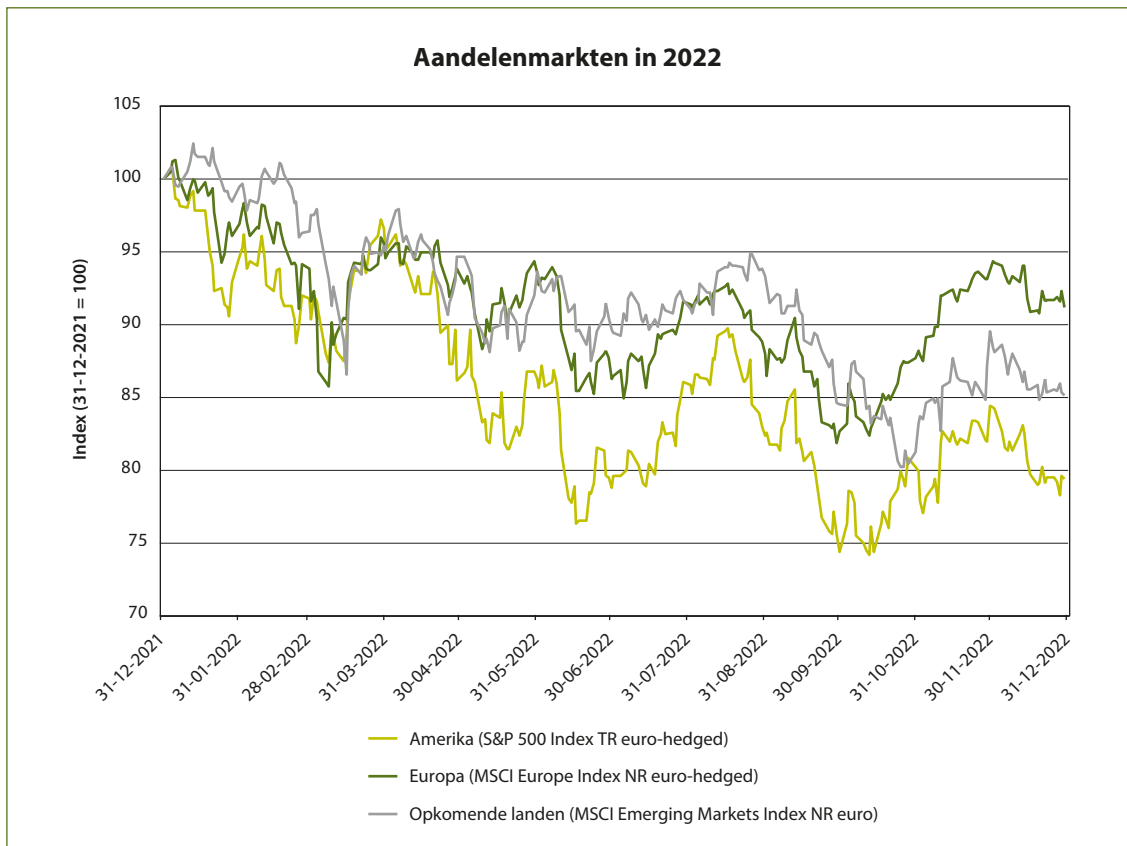
Het jaar 2022 leek goed te starten met een daling wereldwijd van het aantal nieuwe coronabesmettingen en versoepelingen, waarmee COVID-19 als dominant thema naar de achtergrond verdween. De Russische invasie in Oekraïne op 24 februari veranderde dat beeld echter bruut. Het gevolg was een humanitaire ramp in Oekraïne. Internationaal was sprake van geopolitieke spanningen, sancties, hoge energie- en voedselprijzen en inflatie, productieverstoringen, maar ook een eensgezinde EU welke meer gaat investeren in defensie en de energietransitie gaat versnellen. Het gevolg was wereldwijd fors oplopende inflaties tot niveau's die tot voor kort ondenkbaar waren. Deze inflatie vertaalde zich vervolgens ook naar de rest van de economie zoals de arbeidsmarkt en de huizenmarkt. Pas in de laatste maanden van het jaar was sprake van een kentering. De inflatie in de eurozone liep op van 5,0% eind 2021 tot een piek van 10,6% in oktober 2022, om vervolgens weer iets te dalen tot 9,2% in december 2022 op jaarbasis. In de VS laat de inflatie de laatste zes maanden van het jaar al een daling zien om het jaar te eindigen op 6,5% op jaarbasis. Hoewel veel inflatie-indicatoren aan het normaliseren zijn (kosten containerschepen, geldgroei, producentenprijzen), blijven de 2e-orde inflatie-effecten (stijgende lonen en huren) een bron van zorg voor de centrale banken.

De Federal Reserve (Fed) verhoogde in 2022 de beleidsrente maar liefst zes keer: in mei en juni met respectievelijk 50 bps en 75 bps (de grootste stap sinds 1994), in het derde kwartaal tweemaal met 75 bps, gevolgd door twee stappen in het laatste kwartaal van in totaal 1,25%-punt zodat de rente is uitgekomen op een range van 4,25%-4,50%. Ook de Bank of England (BoE) verhoogde de korte rente. In september greep de BoE in, toen de Britse obligatiemarkt een flinke crisis onderging, door lange staatsobligaties op te kopen. In het laatste kwartaal wijzigde de Bank of Japan (BoJ) haar beleid. In plaats van een doelstelling voor de 10-jaars rente van 0% met een bandbreedte van +/-0,25%-punt, hanteert de BoJ nu een doelstelling van 0% met een bandbreedte van +/-0,5%-punt. Deze aankondiging resulteerde in hogere rentes in Japan en een sterkere Japanse yen. Ook de Europese Centrale Bank (ECB) liet zich niet onbetuigd in het afgelopen jaar. Allereerst werden in juni de netto opkoopprogramma's stopgezet. In het derde kwartaal werd de korte rente in twee stappen verhoogd van 0% tot 1,25%, gevolgd door twee verhogingen in het laatste kwartaal van in totaal 1,25%-punt waardoor de korte rente in het eurogebied het jaar uitging op 2,5%. Zowel de Fed als de ECB geven aan dat de rente nog verder verhoogd dient te worden, en dat de inflatie –hoewel dalend- nog steeds aanzienlijk te hoog is. Met name de kerninflatie daalt niet snel genoeg.

In de laatste maanden van 2022 nam het pessimisme ten aanzien van de economisch groei toe. Dit was het gevolg van de energiecrisis in Europa, de hoge kerninflatie, een krappere monetair beleid, een wereldwijde negatieve kentering op de huizenmarkt, en een historisch laag consumentenvertrouwen. Voor Europa is een recessie in 2023 nu het basisscenario. Voor de VS is de raming verlaagd tot slechts een groei van 0,3%. En ook in China nam het groeipessimisme toe wegens de problemen in de vastgoedsector en 'lockdowns' wegens COVID-19.

Aandelen

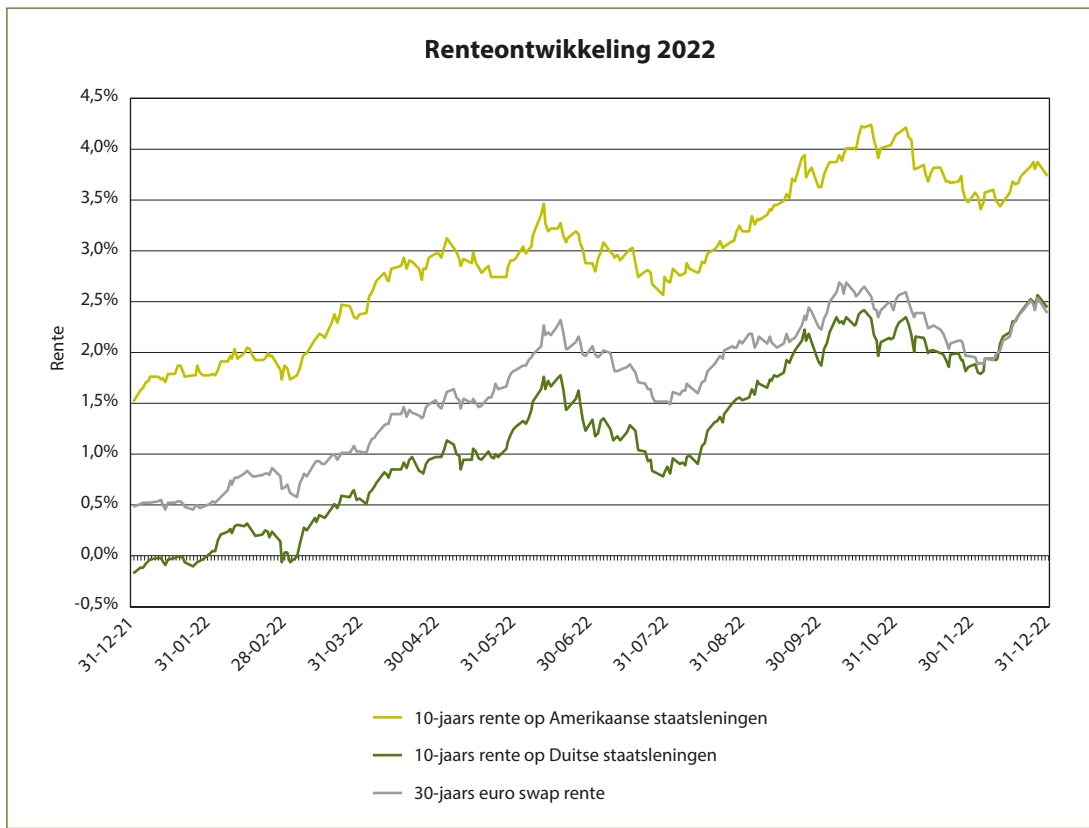
De combinatie van hoge inflatie, forse geopolitieke spanningen, toenemend pessimisme over economische groei en (de verwachting van) een krappere monetair beleid, zorgden voor forse negatieve rendementen op de aandelenmarkten in de eerste negen maanden van het jaar. Daarmee was sprake van een flinke correctie op de hoge rendementen van de voorgaande jaren. In laatste drie maanden van het jaar trad wat herstel op maar per saldo blijft 2022 een jaar om snel te vergeten voor de aandelenmarkten.

Bron: Bloomberg, Columbia Threadneedle Investments

Rentemarkten

Gedreven door het beleid van de Fed en de ECB liepen de lange marktrentes flink op in 2022. Zo begon de 30-jaars euro swaprente het jaar op 0,62% en ging deze op 2,53% het jaar uit, een stijging van 1,91%-punt. Zowel de inflatieswapcomponent, met een toename van 31 bps van 2,23% naar 2,54%, als de 30-jaars reële euro swaprente, met een toename met 1,54%-punt van -1,63% naar -0,09%, droegen daaraan bij. Ook de rentes op de staatsobligaties in Europa, de VS en Japan liepen fors op.

Bron: Bloomberg, Columbia Threadneedle Investments

Vooruitzichten 2023

Geopolitiek is de wereld lange tijd niet zo turbulent geweest als nu, met onder andere een oorlog in Oekraïne, een energiecrisis, klimaatverandering, en spanningen tussen de VS en China. Deze ontwikkelingen zullen de financiële markten ook in het komende jaar beroeren. De economische groei zal naar verwachting in het grootste deel van de wereld vertragen mede als gevolg van de opgelopen inflatie.

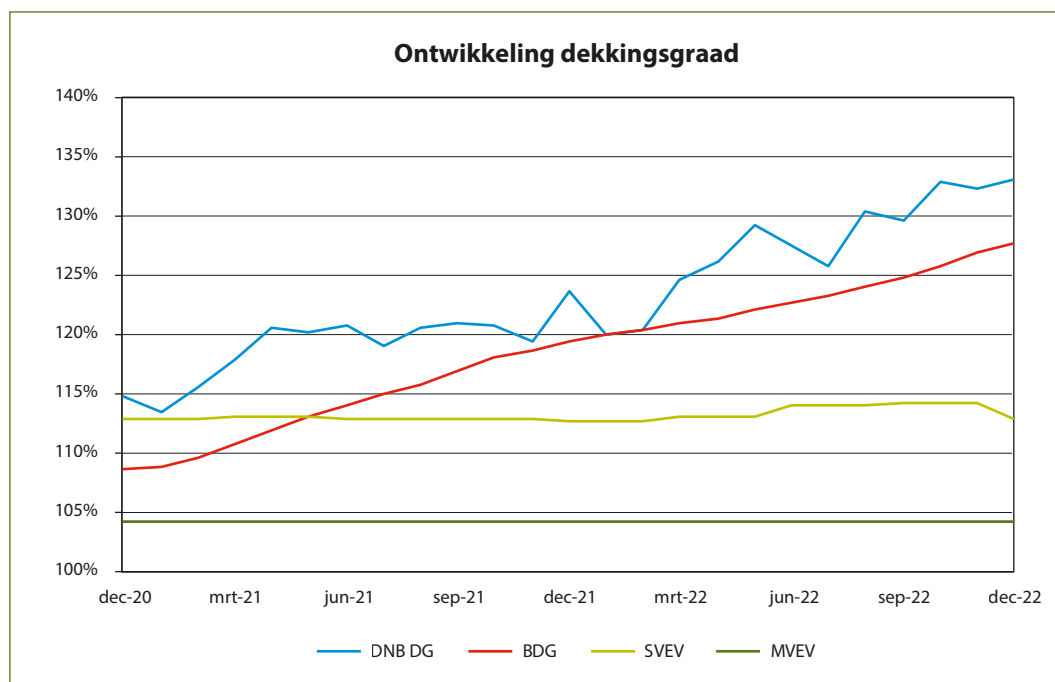
De verwachting is ook dat de centrale banken van de ontwikkelde markten blijven verkrappen door de korte rente verder te verhogen. Maar omdat de inflatieverwachtingen eind 2022 fors zijn afgenomen, zal het verhogen van de korte rente in kleinere stapjes gaan plaats vinden dan eerder gedacht. Mogelijk dat, vanwege de terugvallende economische groei, de korte rente later in het jaar zelfs weer iets verlaagd kan gaan worden. De centrale banken zullen daarbij op hun hoede blijven en zullen kosten wat het kost een oplopende inflatie als gevolg van een loon-prijsspiraal willen voorkomen. Dit betekent dat de voorzichtigheid op de financiële markten ook het komende jaar zich zal voortzetten. Daarbij zijn de vooruitzichten voor de opkomende economieën wat positiever onder andere omdat deze landen eerder zijn begonnen met een minder ruim monetair beleid.

Ontwikkeling dekkingsgraad

De dekkingsgraad geeft aan in hoeverre het Fonds in staat is om aan haar (toekomstige) pensioenverplichtingen te voldoen. Met de invoering van het nieuwe Financieel Toetsingskader (nFTK) is ook de beleidsdekkingsgraad ingevoerd waarmee de financiële positie van het Fonds wordt beoordeeld. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden over de laatste twaalf maanden. De actuele en de beleidsdekkingsgraad bedroegen respectievelijk 123,8% en 119,4% per 1 januari 2022. In de berekening van de dekkingsgraad en het Vereist Vermogen wordt naast de verplichtingen en het vermogen uit de Basis Module (risico fonds), ook

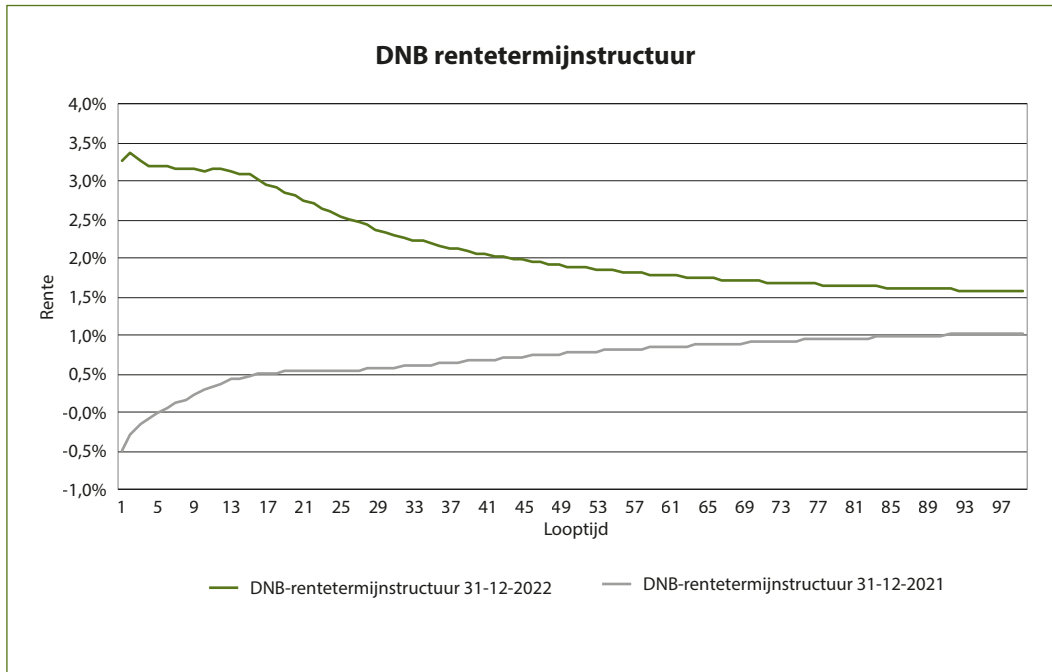
rekening gehouden met verplichtingen en het vermogen uit de excedentregeling (risico deelnemers). Dit heeft een verlagend effect op de totale dekkingsgraad omdat vermogen en verplichtingen voor de regeling voor risico deelnemers aan elkaar gelijk zijn.

De actuele dekkingsgraad bedraagt 133,2% en de beleidsdekkingsgraad 127,7% per ultimo 2022. De gestegen rente in combinatie met de niet-volledige renteaafdekking zorgden voor een stijging van de actuele dekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad is gestegen door de forse stijging in de (actuele) dekkingsgraad gedurende 2022. De vereiste dekkingsgraad behorende bij de strategische beleggingsmix steeg over 2022 van 112,6% naar 112,7%. De vereiste dekkingsgraad verschilt per pensioenfonds en is afhankelijk van de samenstelling van de beleggingen, ontwikkelingen op de financiële markten en het deelnemersbestand. De ontwikkeling van de dekkingsgraad gedurende de afgelopen 2 jaar ziet er als volgt uit:

Bron: gerapporteerde cijfers aan DNB

De volgende grafiek toont de rentes uit de DNB-rentetermijnstructuur ultimo 2021 en ultimo 2022 (dit zijn de doorgetrokken lijnen). De rentes zijn in 2022 voor alle looptijden gestegen.

Bron: DNB

Herstelplan

De dekkingsgraad van het Fonds is ruim hoger dan het Vereist Eigen Vermogen. Hierdoor is geen herstelplan van toepassing.

Ontwikkeling beleggingsportefeuille

De returnportefeuille heeft over 2022 een absoluut negatief rendement behaald van -16,87% en heeft hiermee beperkt beter (0,14%) gepresteerd dan de benchmark. Op de matchingportefeuille is een negatief rendement gerealiseerd van -41,70%. Het rendement van de totale portefeuille kwam uit op -29,86%. Deze rendementen zijn berekend na aftrek van de in de fondsen berekende vermogensbeheerkosten.

Tabel 1: Werkelijke verdeling matchingportefeuille en returnportefeuille

	Per 31/12/2021	Per 31/12/2022	Strategische gewing
Matching (LDI) portefeuille	49,2%	46,6%	54,0%
Returnportefeuille	50,8%	53,4%	46,0%

Performance

In tabel 2 is de performance van de beleggingsportefeuille weergegeven.

Rendement 2022	Portefeuille	Benchmark
Matchingportefeuille	-41,70%	-41,70%
Returnportefeuille	-16,87%	-16,98%
Totale portefeuille	-29,86%	-29,89%

Toelichting

Het absolute rendement van -29,86% ontstaat door een combinatie van de volgende ontwikkelingen:

- door de sterk gestegen rente heeft de matching portefeuille negatief gerendeerd;
- de return portefeuille heeft een negatief rendement gehaald. Op zowel aandelen als vastrentende waarden was het rendement negatief

Ontwikkeling matchingportefeuille

Een deel van het vermogen wordt aangewend om de waardeontwikkeling van een deel van de technische voorzieningen (TV) expliciet te volgen. Dat wil zeggen: dat deel van het vermogen wordt zodanig belegd dat het renterisico van een deel van de technische voorziening wordt geneutraliseerd. Het afdekken van het renterisico gebeurt door gebruik te maken van Liability Driven Investments (LDI), waarbij het looptijdprofiel van de verplichtingen van het Fonds worden gesimuleerd. Deze LDI zijn ondergebracht in de zogenaamde matchingportefeuille. Het LDI fonds van BMO kan beleggen in euro staatsobligaties met een rating gelijk aan AAA-A in combinatie met Interest Rate Swaps (IRS), rentefutures en liquide middelen. De liquide middelen worden doorbelegd in o.a. een money market fonds, deposito's en kortlopend papier.

Het Fonds kende tot oktober 2022 een dynamisch renteafdeckingsbeleid. Op dat moment bedroeg de strategische renteafdekking 60%. In oktober heeft het bestuur na een evaluatie besloten tot een vaste afdekking van 75% van het renterisico van de verplichtingen (inclusief de nieuw opgebouwde aanspraken in een jaar) in de marktwaardeomgeving. De verhoging van de renteafdekking is uitgevoerd per 4 november 2022. Per ultimo 2022 bedroeg de (ex-ante) renteafdekking 74,7% op basis van marktwaarde. Vanwege de toepassing van de UFR in de rentetermijnstructuur die wordt gebruikt voor de berekening van de dekkingsgraad wordt niet alleen gekeken naar de renteafdekking in marktwaarde termen (dus gebaseerd op de daadwerkelijke markttrente), maar eveneens naar de renteafdekking op basis van de UFR. Het Fonds monitort dat de renteafdekking op basis van de UFR niet groter wordt dan 105%. Een renteafdekking op basis van de UFR van meer dan 100% zou betekenen dat de dekkingsgraad een daling laat zien als de UFR-rente stijgt en dit is niet gewenst. De UFR renteafdekking per ultimo 2022 bedraagt 83,4% (en 86,0% als ook rekening wordt gehouden met de belegging in bedrijfsobligaties).

Het rendement op de matchingportefeuille van -41,70% staat niet op zichzelf en moet gerelateerd worden aan de marktwaardeverandering van de technische voorzieningen. In 2022 is de rente per saldo sterk gestegen ten opzichte van 2021,

waardoor de waarde van de technische voorzieningen is gedaald. De waarde van de voorzieningen is gecorrigeerd voor de nieuw opgebouwde aanspraken in 2022, maar dit heeft per saldo niet geleid tot een betere positie voor de matching portefeuille. Bij de matchingportefeuille is het rendement van de benchmark gelijkgesteld aan het werkelijk behaalde rendement.

Het Fonds monitort de effectiviteit van de renteafdekking. De combinatie van de mate van renteafdekking, de hoeveelheid middelen die daarvoor wordt gebruikt, de bijzondere marktomstandigheden en de berekeningsmethodiek UFR, maken dat er geen sprake kan zijn van een perfecte matching. Dit betekent dat de gerealiseerde renteafdekking kan afwijken van de beoogde afdekking, bijvoorbeeld doordat de verandering van de rentecurve voor verschillende looptijden anders is, of doordat het niveau van de renteafdekking door marktontwikkelingen afwijkt van de beoogde renteafdekking. De effectiviteit van de renteafdekking is expliciet gemonitord door de beleggingscommissie. De vermogensbeheerder rapporteert maandelijks over de renteafdekking op basis van de daadwerkelijke marktrente en op basis van de UFR. Per kwartaal wordt gerapporteerd over de effectiviteit van de renteafdekking. In 2022 bedroeg de (ex-post) effectiviteit van de renteafdekking 63,6% op basis de marktrente. De effectiviteit was tot de verhoging van de renteafdekking hoger dan de beoogde strategische afdekking van 60%, en lager over de periode na de verhoging. Belangrijkste oorzaken zijn curve-effecten (doordat de curve-positionering gebaseerd is op de UFR curve en niet op de marktrentecurve), terwijl de timing van de verhoging van de afdekking positief bijdroeg aan het resultaat doordat de rente een netto daling liet zien na het moment van de verhoging van de afdekking.

Door gebruik te maken van renteswaps kan de marktwaarde van het BMO LDI-fonds kleiner zijn dan de marktwaarde van de af te dekken verplichtingen (zogenaamde leverage). De renteafdekking wordt in eerste instantie gerealiseerd door het aangaan van renteswaps. Tegelijkertijd worden tegenover deze renteswaps liquide middelen beheerd. Uit hoofde van de renteswaps ontvangt het Fonds namelijk lange tot zeer lange termijn rente, terwijl korte rente betaald moet worden. De leverage wordt beperkt omdat het uitgangspunt is dat tegenover de renteswaps liquide middelen worden beheerd. Indien het Fonds in de toekomst kiest voor een invulling via langlopende staatsobligaties, is dit risico eveneens beperkt.

Om het concentratierisico te beperken, worden rentederivaten gesloten met meerdere partijen en ook bij het beheer van de liquide middelen wordt er gespreid over uitgevers. Met de BMO zijn afspraken gemaakt over de posities die in individuele uitgevers mogen worden genomen.

Daarnaast speelt het liquiditeitsrisico een belangrijke rol binnen de matchingportefeuille, aangezien er belegd wordt in rentederivaten. Het LDI-fonds maakt voornamelijk gebruik van bilateraal afgesloten swaps waarvoor specifieke afspraken gelden voor het beheer van het onderpand in cash (zogenaamde cash-only CSA's). De beheerder monitort en beheert het proces van collateraluitwisseling op dagelijkse basis en zorgt ervoor dat er steeds over voldoende onderpand wordt beschikt. Door marktbevingen waarbij de rentecurve wijzigt, kan er een situatie ontstaan waarbij er bijstortingen gedaan dienen te worden met betrekking tot het onderpand en hiervoor dient het LDI-fonds een liquide buffer aan te houden. Maandelijks volgt de beleggingscommissie de rapportages van BMO over de ontwikkeling van de liquide middelen. Daarnaast bereidt het Fonds zich voor op mogelijke wijzigingen in de markt en regelgeving voor derivaten waarbij transacties in derivaten (verplicht) via central clearing moeten worden gehandeld. Het Fonds heeft o.b.v. haar omvang een vrijstelling van verplichte handel via een central counterparty clearing house.

Tot op heden heeft het pensioenfonds haar rentederivaten, voornamelijk uit een kosten oogpunt, bilateraal afgesloten. Zodra er omstandigheden zijn die er aanleiding toe geven om over te gaan naar central clearing, dan zou het pensioenfonds per direct over kunnen stappen.

De Europese toezichthouder voor de financiële markten (ESMA) heeft tot juni 2023 uitstel gevraagd voor de verplichting om centraal te clearen. In de afgelopen jaren heeft de markt zich bewogen richting central clearing en zijn er minder tegenpartijen actief op de

bilaterale markt. In 2022 heeft het Fonds het besluit om bilateraal te handelen geëvalueerd, en besloten om vooralsnog hiermee door te gaan en nog geen gebruik te maken van central clearing.

Zolang swaps nog niet via central clearing worden aangekocht, wordt in de matchingportefeuille kredietrisico op tegenpartijen gelopen door het aangaan van (bilaterale) swaps. In het tegenpartijbeleid dat door BMO wordt gevolgd zijn maatregelen opgenomen ten aanzien van de selectie van en het aantal tegenpartijen waarvan gebruik gemaakt kan worden.

Ontwikkeling returnportefeuille

Op de returnportefeuille behaalden de vermogensbeheerders een absoluut rendement van -16,87%. Dit is 0,14% punt hoger dan de benchmark. In het volgende hoofdstuk wordt dieper ingegaan op het behaalde rendement.

In 2022 is het in 2016 geïmplementeerde strategische beleggingsbeleid verder voortgezet. De returnportefeuille wordt grotendeels uitgevoerd door passieve managers in een vereenvoudigd strategisch beleggingsbeleid. Alle beleggingsfondsen, met uitzondering van staatsobligaties van opkomende markten (EMD), worden passief beheerd. De behaalde relatieve performance is, doordat de benchmark zo goed mogelijk wordt gevolgd, dan ook beperkt. Daarnaast worden de beleggingen binnen de returnportefeuille grotendeels wereldwijd belegd. Per beleggingscategorie is een afweging gemaakt tussen kosten en implementeerbaarheid van het afdekken van valutarisico en het effect op het risicoprofiel.

Beleggingen

Samenstelling van het belegd vermogen (excl. vermogen beschikbare premie regeling)

De totale waarde van de portefeuille ultimo 2022 bedroeg € 465.002 ten opzichte van € 615.869 ultimo 2021. Deze afname wordt met name veroorzaakt door de negatieve rendementen van de returnportefeuille.

Onderstaand zijn ter vergelijking de kerngegevens van het belegd vermogen ultimo 2022 en de strategische beleggingsmix weergegeven:

Beleggingscategorie	Waarde ultimo 2022		Mandaat	Rendement 2022	
				Portfolio	Benchmark
Totale Portefeuille	465.002	100,0%	100,0%	-29,86%	-29,89%
1. Returnportefeuille	216.569	46,6%	46,0%	-16,87%	-16,98%
Equity World	136.634	63,1%	63,0%	-15,12%	-14,85%
Equity Emerging markets	14.694	6,8%	7,0%	-18,32%	-17,87%
Totaal aandelen	151.328	69,9%	70,0%	-18,05%	-17,62%
Global Credits	32.302	14,9%	15,0%	-16,44%	-16,31%
Emerging Market Debs	32.885	15,2%	15,0%	-11,10%	-13,20%
Totaal Vastrentende waarden	65.187	30,1%	30,0%	-13,85%	-14,79%
Liquide middelen	54	0,0%	0,0%		0,00%
2. Matchingportefeuille	248.433	53,4%	54,0%	-41,70%	-41,70%

Benchmark (1. Return Portfolio)

63% MSCI World Index NR USD (hedged to EUR) + 7% MSCI Emerging Markets Index NR USD + 15% Bloomberg Barclays Global Aggregate Float Adjusted : Corporate Index Hedged + 15% [50% JPM EMBI Global Diversified TR (EUR-H)/50% JPM GBI-EM Global Diversified TR (EUR-UH)]

Benchmark (2. Matching Structure)

Liabilities Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland (EUR)

Renteafdekking

Het Fonds had tot oktober 2022 een dynamisch renteafdekkingsbeleid, waarbij het niveau van de renteafdekking afhankelijk was van de stand van de rente. De strategische renteafdekking was aan het begin van 2022 60% renteafdekking met een bandbreedte van [55%,65%]. Op basis van de UFR is de maximale afdekking vastgesteld op 105%.

Effectiviteit renteafdekking

Het renterisico is het grootste (bruto)risico binnen de beleggingsportefeuille van het Fonds. Het Fonds heeft immers een jong deelnemersbestand en dus zeer langlopende verplichtingen. De beheersing van het renterisico, de effectiviteit van de renteafdekking en de inrichting van de matchingportefeuille, waarmee de rentegevoeligheid van de beleggingsportefeuille in grote mate wordt

afgestemd op de rentegevoeligheid van de verplichtingen van het Fonds, heeft de continue aandacht. Jaarlijks wordt ook het renterisico op de jaarlijkse premie-instroom afgedekt. De premie-instroom bedraagt circa 7% van de totale waarde van de verplichting per jaar, wat een fors effect heeft op de renteafdekking.

Dit betekent concreet dat bij het bepalen van het renteafdeckingspercentage ook de op te bouwen aanspraken gedurende het jaar worden meegenomen.

Prestaties vermogensbeheerder

Er vindt een strakke monitoring op de prestaties van de drie externe vermogensbeheerders plaats door het Fonds. Het bestuur heeft voor de beoordeling van de vermogensbeheerder kwalitatieve en kwantitatieve criteria opgesteld. De beoordeling op basis van deze criteria vindt halfjaarlijks plaats. De rendementen worden maandelijks gemonitord.

Herbalanceringsbeleid

Er is geen vast herbalanceringsbeleid tussen de matching- en returnportefeuille. Het herbalanceringsbeleid is gericht op de strategische visie en lange termijn beleggingsrichtlijnen. De beleggingscommissie monitort de wegingen gedurende het jaar en adviseert het bestuur over mogelijke bijsturing bij in ieder geval de jaarlijkse premiebelegging. Door de daling van de matchingportefeuille als gevolg van de stijging van de rente was de weging van de return portefeuille aan het eind van het eerste kwartaal flink gedaald ten opzichte van de strategische weging. De premiebelegging van 2022 is gebruikt om bij te sturen naar de strategische beleggingsmix door de premie volledig te beleggen in de matchingportefeuille. Door de verdere stijging van de rente was de weging van de return portefeuille aan het eind van het eerste kwartaal flink gedaald ten opzichte van de strategische weging en buiten de bandbreedte gekomen. In oktober heeft daarom een herbalancering plaatsgevonden, waarbij aandelen ontwikkelde markten zijn verkocht en de opbrengsten hiervan zijn geïnvesteerd in de matchingportefeuille en de vastrentende categorieën in de returnportefeuille om de gewichten weer in lijn te brengen met de strategische gewichten. Per eind 2022 was de portefeuille in lijn met de strategische gewichten.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Het pensioenfonds heeft in haar investment beliefs opgenomen dat het vanuit ethische en maatschappelijke doelstellingen zich aan de minimale wet- en regelgeving op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen houdt. Dit betekent dat beleggingen moeten voldoen aan de wet- en regelgeving ten aanzien van 'ESG' (Environmental, Social en Governance). Het pensioenfonds houdt zich aan wet- en regelgeving zoals de regelgeving m.b.t. het vermijden te beleggen in bedrijven die controversiële wapens maken, onderhouden of verhandelen en sanctiewetgeving.

In 2022 heeft het Fonds het ESG-beleid geëvalueerd. Het beleid is hierbij herbevestigd en verder in lijn gebracht de investment belief en wet- en regelgeving. De primaire doelstelling van het pensioenfonds blijft ten alle tijden het uitvoeren van de pensioenregeling. Het pensioenfonds doet dit op een verantwoorde wijze, waarbij tevens kosten, rendement en risico's worden afgewogen.

Het pensioenfonds belegt haar vermogen via beleggingsfondsen en heeft de invulling van haar ESG beleid uitbesteed aan de vermogensbeheerders van de beleggingsfondsen. De vermogensbeheerders voeren het ESG beleid uit door voting en engagement. Bij engagement wordt op een constructieve manier de dialoog met de ondernemingen waarin wordt belegd aangegaan op het gebied van organisatiestructuur, de maatschappij en het milieu. Met stemmen wordt het stemrecht van het pensioenfonds uitgevoerd. Beide instrumenten hebben als doelstelling om de aandeelhouderswaarde te behouden en te verbeteren. De principes van de Global Compact van de Verenigde Naties worden als normenkader genomen voor de invulling van het beleid. De vermogensbeheerorganisaties waar het Pensioenfonds mee samenwerkt, erkennen en maken de algemeen door de Verenigde Naties vastgestelde minimale maatschappelijke normen onderdeel van hun ondernemingsbeleid, strategie, cultuur en dagelijkse gang van zaken (ondertekenaars UNPRI).

Wet- en regelgeving: Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR):

Per 10 maart 2021 is de SFDR verordening in werking getreden en houdt het pensioenfonds zich aan de Verordening (EU) 2019/2088 van 27 november 2019 betreffende informatieverschaffing over duurzaamheid in de financiële dienstensector (SFDR).

Het Fonds heeft op basis van haar doelstelling besloten om op de volgende manier invulling te geven aan de vereisten van de SFDR:

1. Het Fonds weegt duurzaamheidsaspecten niet mee in de investeringsbeslissingen
Het Fonds houdt geen rekening met de belangrijkste ongunstige effecten in de zin van artikel 4 van de Informatieverschaffingsverordening en de secundaire wetgeving. De wetgeving biedt kleinere entiteiten met minder dan 500 werknemers de mogelijkheid om op een minder uitgebreid niveau te rapporteren over de duurzaamheidsfactoren die het Fonds meeweegt. Het Fonds maakt gebruik van deze mogelijkheid, om hoge kosten van extra rapportages te voorkomen.
2. Het Fonds kiest voor een overige product classificatie (van artikel 6 van de Informatieverschaffingsverordening)
Het fonds classificeert de pensioenregeling als een regeling die geen ecologische of sociale kenmerken promoot, omdat het duurzaamheidsaspect geen primaire doelstelling is van het Fonds.

Het pensioenfonds stelt de deelnemers centraal en zorgt ervoor dat het pensioen op een goede en kostenefficiënte manier geadmineistreerd wordt en deelnemers op tijd het pensioen uitbetaald krijgen. Om hoge (onvoorziene) kosten van extra rapportages te voorkomen is voor de huidige kwalificaties gekozen.

SFDR- Beloningsbeleid

Het beloningsbeleid van Pensioenfonds Abbott zet niet aan tot het nemen van buitensporige risico's in verband met duurzaamheidsrisico's. Een op grond van het beloningsbeleid toegekende beloning is niet afhankelijk van het al dan niet nemen van duurzaamheidsrisico's.

Taxonomie verordening

Per 1 januari 2022 trad de Taxonomie verordening in werking, op basis van deze verordening moeten pensioenfondsen vanaf 1 januari 2022 aangeven of zij ecologisch duurzaam beleggen. De taxonomieverordening hangt nauw samen met de SFDR. In aanloop naar de taxonomieverordening heeft het Fonds in december 2021 haar besluiten m.b.t. de SFDR-verordening herbevestigd. Voor de pensioenregeling van het Fonds geldt dat de onderliggende beleggingen geen rekening houden met de EU-criteria voor ecologische duurzame economische activiteiten.

Vermogensbeheerstructuur

In 2022 is de bestaande vermogensbeheerstructuur ongewijzigd voortgezet.

De vermogensbeheeractiviteiten zijn als volgt herverdeeld over de uitbestedingspartijen:

Activiteiten	Uitbestedingspartij
Onafhankelijke waardering en financiële verslaglegging	Custodian
Totaalrapportage beleggingen (maand en kwartaal) en performancemeting verschillende fondsbeleggingen	Beheerder matchingportefeuille
Mandaat compliance en rebalancing	Beheerder matchingportefeuille
Uitvoeren transacties bij maandelijkse rebalancing en bijv. premiebelegging	Beheerder matchingportefeuille
Rapportages aan DNB: Jaarwerk- en jaarstaten, input FTK berekeningen, kostentransparantie	AZL N.V. met input van Mercer

Beleggingscommissie

Het Fonds heeft het vermogensbeheer en de beleggingsadministratie, met uitzondering van het vermogensbeheer voor de via de Beschikbare Premie Module en de Vrijwillige Bijspaar Module opgebouwde pensioenkapitalen, uitbesteed aan BMO. De custodian activiteiten worden uitgevoerd door Northern Trust.

Het bestuur heeft een mandaat opgesteld waarbinnen de beleggingscommissie kan opereren. De beleggingscommissie draagt zorg voor het feitelijk (doen) beheren van het vermogen van het Fonds. De beleggingscommissie bereidt voorstellen voor over aanpassing van de beleggingsdoelstelling en het strategische beleid ten behoeve van het bestuur. Het dagelijkse beheer van de portefeuille is uitbesteed aan de verschillende vermogensbeheerders. BMO is de partij die naast het beheer van de matchingportefeuille ook de uitvoerder is van het totale beleggingsmandaat en performancemeting.

De beleggingscommissie is in 2022 vier keer bijeen geweest. Naast deze bijeenkomsten is er veelvuldig telefonisch contact geweest, zowel tussen de leden van de beleggingscommissie onderling als tussen de leden van de beleggingscommissie en de beleggingsadviseurs, de vermogensbeheerders en de custodian. De vermogensbeheerder BMO is viermaal uitgenodigd en is ook bij diverse calls aanwezig geweest.

Beschikbare Premie Module (BPM)/Vrijwillige Bijspaar Module (VBM) en netto pensioenregeling

Het vermogensbeheer ten behoeve van de BPM- en VBM-regeling en de nettopensioenregeling is ondergebracht bij Goldman Sachs Asset Management (GSAM, voorheen NN Investment Partners, NN IP) in het product Mijn Pensioen.

Mijn Pensioen is een pensioenoplossing waarbij de pensioenpremies worden belegd in beleggingsfondsen. De deelnemer heeft hierbij de keuze uit verschillende beleggingsconcepten:

- LifeCycle Mix: de premies worden in een door het bestuur bepaalde beleggingsportefeuille belegd welke rekening houdt met de leeftijd. Het risico van de beleggingen wordt afgebouwd naarmate de pensioenleeftijd dichterbij komt.
- Eigen Verdeling en Sparen: de portefeuille wordt samengesteld aan de hand van een eigen verdeelsleutel over beleggingscategorieën en fondsen en de deelnemer heeft de mogelijkheid om te sparen.

Op 1 september 2016 is de Wet Verbeterde Premiereregeling (Wvp) ingegaan. De wet biedt deelnemers de keuze of zij een vaste of een variabele pensioenuitkering of een combinatie van beide inkopen. Het belangrijkste verschil tussen beide pensioenen is dat er bij een variabele pensioenuitkering na pensioendatum wordt doorbelegd. Dit biedt de kans om een hoger pensioen te krijgen door het behalen van beleggingsrendement in de uitkeringsfase. Het kan echter ook tot een lager pensioen leiden bij tegenvallende beleggingsresultaten.

Ten aanzien van de aankoop van een pensioenuitkering geldt het volgende:

- De inkoop van een vaste pensioenuitkering vindt bij het Fonds buiten het pensioenfonds plaats. Ook voor de optie tot inkoop van variabel pensioen is besloten dit niet binnen het pensioenfonds aan te bieden.
- deelnemers krijgen 15 jaar voor pensionering de keuze tussen vast en variabel pensioen;
- het Fonds biedt 3 lifecycles aan deelnemers ter voorbereiding op een variabel pensioen;
- indien deelnemers geen keuze maken, blijft de standaard een vast pensioen.

Pensioenuitvoerders met een premiereregeling zijn verplicht om de risicohouding van het Fonds vast te leggen. De risicohouding is de mate waarin een groep deelnemers, gewezen deelnemers of pensioengerechtigden beleggingsrisico's wil nemen om de doelstellingen te realiseren en de mate waarin deze groep beleggingsrisico's kan lopen.

Voor de beschikbare premie regeling is de risicohouding zowel voor het vast als het variabel pensioen vastgesteld en afgestemd met sociale partners. De kwantitatieve invulling van de risicohouding is gebaseerd op de ALM-analyses van de vermogensbeheerder, op

basis waarvan de life cycle keuzes door het Fonds zijn gemaakt en op basis waarvan de vermogensbeheerder de lifecycles ook jaarlijks toetst en op basis van de uniforme rekenmethodiek van DNB (URM).

Voor de populatie in de premieregelingen komt de kwantitatieve risicohouding tot uitdrukking in de afwijking van het verwachte pensioen in een pessimistisch scenario (5% percentiel) ten opzichte van de pensioenuitkering in een gemiddeld scenario (mediane scenario) op pensioendatum. In onderstaande tabel wordt de kwantitatieve risicohouding (de bandbreedtes van de relatieve afwijkingen) getoond. De relatieve afwijkingen zijn gericht op de aankoop van een vast pensioen en voor de aankoop van een variabel pensioen. Deze analyses zijn tevens getoond voor een viertal maatmensen.

Bijvoorbeeld; een maatmens van 62 jaar met een neutrale life cycle en met een vaste uitkering, heeft een mediaan pensioen van bijvoorbeeld € 1.000 per jaar. De uitkering in een pessimistische scenario kan dan tussen € 820 en € 920 bedragen.

Kwantitatieve risicohouding diverse maatmensen, gericht op aankoop vast- en variabel pensioen

Defensief	Maatpersoon leeftijd vaste uitkering	Risicohouding-relatief	Maatpersoon leeftijd variabele uitkering	Risicohouding-relatief
		27	37% - 47%	27
	37	31% - 41%	37	34% - 44%
	47	23% - 33%	47	26% - 36%
	57	13% - 23%	57	16% - 26%
	62	8% - 18%	62	11% - 21%

Neutraal	Maatpersoon leeftijd vaste uitkering	Risicohouding-relatief	Maatpersoon leeftijd variabele uitkering	Risicohouding-relatief
		27	38% - 48%	27
	37	33% - 43%	37	35% - 45%
	47	24% - 34%	47	27% - 37%
	57	13% - 23%	57	17% - 27%
	62	8% - 18%	62	11% - 21%

Offensief	Maatpersoon leeftijd vaste uitkering	Risicohouding-relatief	Maatpersoon leeftijd variabele uitkering	Risicohouding-relatief
		27	44% - 54%	27
	37	38% - 48%	37	39% - 49%
	47	28% - 38%	47	30% - 40%
	57	15% - 25%	57	17% - 27%
	62	10% - 20%	62	12% - 22%

De analyses houden rekening met pensioenopbouw die volledig plaatsvindt op basis van een premieregeling. Voor de deelnemers van het Fonds is dit niet het geval, omdat de basisregeling van alle deelnemers een DB-regeling betreft met een bijstortingsverplichting voor de werkgever. De aanspraken vanuit de DB-regeling, die alle deelnemers als basis hebben, zijn hierbij minder fluctuerend dan de aanspraken vanuit premieregelingen.

De rendementen voor de verschillende leeftijdscohorten voor de neutrale Life Cycle Mix over 2022 zijn in onderstaande tabel opgenomen. De neutrale Life Cycle Mix, welke het bestuur als standaard optie voor de deelnemers heeft gekozen, heeft over deze periode een gemiddeld (negatief) rendement behaald van -19,86%. De rendementen per leeftijdscohort verschillen, doordat het risicoprofiel anders is. Een jonge deelnemer heeft een hoger risicoprofiel dan oudere deelnemers.

Rendementen	2022
--------------------	-------------

Totaal Life Cycle Neutraal	-19,86%
----------------------------	---------

Verdeling naar leeftijdscohorten

Tot 2 jaar voor pensioen	-27,80%
2-4 jaar voor pensioen	-27,78%
4-8 jaar voor pensioen	-24,89%
8-12 jaar voor pensioen	-21,18%
12-16 jaar voor pensioen	-18,73%
Langer dan 16 jaar voor pensioen	-16,74%

Per saldo is de rente in 2022 aanzienlijk gestegen. In de lifecycles wordt het renterisico afgedekt waardoor bij een rentestijging negatieve rendementen worden behaald. Over 2022 laten de overige beleggingscategorieën ook een negatief rendement zien waardoor het totaalrendement van de portefeuilles voor alle risiprofielen en leeftijdscohorten -19,76% is.

Onderbouwing Prudent person

In het FTK is expliciet in de regelgeving opgenomen dat het Fonds onderbouwt dat het strategisch beleggingsbeleid en het beleggingsplan passen binnen de prudent person regel. Het Fonds heeft deze toets ultimo 2015 uitgevoerd voor de nieuwe beleggingsmix. Na de implementatie van de beleggingsmix in 2016 is de onderbouwing jaarlijks geactualiseerd. De belangrijkste uitgangspunten voor toepassing van het prudent beginsel zijn vastgelegd in wet- en regelgeving. Een samenvatting van de onderbouwing is als volgt:

Regelgeving

Artikel 135 Pensioenwet

- Bij het vaststellen van het beleggingsbeleid worden de bestaande en toekomstige pensioenverplichtingen van deelnemers tezamen met de doelstelling en risicohouding van het Fonds als uitgangspunt genomen in de ALM-studie. Vanwege de specifieke kenmerken van de pensioentoezegging (eindloonregeling, geen indexatieambitie) en de bijstortingsverplichting van de werkgever, maakt het pensioenfonds bij de uiteindelijke keuze voor het beleggingsbeleid een zorgvuldige afweging tussen de dekkingsgraadrisico's en de bijstortingsrisico's voor de werkgever.
- Het Fonds belegt alles in (liquide collectieve) beleggingsfondsen.
- De beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde.
- In het jaarverslag wordt gerapporteerd hoe het Fonds uitvoering geeft aan het maatschappelijk verantwoord beleggen.

Artikel 13 en 13a besluit FTK

- Te allen tijde moeten er voldoende beleggingen liquide gemaakt kunnen worden. Het Fonds belegt in liquide beleggingscategorieën, bovendien kent het Fonds een jonge deelnemerspopulatie waardoor de omvang van de huidige uitkeringen relatief beperkt is.
- De beleggingen vinden hoofdzakelijk plaats op gereguleerde markten.
- De portefeuille is gespreid over beleggingscategorieën, regio's, landen en sectoren. Het Fonds houdt bij de invulling van de beleggingsportefeuille daarnaast ook rekening met de uitgangspunten eenvoud en transparantie.
- Het Fonds gebruikt derivaten terughoudend en met name bij de afdekking van rente- en valutarisico's.
- De huidige invulling van de portefeuille is erop gericht om het concentratierisico zoveel als mogelijk uit te sluiten. Uitzondering hierop is de invulling van de matchingportefeuille. De matchingportefeuille kan bestaan uit Nederlandse, Franse en Duitse staatsobligaties.
Omdat dit veilig geachte staatsobligaties betreft, vindt het pensioenfonds deze concentratie niet onwenselijk. Daarnaast is de matchingportefeuille ingevuld met rentederivaten en liquide middelen, waardoor dit concentratierisico op dit moment nihil is.
- In het beleggingsplan is het huidige beleggingsproces/-cyclus vastgelegd. Het beleggingsbeleid is gedetailleerd beschreven.

Beheerste en integere bedrijfsvoering (artikel 143 Pensioenwet)

- Het Fonds beschikt ten aanzien van de beleggingscyclus over een duidelijke, volledige en transparante organisatiestructuur.
- Er is een balans tussen de omvang, aard en complexiteit van de beleggingsportefeuille enerzijds en de aanwezige kennis en ervaring in het risicobeheer anderzijds.

Regels uitbesteding (artikel 34 Pensioenwet)

- Het Fonds beschikt over een uitbestedingsbeleid dat mede richtlijnen ten aanzien van de selectie en evaluatie van vermogensbeheerders bevat.
- Het Fonds borgt dat de mandaten en richtlijnen van de vermogensbeheerders aansluiten op het strategische beleggingsplan en het beleggingsbeleid, onder meer door het vooraf en tussentijds beoordelen van contracten, mandaten en richtlijnen.
- Verbod op langlopende leningen en garantstelling (artikel 136 Pensioenwet).
- Het Fonds heeft dergelijke leningen niet in de beleggingsportefeuille.

Actuariële paragraaf

De actuariële paragraaf geeft, naast de ontwikkelingen gedurende het boekjaar, de belangrijkste financiële cijfers van het Fonds weer.

Financiële positie

De actuele dekkingsgraad liet over het boekjaar een stijging zien van 123,8% ultimo 2021 naar 133,2% ultimo 2022. De beleidsdekkingsgraad van het Fonds steeg in 2022 van 119,4% naar 127,7%. De beleidsdekkingsgraad ultimo 2022 is daarmee hoger dan de vereiste dekkingsgraad van 112,7%. Dit is sinds 30 juni 2021 het geval en daarmee is het Fonds uit herstel. De dekkingsgraad is gebaseerd op de technische voorziening waarbij de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per einde 2022 is gebruikt voor de verdiscontering. De beleidsdekkingsgraad is gelijk aan de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad.

(Minimaal) vereiste financiële positie

De minimaal vereiste dekkingsgraad bedraagt 104,1% ultimo 2022 (ultimo 2021: 104,1%).

De vereiste dekkingsgraad wordt enerzijds vastgesteld op basis van de feitelijke verdeling van de beleggingsportefeuille (in het vervolg de feitelijk vereiste dekkingsgraad genoemd) en anderzijds op basis van de strategische verdeling van de beleggingsportefeuille (in het vervolg de strategisch vereiste dekkingsgraad genoemd). Ultimo 2022 bedraagt de feitelijk vereiste dekkingsgraad 113,2% en de strategisch vereiste dekkingsgraad 112,7%. Voor de toetsing van de financiële positie wordt de beleidsdekkingsgraad ter hoogte van 127,7% getoetst aan de strategisch vereiste dekkingsgraad ter hoogte van 112,7%.

Voor de toetsing van de financiële positie is de vereiste dekkingsgraad ultimo 2022 vastgesteld als de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling. In de risicoparagraaf in de jaarrekening is de strategisch vereiste dekkingsgraad verder uitgewerkt.

Risicohouding en haalbaarheidstoets

De risicohouding van het Fonds is de mate waarin het Fonds bereid is beleggingsrisico's te lopen om de doelstelling van het Fonds te realiseren en de mate waarin het Fonds beleggingsrisico's kan lopen gegeven de kenmerken van het Fonds. Samenvattend kan de risicohouding (en het daaruit voortvloeiende dynamisch strategisch beleggingsbeleid) van het Fonds bestempeld worden als behoudend. Onnodige risico's worden voorkomen om de kans op bijstortingen te beperken. Tegelijkertijd wordt naar voldoende verwacht rendement gestreefd om in combinatie met het sterke financieringsbeleid invulling te geven aan de noodzaak om het vereist vermogen te bereiken.

Korte termijn risicohouding

Het Fonds heeft op basis van de strategische beleggingsmix uit de ALM-studie de risicohouding van het Fonds voor de korte termijn afgeleid. Deze komt tot uitdrukking in de hoogte van het Vereist Vermogen (VV) (exclusief de beschikbare premiereregeling) en een bandbreedte daarvoor, omdat het VV kan fluctueren door verschuivingen in de strategische mix binnen de bandbreedtes. Het korte termijn risico, gemeten door middel van het Vereist Vermogen bij de strategische beleggingsportefeuille, bedraagt per 31 december 2022 112,7%. Het VV kan fluctueren door verschuivingen in de strategische mix binnen de bandbreedtes 112,0% en 123,0%. Het bestuur heeft de risicohouding vanaf 1 januari 2020 voor de korte termijn vastgesteld tussen 112,0% en 123,0%. De bandbreedtes zijn berekend op basis van de rentestand per 30 juni 2015. Per kwartaal monitort het pensioenfonds of het VV zich binnen de afgesproken bandbreedtes bevindt. Bij een overschrijding van deze bandbreedte dient het bestuur het beleid aan te passen of in overleg met sociale partners over de bandbreedte.

Lange termijn risicohouding

Jaarlijks voert het Fonds vóór 1 juli de haalbaarheidstoets uit. Dit is een toets op de 'haalbaarheid' van de ambities van het Fonds: voldoen de resultaten aan de vastgestelde ondergrenzen.

De hiernavolgende tabel vat de resultaten van de haalbaarheidstoets en de normstelling door het bestuur samen:

	Risicohouding (lange termijn)	2022	2021	
Toetsing pensioenresultaat	Ondergrens	Resultaat	Resultaat	Voldaan?
Vanuit feitelijke financiële positie				
Mediaan	60,0%	72,7%	76,7%	Ja
Slecht weer	50,9%	65,0%	68,5%	Ja
Relevante afwijking t.o.v. mediaan in slecht weer scenario	30,0%	10,6%	10,7%	Ja

Het belangrijkste resultaat van de haalbaarheidstoets voor het Fonds is dat het verwachte pensioenresultaat op Fondsniveau 72,7% bedraagt. Dit betekent dat het pensioen van deelnemers naar verwachting 27,3% aan koopkracht verliest. Dit resultaat is in lijn met de opzet van het type pensioentoezegging. Voor het pensioenfonds geldt namelijk dat gedurende de pensioenopbouw het koopkrachtbehoud 100% is (vanwege eindloonregeling). Het koopkrachtverlies ontstaat in de inactieve periode omdat het Fonds geen toeslagenbeleid kent.

Aangezien het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau boven de gestelde ondergrens van 60% ligt en de maximale afwijking voor het pensioenresultaat op fondsniveau in het 'slecht weer scenario' binnen de gestelde bandbreedte van 30% uitkomt, voldoet het Fonds aan de criteria van de haalbaarheidstoets.

Analyse van het resultaat

De stijging van de dekkingsgraad van 9,4%-punt in 2022 volgt uit het negatieve resultaat van 389 in het boekjaar. Dit komt grotendeels door de gestegen rente, waardoor er enerzijds fors negatieve beleggingsopbrengsten zijn, maar anderzijds nog sterker gedaalde verplichtingen met per saldo een positieve impact op de dekkingsgraad. In 2021 was er een positief resultaat van 47.722.

Kostendekkende premie

De kostendekkende premie over 2022 is vastgesteld conform de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN). Dit betekent dat de premie is vastgesteld op basis van marktwaarde. De kostendekkende premie op marktwaarde bedraagt 44.430.

Gebeurtenissen na balansdatum

Nieuwe UFR-methodiek

Conform de Pensioenwet toetst de Commissie Parameters uiterlijk iedere vijf jaar de voorgeschreven economische en rekenkundige uitgangspunten en komt vervolgens met haar oordeel. Het vorige advies dateert van 2019. Met de mogelijke inwerkingtreding van de Wtp per 1 juli 2023 is de Commissie gevraagd om eerder met een nieuw advies te komen.

Onderdeel van het advies is het vaststellen van de parameters van de zogeheten Ultimate Forward Rate (UFR)-methode. Met het advies heeft DNB besloten een aanpassing door te voeren in de UFR-methodiek die vanaf 1 januari 2021 stapsgewijs werd doorgevoerd.

De belangrijkste wijziging is dat de nieuwe UFR-methode leidt tot een DNB-curve die tot een looptijd van 50 jaar gelijk is aan de swapcurve.

In de per 31 december 2022 berekende voorzieningen en dekkingsgraden is rekening gehouden met de tot dat moment geldende stapsgewijze invoering van de UFR-methodiek. De meest recente aanpassing hierin dateert van 1 januari 2022. De wijziging volgens het advies van de Commissie van 30 november 2022 gaat in per 1 januari 2023. De impact van de verschillende aanpassingen in de DNB-rentetermijnstructuren op de voorzieningen en dekkingsgraden is in de volgende tabel weergegeven.

	Huidig	Nieuw
	75% UFR / 25% nUFR	Methodiek 2023
Technische voorziening (risico fonds)	353.848	356.222
Dekkingsgraad (totaal fonds)	133,2%	132,4%
Strategisch vereiste dekkingsgraad (totaal fonds)	112,7%	112,8%

Toekomstparagraaf

Haalbaarheidstoets en financiële positie

In 2023 wordt de jaarlijkse haalbaarheidstoets uitgevoerd. De deadline voor het uitvoeren van de haalbaarheidstoets is 1 juli 2023.

Ontwikkelingen en aandacht bestuur 2023

De Wet Toekomst Pensioenen staat elke bestuursvergadering op de agenda, ontwikkelingen worden hier besproken. Vanaf juni 2023 zal tevens een wekelijkse call plaatsvinden tussen fondsbestuur en werkgever. De werkgever heeft eerder aangegeven te wachten tot de definitieve besluitvorming omtrent wetgeving, maar onderzoekt nu of gebruik kan worden gemaakt van het zogenaamde Overgangsrecht. Er ligt een voorstel voor aanpassing van de pensioenregeling.

Sociale partners hebben namelijk een principeakkoord bereikt op de vorm en inhoud van de nieuwe pensioenregeling, die per 30 juni 2023 van kracht wordt. Vanaf deze datum wijzigt de pensioenregeling in een beschikbare-premieregeling voor het volledige salaris. De opgebouwde pensioenen blijven premievrij achter in de eindloonregeling. Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland gaat vooralsnog de pensioenregeling uitvoeren. De werkgever start samen met de COR en vakbonden een onderzoek naar een toekomstbestendige oplossing voor de uitvoering van de beschikbare-premieregeling.

Vastgesteld te Zwolle, 26 juni 2023

J.W. Verweij
(secretaris)

J.M. Negro
(voorzitter)

E.H. Dijkstra

M.J.P.R. Raven

Externe contacten

Het bestuur werkt in 2022 samen met de volgende externe partijen:

Accountant	Mazars Accountants N.V. te Rotterdam
Adviserend Actuaris	AZL N.V. te Heerlen Beleggingsadviseur Mercer Nederland B.V. te Amsterdam
Advies rente-afdekking	Firmfuture te Breda
Certificerend Actuaris	Milliman Pensioenen te Amsterdam
Deelnemers- en financiële administratie	AZL N.V. te Heerlen
Uitvoering DC regeling	Goldman Sachs Asset Management B.V. (voorheen NN Investment Partners) te Den Haag
Risicoherverzekering	ElipsLife A.G.
Vermogensbeheer	Columbia Threadneedle Management Limited
Custodian	Northern Trust
Bestuursondersteuning	Montae & Partners B.V. Compliance officer GBA Accountants & Adviseurs te Den Haag
Visitatiecommissie	De heren E. Hagen, H.A. Brandwijk en R.P. Manning

Verslag van het verantwoordingsorgaan

Oordeel verantwoordingsorgaan

Inleiding

Het wettelijk kader, de statuten en de reglementen van Stichting Pensioenfonds Abbott (SPAN) bepalen de opdracht en de taak van het verantwoordingsorgaan (VO). De bevoegdheden, zoals vastgelegd in de statuten en het huishoudelijk reglement VO houden onder ander in dat het VO jaarlijks een oordeel geeft over:

- het handelen van het bestuur aan de hand van het bestuursverslag, de jaarrekening en andere relevante informatie zoals de notulen van de bestuursvergaderingen;
- het door het bestuur uitgevoerde beleid in het afgelopen kalenderjaar;
- beleidskeuzes die op de toekomst betrekking hebben;
- naleving van de Code Pensioenfonds.

Het VO beoordeelt het bestuur aan de hand van het bestuursverslag, de jaarrekening en andere informatie. Dit oordeel wordt, samen met de reactie van het bestuur daarop, in het jaarverslag opgenomen.

Samenstelling verantwoordingsorgaan

Het VO heeft zeven leden, vijf namens de werknemers, één namens de werkgever en één namens de gepensioneerden.

In 2022 hebben diverse mutaties plaatsgevonden in het VO. De heer Zandstra, vertegenwoordiger van de gepensioneerden, is afgetreden aan het einde van de benoemingstermijn op 1 juli. De heer Den Besten is op 17 mei afgetreden vanwege overstap naar het bestuur. Na het vertrek van de heer Zandstra heeft de heer Klap de voorzittersrol op zich genomen. Per 20 september is de heer Van Essen benoemd als lid namens pensioengerechtigden. Door het vertrek van de heer Den Besten is een vacature in het VO ontstaan voor een vertegenwoordiger namens werknemers. Bij de benoeming voor zijn vervanger wordt actief gestreefd naar meer diversiteit binnen het VO.

Het VO bestond per ultimo 2022 uit:

De heer P. Klap, voorzitter	namens werknemers
De heer B. Kemperman, secretaris	namens werknemers
De heer B. van den Berg	namens werknemers
De heer L. Mohamed	namens werknemers
Mevrouw E. Minnesma	namens werkgever
De heer H. van Essen	namens gepensioneerden
Vacature	namens werknemers

Vergaderingen en overleggen

Het VO heeft 3 gezamenlijke vergaderingen gehad met het bestuur. In deze vergaderingen gaf het bestuur toelichting op de ontwikkelingen bij het pensioenfonds en kreeg het VO gelegenheid tot vragen stellen. Onderwerpen die verder ter sprake kwamen, betroffen onder andere de haalbaarheidstoets, actualisatie communicatiebeleid, jaarwerk 2021 en stand van zaken Wet Toekomst Pensioenen.

Het VO overlegde -voorafgaand aan de gezamenlijke vergaderingen met het bestuur- aan de hand van de agenda en schriftelijk gedeelde toelichtingen bij het pensioenfonds.

Tijdens de gezamenlijke vergaderingen met het bestuur, heeft het VO op de volgende onderwerpen positief geadviseerd:

- Feitelijke premie en premiecomponenten 2022
- Communicatiebeleidsplan 2022-2023

Andere besluiten over onderwerpen die adviesplichtig zijn conform pensioenwet en statuten, zijn niet aan de orde geweest.

In 2022 heeft het VO deelgenomen aan commissievergaderingen als toehoorder bij de risicomanagement en beleggingscommissies en als lid van de communicatiecommissie:

- Risicomanagementcommissie is 4 keer bij elkaar geweest;
- Beleggingscommissie is 4 keer bij elkaar geweest;
- Communicatiecommissie is 1 keer bij elkaar geweest.

Het bijwonen van commissievergaderingen als toehoorder, heeft positief bijgedragen aan het inzicht van het VO over de wijze waarop het bestuur het beleid uitvoert.

Opleiding VO

Besloten is dat alle nieuwe leden van het VO deelnemen aan de cursus Fundament voor het Verantwoordingsorgaan aangeboden door SPO.

Bevindingen

Premiebeleid en financiële positie

Het premiebeleid werd in 2022 ongewijzigd voortgezet. De werkgever betaalde een kostendekkende premie.

De dekkingsgraad is gedurende het jaar gestegen:

- Actuele dekkingsgraad; van 123,8% naar 133,2%
- Beleidsdekkingsgraad: van 119,4% naar 127,7%

De vereiste dekkingsgraad is 112,7% (was: 112,6% in 2021).

De stijging van de dekkingsgraad is voornamelijk een gevolg van stijging van marktrente, dat een fors verlagend effect had op de technische voorzieningen, waardoor het negatieve beleggingsresultaat werd gecompenseerd. Het eigen vermogen van het fonds bleef nagenoeg gelijk op 128 miljoen euro.

Risicohouding en beleggingsbeleid

De risicohouding van het fonds en het daarmee samenhangende beleggingsbeleid van het fonds zijn behoudend. Het fonds beoogt primair zeker te stellen dat aan pensioenverplichtingen kan worden voldaan, en tevens op korte termijn de noodzaak tot bijstortingen te beperken en op lange termijn de regeling betaalbaar te houden door verwacht rendement.

Het bestuur heeft gedurende het jaar de beleggingsmix bijgestuurd binnen de strategische bandbreedtes zoals afgesproken met de sociale partners door middel van gebruik van premiebelegging en uitvoering van een herbalancering.

Toeslagenbeleid

Toeslagenbeleid is op dit moment geen onderdeel van de pensioenovereenkomst en is dientengevolge niet opgenomen in de pensioenregelingen.

Uitvoeringskosten en beheerskosten

De uitvoeringskosten per deelnemer (actieve deelnemers en pensioengerechtigden) zijn in geringe mate gestegen van 581 euro in 2021 naar 599 euro in 2022. Indien de gewezen deelnemers worden meegerekend, zijn de kosten gestegen van 371 naar 377 euro per deelnemer.

De kosten voor vermogensbeheer zijn gelijk gebleven, namelijk 0,31% van het totale belegde vermogen.

Jaarrekening, actuariel rapport, accountantrapport, rapport visitatiecommissie

Tijdens technisch vooroverleg op 23 mei 2023, waarbij het VO aanwezig is geweest, zijn de concept jaarrekening (AZL), actuariel rapport (Milliman) en accountantsrapport (Mazars) gepresenteerd.

Het concept rapport van de visitatiecommissie met betrekking tot 2022 is tevens met het VO gedeeld. Het VO heeft naar aanleiding van de inhoud van de rapportages geen aanvullende vragen of opmerkingen.

Professionaliteit & functioneren van het bestuur

In 2022 hebben een aantal wijzigingen plaatsgevonden in het bestuur. De heer Merison en de heer Willemsen zijn afgetreden; mevrouw De Voogd en de heer Den Besten zijn benoemd als aspirant bestuurders. Het VO constateert dat het aantal recente mutaties in het bestuur in combinatie met nieuwe/toenemende regelgeving (WTP, SFDR, DORA) een potentieel risico is. Het geformuleerde ambitieniveau voor geschiktheid en ondersteuning door externe partijen zijn beheersmaatregelen.

Conclusie

Het VO waardeert de tijdigheid, juistheid en volledigheid van de informatieverschaffing en de transparantie met betrekking tot de ontwikkelingen bij het fonds alsmede van de thema's die worden besproken in het bestuur.

De verstrekte jaarstukken (bestuursverslag, jaarrekening en rapporten van actuaris, accountant en visitatiecommissie) geven het VO voldoende en gecontroleerde informatie over het beleid en handelen van het bestuur en de positie van het fonds.

Afgezien van de geopolitieke ontwikkelingen (en de daarmee samenhangende ontwikkeling van marktrente en beleggingsresultaten), komt het VO tot de volgende conclusies:

- Het fonds zich in gezonde positie bevindt;
- Het bestuur heeft gehandeld in overeenstemming met beleid, statuten en reglementen van het fonds;
- Het bestuur de belangen van alle betrokkenen binnen de gestelde kaders voldoende en evenwichtig heeft behartigd;
- Geen bijzonderheden over 2022 zijn te melden.

De komende jaren zal nieuwe/toenemende regelgeving een stempel drukken op het fonds, in het bijzonder eventuele inwerkingtreding van het WTP en afspraken die sociale partners zullen maken.

Het VO zet graag de goede samenwerking met het bestuur voort.

Bert Kemperman
Secretaris

Pim Klap
Voorzitter

Reactie van het bestuur op het oordeel 2022 van het Verantwoordingsorgaan

Het bestuur van SPAN is blij met het positieve oordeel dat het verantwoordingsorgaan heeft uitgesproken over het functioneren van het bestuur in 2022. Het bestuur bedankt het verantwoordingsorgaan hiervoor. Het verantwoordingsorgaan geeft aan dat de samenwerking met het bestuur in 2022 als voldoende wordt beoordeeld.

Het bestuur spreekt de wens uit dat ook in de toekomst op een plezierige en constructieve wijze samengewerkt wordt met het verantwoordingsorgaan.

De bevindingen en aanbevelingen worden in het derde kwartaal van 2023 besproken binnen het bestuur waarbij per bevinding of aanbeveling gemotiveerd zal worden aangegeven hoe hier opvolging aan zal worden gegeven. Dit zal dan worden teruggekoppeld aan het verantwoordingsorgaan.

Verslag van de Visitatiecommissie

Samenvatting

Oordeel/bevindingen

Inleiding

De visitatiecommissie heeft kunnen vaststellen dat in 2022 het pensioenfonds, mede kijkend naar haar omvang, heeft voldaan aan een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging. Over de afgelopen jaren vertoont het pensioenfonds daarmee een consistent beeld waarbij doorlopend oog is voor verdere verbetering. Er is sprake van een passend effectief en slagvaardig optreden van het bestuur en een beheerste en integere bedrijfsvoering. Het pensioenfonds is in algemene zin in control met betrekking tot de uitbestede activiteiten. De visitatiecommissie constateert dat het bestuur adequaat aandacht besteedt aan de opvolging van de bevindingen van het intern toezicht.

Oordeel Code Pensioenfondsen

Daar waar naar de beoordeling van het bestuur sprake is van het niet (volledig) toepassen van de norm uit de Code Pensioenfondsen wordt dat in het jaarverslag gemotiveerd volgens het 'pas-toe-of-leg-uit'-beginsel. De rapportage en uitleg van de uitzonderingen en de onderwerpen is naar het oordeel van de visitatiecommissie toereikend. De visitatiecommissie merkt op dat beoordeling of goedkeuring van het jaarverslag 2022 niet tot haar taak behoort.

Governance

Met het beperkt aantal deelnemers was de kwantitatieve en kwalitatieve invulling van de fondsorganen gedurende 2022 weer een lastig issue. Zichtbaar is dat het bestuur alert is op dit continuïteitrisico en het de noodzakelijke aandacht geeft. Een plan om het functioneren van de governance te verbeteren is eind september vastgesteld. Het pensioenfonds maakt gebruik van vooraf vastgestelde profielen en streeft naar diversiteit in de fondsorganen met de kanttekening dat kennis en kunde de voorkeur heeft.

In de statuten en in de Actuariële en bedrijfstechnische nota staat dat de vergaderingen van het paritaire bestuur worden voorgezeten door de voorzitter, benoemd door het bestuur uit zijn midden. Het extern pensioembureau fungeert in de praktijk als technisch voorzitter van de bestuursvergaderingen. Verdedigbaar is dat daardoor in feite sprake is van een paritair bestuursmodel met een onafhankelijke voorzitter. De visitatiecommissie meent dat door deze opzet de dynamiek in de vergaderingen wijzigt maar respecteert hierbij de keuze van het bestuur. Het bestuur heeft besloten, nadat het wetgevingstraject van de Wet toekomst pensioenen (verder: WTP) is afgerond, het onderwerp 'stip op de horizon' inclusief het bestuursmodel te agenderen. Daarbij wordt onder andere onderzocht of missie, visie en strategie aanscherping verdient.

Wet toekomst pensioenen

De visitatiecommissie is van mening dat het bestuur de voorbereiding van invoering van de WTP in 2022 te veel voor zich uitschuift. Naast de werkgever moeten (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden zich in deze complexe en meerjarige 'operatie' op een evenwichtige wijze door hen vertegenwoordigd voelen. Hoe realiseer je dat? In haar visie op het communicatiebeleid voor de komende jaren onderkent het bestuur al dat de overgang van "gegarandeerd pensioen door de eindloonregeling [...] in combinatie met de bijstortgarantie door de financieel krachtige werkgever [...] naar een pensioen met meer onzekerheid extra groot" is. De

communicatie over de transitie zal verder geconcretiseerd moeten worden in een toegespitst communicatieplan. Het bestuur kan een projectorganisatie inrichten, 'brainstormen' over wat zij verstaat onder keuzebegeleiding en vaststellen op welke wijze zij daar invulling aan wilt geven. Een risicobereidheidsonderzoek kan ter ondersteuning van het bepalen van het beleggingsbeleid worden voorbereid.

Het is verstandig dat het bestuur eind 2022 de datakwaliteit door de vervuller van de interne auditfunctie heeft laten onderzoeken. Met de komst van het nieuwe pensioenstelsel waar invaren de standaardroute is, is de aandacht naar datakwaliteit toegenomen. Aanbevelingen en aandachtspunten uit dit onderzoek zijn geadresseerd en vastgelegd in een plan van aanpak.

Toekomst pensioenfonds

Sociale partners overwegen een eventuele nieuwe DC-regeling onder te brengen bij een PPI. Op verzoek van het pensioenfonds onderzoekt AZL of zij per 1 juli 2023 een leeftijdsafhankelijke DC-regeling kan uitvoeren. De huidige uitvoeringsovereenkomst die eind van dit jaar afloopt wordt naar verwachting opgezegd. Bij beide partijen is echter de wens een nieuwe contractduur af te spreken maar wil men nadere afspraken maken over onder andere een vergoeding i.v.m. het vervallen van de herverzekering, premiekorting en uitkering overschot in geval van liquidatie. De visitatiecommissie adviseert (de formulering van) de exitvoorwaarden, waarbij de belangen van alle stakeholders evenwichtig worden afgewogen, scherp in de gaten te houden. Bij deze afweging zal ook rekening gehouden moeten worden met de gevolgen van het vervallen van de backservice van actieve deelnemers en de bijstortingsverplichting.

Evenwichtige belangenafweging

Uit de notulen van de bestuursvergaderingen blijkt dat de evenwichtige belangenafweging o.a. bij de wijze en mate van renteafdekking en in mindere mate bij het wel of niet verlenen van premiekorting onderwerp van discussie is geweest.

Financieel-economisch management

Het financieel beleid wordt uiteengezet in de ABTN. Een geactualiseerde versie van de ABTN is door het bestuur in maart 2022 goedgekeurd. Dit is helder en goed leesbaar. De hoofdtekst verwijst naar een aantal bijlagen waar meer details te vinden zijn.

Evenals eind 2021 lagen ook eind 2022 zowel de beleidsdekkingsgraad als de actuele dekkingsgraad boven de vereiste dekkingsgraad. Er was daardoor geen sprake van een reserve- of dekkingstekort en daarmee was er ook geen noodzaak tot een herstelplan.

Waar voor vele andere pensioenfondsen in 2022 (de mate van) toeslagverlening vanwege de hoge inflatie een belangrijk en soms heikel onderwerp was, was dit gezien de afspraken gemaakt door sociale partners van de eindloonregeling bij Pensioenfonds Abbott niet aan de orde.

Begin 2022 is de besluitvorming op basis van de ALM-studie die in 2021 was gestart, voltooid. Daarbij zijn diverse varianten onderzocht, maar is wel steeds uitgegaan van een dynamisch renteafdekkingsbeleid, waarbij de mate van renteafdekking afhangt van de hoogte van de 30-jaars swaprente. Gedurende 2022 is vanwege de inflatie de rente sterk opgelopen, wat aanleiding was om de mate van renteafdekking te herzien. De renteafdekking is verhoogd, tegelijkertijd is besloten in de toekomst verder af te zien van het dynamisch renteafdekkingsbeleid. Dit besluit is voornamelijk kwalitatief onderbouwd. De visitatiecommissie vindt het een gemiste kans dat de kwantitatieve gevolgen van het afschaffen van het dynamisch renteafdekkingsbeleid niet in de ALM-studie of een update daarvan zijn onderzocht en vervolgens meegenomen in de besluitvorming.

In dezelfde ALM-studie is gekeken naar het onderwerp premiekorting. Het enige wat hierover vastligt is dat verlaging van de premie (premierekorting) kan plaatsvinden indien de dekkingsgraad boven de vereiste dekkingsgraad ligt. Gedurende 2022 is concretisering van het beleid onderwerp van discussie geweest binnen het bestuur, maar nog niet afgerond. Dit is bij uitstek een onderwerp waar evenwichtige belangenafweging aan de orde is, en dit zal ook moet blijken uit de (kwalitatieve en kwantitatieve) onderbouwing van het uiteindelijke beleid.

Vermogensbeheer

Er is een adequaat bezette beleggingscommissie met twee adviseurs en een ondersteuner. Bestuursleden die geen deel uitmaken van de beleggingscommissie schuiven met een zekere regelmaat aan als toehoorder. De beleggingscommissie heeft een helder, in de ABTN vastgelegd mandaat. Er worden van de vergaderingen van de beleggingscommissie geen formele notulen gemaakt, wel is er een actie- en besluitenlijst die inmiddels zodanig uitgebreid is dat deze ook de gevoerde discussie goed weergeeft.

Het vermogensbeheer is volledig uitbesteed. De renteaftdekking is vormgegeven door middel van een maatwerkfonds bestaande uit swaps, liquide middelen en een belang in een geldmarktfonds. Het pensioenfonds wenst geen gebruik te maken van swaps onder central clearing, maar alleen van bilaterale swaps. Desondanks heeft de vermogensbeheerder bij de verhoging van de renteaftdekking in 2022 gebruik gemaakt van swaps onder central clearing. Dit is inmiddels teruggedraaid naar bilaterale swaps, waarbij de discussie nog loopt over wie de kosten daarvan moet dragen. Afgezien van kosten roept dit de vraag op of de bestaande beheersmaatregelen adequaat zijn dan wel aangescherpt dienen te worden.

Uit de kwartaalrapportages van de vermogensbeheerder blijkt dat er in 2022 elk kwartaal sprake was van een vrij forse afwijking (van 1% of meer t.o.v. de afgedekte verplichtingen) van de gerealiseerde renteaftdekking ten opzichte van de vooraf beoogde afdekking. Cumulatief gaat het om een negatieve afwijking van €7 miljoen. Het is de visitatiecommissie niet gebleken dat dit in het bestuur aan de orde is geweest.

De vermogensbeheerders worden elk kwartaal beoordeeld aan de hand van een aantal beoordelingscriteria. Het passieve aandelenfonds voor wereldwijde aandelen laat daarbij eind 2022 een zodanige underperformance zien, dat hierop volgens de eigen criteria actie ondernomen moet worden. De visitatiecommissie gaat ervan uit dat dit in 2023 dan ook adequaat geadresseerd wordt.

Het ESG-beleid is in 2022 aan de orde geweest. Binnen het bestuur is hierover gediscussieerd, waarbij de meningen uiteenliepen. Uiteindelijk is na stemming besloten het huidige, vrij beperkte ESG-beleid te handhaven, waarbij voldaan wordt aan wet- en regelgeving en de nadruk ligt op rendement, risico en kosten. Voor zover er sprake is van stemmen en engagement gebeurt dit via de beleggingsfondsen en volgens het beleid van de betreffende vermogensbeheerder. De visitatiecommissie wil erop wijzen dat veel andere pensioenfondsen hun ESG-beleid wel aan het doorontwikkelen zijn in lijn met de maatschappelijke trend. Ook kan dit inmiddels prima samengaan met passieve invullingen.

Risicobeheersing en uitbesteding

De basis van het risicomanagement beleid zijn het risicostrategie document en het risicomanagement jaarplan. Beide documenten worden jaarlijks aangepast en geactualiseerd.

Het gevoerde beleid wordt per kwartaal getoetst en gerapporteerd. Rapportage vindt plaats door de rapportage risicobeheer/SPAN kwartaal monitor en door een begeleidend document 'risicorapportage' dat wordt opgesteld door de vervuller risicobeheer en de sleutelfunctiehouder.

De rapportage wordt aan het bestuur voorgelegd ter bespreking en besluitvorming.

De risicomanagementcommissie voert (soms in samenwerking met de beleggingscommissie) de activiteiten, zoals die zijn vermeld in het beleidsdocument, uit.

De besprekingen van de risicomanagementcommissie worden vastgelegd op basis van een besluiten-/actiepuntenlijst. De overwegingen en achtergronden van voorstellen voor besluiten en aanbevelingen aan het bestuur worden ten opzichte van het verleden duidelijker vastgelegd, waardoor de discussies voor derden beter inzichtelijk zijn.

In 2022 is aandacht besteed aan de verder inventarisatie en beheer van IT-risico's. Ondanks de aandacht die de sleutelfunctiehouder vraagt voor de gevolgen van de WTP is dit onderwerp nog nauwelijks binnen de risicomanagement commissie onder de aandacht gekomen, mogelijk mede door het terughoudende bestuursbeleid. De vraag is of dit vanuit de eigen verantwoordelijkheid van de commissie een te bespreken onderwerp zou moeten zijn.

Ditzelfde geldt voor de inventarisatie van de risico's van een eventuele premiekorting die door werkgever is gevraagd. Deze discussie loopt al enige tijd en voor zover de VC kan constateren uit de beschikbare documenten is dit binnen de commissie geen onderwerp van bespreking geweest.

Inmiddels is wel aan de sleutelfunctiehouder gevraagd om een risico-opinie over dit onderwerp. Deze moet in het 1e kwartaal 2023 worden opgeleverd.

De commissie heeft veel aandacht moeten besteden aan de werkzaamheden van de uitvoerder van de pensioenregeling. Dit naar aanleiding van een aantal incidenten.

Hierop is door de commissie en het bestuur adequaat gereageerd en hebben besprekingen plaatsgevonden om de juiste en tijdige uitvoering van werkzaamheden door de uitvoerder. De evaluatie van de uitbestedingspartners vinden plaats overeenkomstig het afgesproken schema en de jaarlijkse ISAE/SOC 1 rapportages worden in de commissie en het bestuur besproken.

Het bestuur doet er verstandig aan de uitbesteding van o.a. de pensioenadministratie goed te monitoren. Uit de bestuursnotulen krijgt de visitatiecommissie de indruk dat meer aandacht hiervoor geen overbodige luxe is.

Communicatie

Evenals voorgaande jaren is het communicatiebeleid vastgelegd in het communicatiebeleidsplan dat jaarlijks wordt geactualiseerd. In de jaarkalender zijn de verplichte en aanvullende communicatie-uitingen vermeld.

De communicatiecommissie is samengesteld uit bestuursleden, VO-leden, vertegenwoordigers van de werkgever en bestuursbureau. Met deze samenstelling streeft het pensioenfonds naar optimalisering van de informatieverstrekking over het pensioenfonds en de wijze waarop dit wordt gecommuniceerd.

De communicatie naar de deelnemers is in 2022 gemoderniseerd, waaronder de nieuwe website van het fonds. De diverse uitingen wijken in de basis niet af van voorgaande jaren (w.o. nieuwsbrief, website, pensioen3daagse).

Ook in het jaar 2022 zijn geen notulen, besluiten- en/of actiepuntenlijsten gemaakt van de vergaderingen van de communicatiecommissie. Het overleg tussen de commissieleden vindt op informele wijze plaats. Een meer formele vastlegging van overwegingen en achtergronden van voorgestelde besluiten en aanbeveling blijft aan te bevelen.

De VC verwijst naar het concept van de leidraad communicatieplan van de AFM die is uitgebracht ter voorbereiding op de WTP. Basis daarbinnen is de communicatie naar de doelgroepen. Dit zal binnen het communicatiebeleidsplan tot een verdere detaillering leiden. De communicatiecommissie zou zich op basis van deze leidraad op deze nieuwe ontwikkeling voor kunnen bereiden.

Zelfevaluatie

Begin 2022 heeft het bestuur met behulp van Governance Q een periodieke zelfevaluatie uitgevoerd. De visitatiecommissie spoort het verantwoordingsorgaan aan eveneens een jaarlijkse zelfevaluatie te houden.

Klankbordgroep

Met het instellen van een communicatie-klankbordgroep en het organiseren van een webinar tijdens de Pensioen3daagse toont het bestuur aan oog te hebben voor communicatie met de deelnemers.

Klachten- en geschillenprocedure

Het pensioenfonds kent een – gemakkelijk via de website te raadplegen – ‘reglement klachten- en geschillenprocedure’. Een belanghebbende kan hier gebruik van maken als hij meent dat hij in zijn rechten geschaad is of zal worden dan wel dat hij zich op incorrecte wijze bejegend acht. Of het logisch is dat een belanghebbende zich dan moet richten tot de externe pensioenadministrateur, vraagt de visitatiecommissie zich af. Ligt het externe bestuursbureau dan niet meer voor de hand?

Escalatie naar de visitatiecommissie

Geen van de sleutelhouders heeft in het verslagjaar gebruikt gemaakt van de rapportage- en meldingsplicht. Materiële bevindingen en/of aanbevelingen zijn derhalve niet gemeld aan de visitatiecommissie.

Reactie van het bestuur op het visitatierapport 2022

Het bestuur van SPAN heeft kennisgenomen van het visitatierapport over het jaar 2022 en de daarin opgenomen aanbevelingen aan het bestuur. Allereerst wil het bestuur de visitatiecommissie bedanken voor het aanvaarden van de opdracht tot visitatie en voor de verrichte werkzaamheden.

De visitatiecommissie heeft in haar rapportage van 17 mei 2023 een aantal bevindingen gedaan. Er hebben voorafgaand hieraan een drietal (digitale) bijeenkomsten plaatsgevonden, eenmaal tussen een delegatie vanuit het bestuur en de visitatiecommissie en tweemaal heeft de visitatiecommissie rechtstreeks overlegd met het verantwoordingsorgaan. De rapportage is gebaseerd op de aangeleverde documenten en de gevoerde gesprekken met zowel het bestuur als het verantwoordingsorgaan.

Het bestuur wil de visitatiecommissie bedanken voor de wijze waarop zij tot haar bevindingen is gekomen en waardeert het dat de visitatiecommissie tot een aantal aanbevelingen is gekomen.

De bevindingen en aanbevelingen worden in het derde kwartaal van 2023 besproken binnen het bestuur en wordt eventueel meegenomen in de besluitvorming.

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na bestemming saldo; in duizenden euro)

Activa	2022	2021
Beleggingen voor risico pensioenfondsen [1]		
Zakelijke waarden	151.328	241.683
Vastrentende waarden	313.620	374.129
Overige beleggingen	54	57
	465.002	615.869
Beleggingen voor risico deelnemers [2]		
Onroerende zaken	997	14
Zakelijke waarden	10.252	16.925
Vastrentende waarden	17.757	21.097
Overige beleggingen	2.670	434
	31.676	38.470
Vorderingen en overlopende activa [3]	10.307	9.114
Liquide middelen [4]	7.162	7.749
Totaal activa	514.147	671.202

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening..

Passiva	2022	2021
Stichtingskapitaal en reserves		
Algemene reserve [5]	128.005	128.394
	128.005	128.394
Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [6]	351.570	499.809
Overige technische voorzieningen [7]	2.278	2.030
	353.848	501.839
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers [8]	31.676	38.470
Kortlopende schulden en overlopende passiva [9]	618	2.499
Totaal passiva	514.147	671.202

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2022	2021
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen [10]		
Directe beleggingsopbrengsten	465	505
Indirecte beleggingsopbrengsten	-189.885	-3.261
Kosten van vermogensbeheer	-179	-193
	-189.599	-2.949
Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers [11]		
Indirecte beleggingsopbrengsten	-8.535	2.854
	-8.535	2.854
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [12]	45.487	42.469
Premiebijdragen voor risico deelnemers [13]	2.893	2.517
Saldo van overdrachten van rechten [14]	1.295	638
Onttrekking beleggingen voor risico deelnemers [15]	-1.152	-1.490
Pensioenuitkeringen [16]	-3.781	-3.479
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen¹⁾ [17]		
Pensioenopbouw	-34.486	-31.489
Rentetoevoeging	2.575	2.876
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	3.858	3.522
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	77	70
Wijzigen marktrente	182.372	39.061
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-1.628	-873
Wijziging actuariële grondslagen	-3.220	0
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-619	518
Mutatie kostenvoorziening	-690	-630
	148.239	13.055

1) Voor vergelijkingsdoeleinden zijn de vergelijkende cijfers verder uitgesplitst.

[.] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

	2022	2021
Mutatie overige technische voorzieningen [18]	-248	-406
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers [19]	6.794	-3.881
Herverzekering [20]	-335	-306
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [21]	-1.428	-1.332
Overige baten en Lasten [22]	-19	32
Saldo van baten en lasten	-389	47.722
Bestemming van het saldo		
Algemene reserve	-389	47.722
	-389	47.722

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2022	2021
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	46.007	42.033
Uitkeringen uit herverzekering	1.186	6.808
Overgenomen pensioenverplichtingen	4.084	1.910
Overige	0	41
	51.277	50.792
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen	-3.868	-3.510
Overgedragen pensioenverplichtingen	-2.780	-1.646
Premies herverzekering	-5.080	-1.240
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-1.433	-1.962
Overige	-18	-54
	-13.179	-8.412
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Directe beleggingsopbrengsten	465	505
Verkopen en aflossingen beleggingen	65.655	0
	66.120	505
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-104.673	-44.064
Kosten van vermogensbeheer	-132	-137
	-104.805	-44.201
Mutatie liquide middelen	-587	-1.316
Saldo liquide middelen 1 januari	7.749	9.065
Saldo liquide middelen 31 december	7.162	7.749

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Het doel van Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland, statutair gevestigd te Zwolle (hierna 'het Fonds') is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het Fonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Deze regeling voor arbeidsongeschikte deelnemers is aflopend. Het Fonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van een aangesloten ondernemingen. Deze ondernemingen zijn opgenomen onder de karakteristieken van het Fonds.

Het KvK-nummer van het Fonds is 05070105.

Alle bedragen zijn vermeld in euro's, tenzij anders is aangegeven.

De jaarrekening is opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling.

Toepassing richtlijnen voor de jaarverslaglegging

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9 Boek 2 BW en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, in het bijzonder RJ610 Pensioenfonds.

Het bestuur heeft op 23 juni 2022 de jaarrekening opgemaakt.

Algemeen

Beleggingen en technische voorzieningen worden gewaardeerd op actuele waarde. Overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. In de balans en staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen, waarmee wordt verwezen naar de toelichting.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt.

De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft voor zowel de verslagperiode als toekomstige perioden. Schattingen hebben voornamelijk betrekking op de technische voorzieningen en de onder overige schulden opgenomen nog te betalen kosten.

Schattingswijzigingen 2022

Per 31 december 2022 is het Fonds overgestapt op de Prognose tafel AG2022. De overstap naar de nieuwe Prognose tafel AG heeft een verhogend effect op de technische voorziening. Per saldo betekent dit een last voor het Fonds ter hoogte van € 3.220. Het effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening is in 2022 als mutatie in het resultaat verwerkt.

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post 'nog af te wikkelen transacties'. Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking, worden vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

Van de gehanteerde valutakoersen is de US dollar de belangrijkste valutakoers.

Beleggingen

Algemeen

In overeenstemming met de Pensioenwet worden beleggingen gewaardeerd op actuele waarde.

Participaties in beleggingsinstellingen, die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen, worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor dat soort beleggingen.

Beleggingen voor risico pensioenfonds en voor risico deelnemers worden op dezelfde wijze gewaardeerd.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd de per balansdatum geldende beurskoersen. Niet-beursgenoteerde beleggingen worden gewaardeerd tegen de nettovermogenswaarde van het beleggingsfonds.

Beleggingen voor risico deelnemers

De grondslagen voor de waardering van de beleggingen voor risico deelnemers zijn gelijk aan die voor de beleggingen die voor rekening van het Fonds worden aangehouden.

Herverzekeringen

Uitgaande herverzekeringspremies worden verantwoord in de periode waarop de herverzekering betrekking heeft.

Vorderingen uit herverzekeringscontracten op risicobasis worden verantwoord op het moment dat de verzekerde gebeurtenis zich voordoet. Bij de waardering worden de herverzekerde uitkeringen contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur, onder toepassing van de actuariële grondslagen van het pensioenfonds.

Vorderingen uit hoofde van winstdelingsregelingen in herverzekeringscontracten worden verantwoord op het moment van ontstaan van de winstdeling. Dit betekent dat er in de uitlooperperiode een inschatting wordt gemaakt van de te verwachten winstdeling.

Stichtingskapitaal en reserves

Algemene reserve

De algemene reserve dient als algemene buffer om financiële tegenvallers op te kunnen vangen. Hierbij valt te denken aan nadelige technische resultaten en tegenvallers in de beleggingsopbrengsten die niet door een risicoreserve (indien aanwezig) kunnen worden opgevangen.

Jaarlijks wordt het resultaat van het Fonds ten gunste dan wel ten laste van de algemene reserve gebracht.

Technische voorzieningen

Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds

De technische voorzieningen worden gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). De actuele waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de marktrente.

Bij de berekening van de technische voorzieningen is uitgegaan van het op de balansdatum geldende pensioenreglement en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken.

Daarnaast wordt bij de berekening van de technische voorzieningen rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van premies waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De belangrijkste grondslagen voor de bepaling van de technische voorzieningen zijn:

- Overlevingstafels: AG prognosetafel 2022 (startjaar 2023).
- Marktrente: rentetermijnstructuur DNB.
- Opslag voor excassokosten: 2,0% van de technische voorzieningen.
- Voorziening toekomstige pensioenopbouw voor arbeidsongeschikte deelnemers: contante waarde van de vrijgestelde pensioenopbouw volledig in voorziening opgenomen.
- Gehuwdheid: Voor pensioendatum wordt gereserveerd op basis van het onbepaalde partnersysteem, met een gehuwdheidsfrequentie van 100%. Na pensioendatum wordt gereserveerd op basis van het bepaalde partnersysteem. Ter financiering van het latent wezenpensioen geldt een opslag van 5% op de contante waarde van het latent partnerpensioen voor de niet-gepensioneerden.
- Leeftijdverschil: Verondersteld wordt dat de partner van een mannelijke hoofdverzekerde een 1 jaar en 7 maanden jongere vrouw is en de partner van een vrouwelijke hoofdverzekerde een 2 jaar en 8 maanden oudere man. In het verleden werd dit leeftijdsverschil op 3 jaar gesteld (mannen ouder dan vrouwen).

De technische voorzieningen zijn gelijk aan de contante waarde van de aan achterliggende jaren toe te rekenen pensioenaanspraken vermeerderd met 2,0% voor toekomstige excassokosten.

De overlevingskansen zijn afgeleid uit de AG Prognosetafel 2022. Op deze kansen zijn leeftijd- en inkomensafhankelijke correctiefactoren van toepassing, waarbij de correctietabel 'Mercer model 2019 correctietafel Hoog' wordt gehanteerd.

Bij de vaststelling van de contante waarden wordt gebruik gemaakt van de bovenstaande sterftegrondslagen en rekenrente.

Voor de arbeidsongeschikte deelnemers wordt opgenomen de contante waarde van de op balansdatum in de toekomst nog uit te betalen arbeidsongeschiktheidsuitkeringen en de premievrijstelling van de toekomstig op te bouwen aanspraken.

Overige technische voorzieningen

Voorziening uitlooprisico

Met ingang van het boekjaar 2009 is bij de vaststelling van de technische voorzieningen rekening gehouden met een reservering voor het tweejarig uitlooprisico met betrekking tot arbeidsongeschiktheid (voorziening uitlooprisico). Deze voorziening bestaat uit de risicopremies voor het vrijstellingsrisico uit het huidige plus het voorgaande boekjaar. Ieder jaar wordt deze voorziening aangepast door de risicopremie uit het betreffende boekjaar toe te voegen en de risicopremie uit het minst recente boekjaar te laten vrijvallen.

Omdat het arbeidsongeschiktheidsrisico volledig is verzekerd is er een vordering opgenomen voor hetzelfde bedrag als de voorziening.

Technische voorzieningen voor risico deelnemers

De waardering van de technische voorzieningen voor risico deelnemers wordt bepaald door de waardering van de tegenover deze voorzieningen aangehouden beleggingen.

De voorziening beschikbare premie module en vrijwillige bijspaar module muteert jaarlijks door toevoeging c.q. onttrekking van door deelnemers gespaarde bedragen alsmede het behaalde rendement. Deze voorziening komt volledig voor rekening en risico van de deelnemers.

Beleggingsopbrengsten

Onder deze post zijn de directe en indirecte beleggingsopbrengsten verantwoord, onder aftrek van de kosten van vermogensbeheer. Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rente, dividend en soortgelijke opbrengsten. De indirecte beleggingsopbrengsten omvatten de gerealiseerde en ongerealiseerde waardemutaties en valutaresultaten.

Premiebijdragen van werkgevers en werknemers

De bijdragen zijn berekend op basis van het financieringssysteem zoals beschreven in de uitvoeringsovereenkomst berekend tegen de DNB-rentetermijnstructuur primo van het jaar.

Pensioenuitvoerings- en administratiekosten

De pensioenuitvoerings- en administratiekosten, met uitzondering van de kosten voor vermogensbeheer, komen ten laste van de werkgevers.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is conform de directe methode opgesteld. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfondsen

Categorie	Stand ultimo 2021	Aankopen/Verstrekkingen	Verkopen aflossingen	Gerealiseerde koersverschillen	Niet-gerealiseerde koersverschillen	Stand ultimo 2022
Aandelen						
Aandelen beleggingsfondsen	241.683	273	-48.452	429	-42.605	151.328
	241.683	273	-48.452	429	-42.605	151.328
Vastrentende waarden						
Obligaties	374.129	104.400	-17.200	-2.012	-145.697	313.620
	374.129	104.400	-17.200	-2.012	-145.697	313.620
Overige beleggingen						
Overige beleggingen	57	0	-3	0	0	54
	57	0	-3	0	0	54
Totaal beleggingen voor risico pensioenfondsen	615.869	104.673	-65.655	-1.583	-188.302	465.002

Ultimo 2022 heeft Stichting Pensioenfondsen Abbott Nederland geen gestelde zekerheden (collateral) aan tegenpartijen verstrekt. Binnen de beleggingsfondsen waarin het Fonds participeert is wel onderpand ten behoeve van derivaten verstrekt.

Er zijn geen beleggingen uitgeleend en er zijn geen beleggingen in de bij het Pensioenfondsen aangesloten ondernemingen.

Methodiek bepaling marktwaarde

Level 1: Directe marktwaardering: beursnotering in een actieve markt (waarop geen prijsaanpassingen worden uitgevoerd).

Level 2: Afgeleide marktwaardering: geen directe beursnotering maar andere uit de markt waarneembare data danwel een prijs gebaseerd op een transactie in een niet actieve markt met niet-significante prijsaanpassing (gebaseerd op aannames en schattingen).

Level 3: Modellen en technieken: marktwaardebepaling niet gebaseerd op marktdata, maar gebaseerd op aannames en schattingen die de prijs significant beïnvloeden.

	Level 1	Level 2	Level 3	Stand ultimo 2022
Zakelijke waarden	151.328	0	0	151.328
Vastrentende waarden	412.831	-99.211	0	313.620
Overige beleggingen	54	0	0	54
Totaal belegd vermogen	564.213	-99.211	0	465.002

	Level 1	Level 2	Level 3	Stand ultimo 2021
Zakelijke waarden	241.683	0	0	241.683
Vastrentende waarden	331.682	42.447	0	374.129
Overige beleggingen	57	0	0	57
Totaal belegd vermogen	573.422	42.447	0	615.869

Bij de level-indeling wordt gedeeltelijk door de fondsen heen gekeken. Hierdoor worden met name de derivaten in de vastrentende waarden fondsen beter ingedeeld.

De vastrentende waarden op basis van het LDI-beleggingsfonds bestaan uit discretionaire staatsobligaties (2022: 39.275; 2021: 50.679), interest rate swaps (2022: -/- 99.211; 2021: 42.447) en liquiditeiten (2022: 308.370; 2021: 210.104).

[2] Beleggingen voor risico deelnemers

Categorie	Stand ultimo 2021	Aankopen/ Verstrek- kingen	Verkopen aflossingen	Indirecte beleggings- resultaten	Stand ultimo 2022
Onroerende zaken					
Vastgoed beleggingsfondsen	14	1.330	-154	-193	997
	14	1.330	-154	-193	997
Aandelen					
Zakelijke waarden beleggingsfondsen	16.925	1.088	-5.792	-1.969	10.252
	16.925	1.088	-5.792	-1.969	10.252
Vastrentende waarden					
Vastrentende waarden beleggingsfondsen	21.097	3.978	-2.029	-5.289	17.757
	21.097	3.978	-2.029	-5.289	17.757
Overige beleggingen					
Overige beleggingen	434	10.663	-7.344	-1.083	2.670
	434	10.663	-7.344	-1.083	2.670
Totaal beleggingen voor risico deelnemers	38.470	17.059	-15.319	-8.534	31.676

De aankopen en de verkopen bevatten ook switches tussen de beleggingscategoriën. De omvang van deze switches is € 14.166.
De zuivere stortingen in en onttrekkingen uit de regeling zijn € 2.893 respectievelijk € 1.152.

	2022	2021
[3] Vorderingen en overlopende activa		
Vorderingen op aangesloten ondernemingen	1.162	1.682
Toekomstige liquidatiekosten	2.300	2.300
Claims op herverzekeraar	4.155	2.704
Afrekening premie herverzekeraar	53	0
Vordering uit hoofde van herverzekerde Voorziening uitlooprisico	2.278	2.030
Vordering schadevoorziening arbeidsongeschiktheid	218	352
Uitkeringen	97	1
Overige	44	45
Totaal vorderingen en overlopende activa	10.307	9.114
Alle vorderingen hebben een looptijd van korter dan één jaar, m.u.v. de langlopende vordering uit hoofde van de winstdeling en de vordering voor toekomstige liquidatiekosten. Deze laatste vordering heeft een voorwaardelijk karakter en deze zal alleen in rekening worden gebracht wanneer er zich een liquidatie voordoet.		
De claims op de herverzekeraars bevat de claims in verband met overlijden en arbeidsongeschiktheid op ElipsLife over 2022 (€ 4.086). Het betreft een herverzekeringsvorm op basis van kapitalen. Daarnaast bevat deze post de lopende uitkeringen met ASR (€ 69).		
Bij de vaststelling van de technische voorzieningen wordt rekening gehouden met een reservering voor het tweejarig uitlooprisico ten aanzien van arbeidsongeschiktheid. Deze voorziening bestaat uit de risicopremies voor het vrijstellingsrisico uit het huidige plus het voorgaande boekjaar. Ieder jaar wordt deze voorziening aangepast door de risicopremie uit het betreffende boekjaar toe te voegen en de risicopremie uit het minst recente boekjaar te laten vrijvallen. Omdat het Fonds het arbeidsongeschiktheidsrisico volledig heeft herverzekerd bij ElipsLife wordt voor ditzelfde bedrag een vordering opgenomen.		
[4] Liquide middelen		
ING Bank N.V.	7.162	7.749
	7.162	7.749
De liquide middelen staan ter vrije beschikking van het Fonds.		

Passiva	2022		2021	
Algemene reserve				
[5] Stand per 1 januari	128.394		80.672	
Saldobestemming boekjaar	-389		47.722	
Totaal eigen vermogen	128.005		128.394	
Het minimaal vereist vermogen bedraagt	401.312	104,1%	562.483	104,1%
Het vereist vermogen bedraagt	434.667	112,7%	608.602	112,6%
De dekkingsgraad is		133,2%		123,8%
De dekkingsgraad is vastgesteld als het totaal vermogen gedeeld door de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds en voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers				
Technische voorzieningen				
[6] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds¹⁾				
Stand per 1 januari	499.809		512.864	
Het verloop van de voorziening is als volgt:				
– Pensioenopbouw	34.486		31.489	
– Indexering en overige toeslagen	0		0	
– Rentetoevoeging	-2.575		-2.876	
– Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-3.858		-3.522	
– Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-77		-70	
– Wijzigen marktrente	-182.372		-39.061	
– Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	1.628		873	
– Wijziging actuariële grondslagen	3.220		0	
– Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	619		-518	
– Mutatie kostenvoorziening	690		630	
Stand per 31 december	351.570		499.809	

1) Voor vergelijkingsdoeleinden zijn de vergelijkende cijfers verder uitgesplitst.

	2022	2021
De benodigde rentetoevoeging is gebaseerd op de 1-jaarsrente van 0,486%		
In de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is een kostenopslag van 2% opgenomen.		
De voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is als volgt opgebouwd		
– Actieve deelnemers	211.747	311.586
– Gewezen deelnemers	78.982	116.551
– Pensioengerechtigden	58.541	69.372
– Additionele kostenvoorziening	2.300	2.300
	351.570	499.809
Overige technische voorzieningen		
<i>Schadevoorziening arbeidsongeschiktheid</i>		
Stand per 1 januari	2.030	1.624
Mutatie via staat van baten en lasten	248	406
Stand per 31 december	2.278	2.030
Totaal technische voorzieningen	353.848	501.839
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers		
Stand per 1 januari	38.470	34.589
Stortingen	2.893	2.517
Onttrekkingen t.b.v. inkoop rechten	-1.152	-1.490
Rendement	-8.535	2.854
Stand per 31 december	31.676	38.470
Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Schulden inzake pensioenuitvoerings- en administratiekosten	181	186
Belastingen en sociale premies	85	77
Schulden inzake kosten van vermogensbeheer	124	77
Schulden inzake premie herverzekering	0	1.941
Schulden uit hoofde van waardeoverdrachten	228	206
Lopende intrest	0	12
	618	2.499
Alle schulden hebben een looptijd van korter dan één jaar.		

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Er zijn meerjarige contracten met de vermogensbeheerder en de administrateur afgesloten. Deze contracten zijn jaarlijks opzegbaar.

Er is een intraday kredietfaciliteit ter hoogte van 150 overeen gekomen met ING Bank B.V.

Gebeurtenissen na balansdatum

Nieuwe UFR-methodiek

Conform de Pensioenwet toetst de Commissie Parameters uiterlijk iedere vijf jaar de voorgeschreven economische en rekenkundige uitgangspunten en komt vervolgens met haar oordeel. Het vorige advies dateert van 2019. Met de mogelijke inwerkingtreding van de Wtp per 1 juli 2023 is de Commissie gevraagd om eerder met een nieuw advies te komen.

Onderdeel van het advies is het vaststellen van de parameters van de zogeheten Ultimate Forward Rate (UFR)-methode. Met het advies heeft DNB besloten een aanpassing door te voeren in de UFR-methodiek die vanaf 1 januari 2021 stapsgewijs werd doorgevoerd.

De belangrijkste wijziging is dat de nieuwe UFR-methode leidt tot een DNB-curve die tot een looptijd van 50 jaar gelijk is aan de swapcurve.

In de per 31 december 2022 berekende voorzieningen en dekkingsgraden is rekening gehouden met de tot dat moment geldende stapsgewijze invoering van de UFR-methodiek. De meest recente aanpassing hierin dateert van 1 januari 2022. De wijziging volgens het advies van de Commissie van 30 november 2022 gaat in per 1 januari 2023. De impact van de verschillende aanpassingen in de DNB-rentetermijnstructuren op de voorzieningen en dekkingsgraden is in de volgende tabel weergegeven.

	Huidig	Nieuw
	75% UFR / 25% nUFR	Methodiek 2023
Technische voorziening (risico fonds)	353.848	356.222
Dekkingsgraad (totaal fonds)	133,2%	132,4%
Strategisch vereiste dekkingsgraad (totaal fonds)	112,7%	112,8%

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden

Gedurende het boekjaar 2022 zijn de volgende vergoedingen betaald.

	2022	2021
Bestuursvergoedingen	8	12
Vergoedingen Visitatiecommissie	12	12
Vergoedingen Verantwoordingsorgaan	0	0
Totaal	20	24

Personeel

Gedurende het boekjaar 2022 had Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland geen personeelsleden in dienst.

Verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen de verbonden partijen van het Fonds, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders. Er zijn geen leningen verstrekt aan noch is er sprake van vorderingen op (voormalige) bestuurders. De meeste bestuurders nemen deel aan de pensioenregeling van het Fonds op basis van de voorwaarden in het pensioenreglement.

Baten en lasten	2022	2021
[10] Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds		
Directe beleggingsopbrengsten		
Aandelen	0	0
Overige beleggingen	518	565
Subtotaal	518	565
Banken	-53	-60
Waardeoverdrachten	0	0
Totaal directe beleggingsopbrengsten	465	505

	2022	2021
Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Gerealiseerde resultaten</i>		
Aandelen	429	0
Vastrentende waarden	-2.012	0
	-1.583	0
<i>Ongerealiseerde resultaten</i>		
Aandelen Bruto	-42.281	42.093
Kosten verwerkt in de koers	-324	-490
Aandelen Netto	-42.605	41.603
Vastrentende waarden	-144.107	-43.652
Kosten verwerkt in de koers	-1.590	-1.212
Vastrentende waarden Netto	-145.697	-44.864
Overige beleggingen	0	0
	-188.302	-3.261
Totaal indirecte beleggingsopbrengsten	-189.885	-3.261
Kosten van vermogensbeheer		
Totale kosten vermogensbeheer	-2.178	-1.973
Kosten verwerkt in de koersen	1.914	1.702
Overige kosten	85	78
Totaal directe kosten vermogensbeheer	-179	-193
De kosten van het vermogensbeheer van de basisregeling zijn grotendeels verrekend met de beleggingsopbrengsten. De vermogensbeheerkosten bedragen in 2022 0,24%. De transactiekosten bedragen in 2022 0,15%.		
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen	-189.599	-2.949

	2022	2021
[11] Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers		
Indirecte beleggingsopbrengsten		
Onroerende zaken	-193	3
Zakelijke waarden	-1.969	3.383
Vastrentende waarden	-5.290	-580
Overige beleggingen	-1.083	48
	-8.535	2.854
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers	-8.535	2.854
[12] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers		
Pensioenpremie werkgevers	41.717	39.424
Pensioenpremie werknemers	3.743	2.999
Inkoopsommen	27	46
	45.487	42.469
De premiebijdragen van werkgevers en werknemers bedragen in totaal 38,6% (2021: 40,7%) van de corresponderende loonsom.		
Kostendeekkende premie	44.430	40.994
Feitelijke premie regulier	45.460	42.423
Feitelijke premie	45.460	42.423
De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	34.465	31.470
Risicopremies	3.139	3.181
Opslag in stand houden vereist vermogen	4.785	4.407
Vrijval Excassokosten	-77	-70
Opslag voor uitvoeringskosten	2.118	2.006
	44.430	40.994
[13] Bijdragen voor risico deelnemers		
Bijdrage Beschikbare Premiereregeling en Vrijwillige Bijspaar Module	2.893	2.517
	2.893	2.517
In deze bijdragen is 278 opgenomen voor de Netto Pensioenregeling (2021: 226)		

	2022	2021
[14] Saldo van overdrachten van rechten		
Overgenomen pensioenverplichtingen	4.084	1.910
Overgedragen pensioenverplichtingen	-2.789	-1.272
	1.295	638
[15] Onttrekking beleggingen voor risico deelnemers		
Onttrekkingen Beschikbare Premiereregeling en Vrijwillige Bijspaar Module	-1.152	-1.490
	-1.152	-1.490
[16] Pensioenuitkeringen		
Pensioenen		
Ouderdomspensioen	-3.286	-2.973
Partnerpensioen	-531	-490
Wezenpensioen	-20	-29
Invalideitpensioen	72	-22
Overige	-16	45
Subtotaal	-3.781	-3.469
Andere uitkeringen		
Afkoopsommen	0	-10
Subtotaal	0	-10
Totaal pensioenuitkeringen	-3.781	-3.479

Het invalideitpensioen betreft deelnemers uit de oude regeling. De huidige arbeidsongeschiktheidsregeling wordt rechtstreeks door de ondernemingen uitgevoerd.

	2022	2021
[17] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds¹⁾		
Pensioenopbouw	-34.486	-31.489
Rentetoevoeging	2.575	2.876
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	3.858	3.522
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	77	70
Wijzigen markttrente	182.372	39.061
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-1.628	-873
Wijziging actuariële grondslagen	-3.220	0
Overige mutaties voorziening pensioenverplichtingen	-619	518
Mutatie kostenvoorziening	-690	-630
	148.239	13.055
	2022	2021
[18] Mutatie overige technische voorzieningen		
Schadevoorziening arbeidsongeschiktheid	-248	-406
	-248	-406
[19] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico deelnemers		
Stortingen	-2.893	-2.517
Onttrekkingen	1.152	1.490
Rendement	8.535	-2.854
	6.794	-3.881
[20] Herverzekering		
Premies herverzekering	-3.129	-3.181
Premies herverzekering (voorgaande jaren)	-10	0
Uitkeringen uit herverzekering	2.689	2.596
Mutatie Vordering schadevoorziening arbeidsongeschiktheid	115	279
	-335	-306

1) Voor vergelijkingsdoeleinden zijn de vergelijkende cijfers verder uitgesplitst.

	2022	2021
[21] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratie	-614	-542
Accountant (kosten voor het onderzoek van de jaarrekening)	-43	-40
Accountant (fiscaal advies)	-3	-2
Actuaris	-112	-153
Advieskosten Montae	-532	-483
Bestuur	-28	-26
Contributies en bijdragen	-40	-38
Overige kosten	-56	-48
	-1.428	-1.332
[22] Overige baten en lasten		
Vrijval spaarkapitalen	0	41
Diversen	-19	-9
	-19	32
Saldo van baten en lasten	-389	47.722

Resultaatbestemming

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van Baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het Fonds.
De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN

Resultaatbestemming	2022	2021
Algemene reserve	-389	47.722
	-389	47.722

Actuariële analyse van het saldo van baten en lasten	2022	2021
Wijziging rentetermijnstructuur	193.482	39.083
Beleggingsopbrengsten	-198.134	-51
Premies	5.821	5.863
Waardeoverdrachten	-333	-235
Uitkeringen	77	43
Sterfte	1.828	2.574
Arbeidsongeschiktheid	192	264
Reguliere mutaties	-83	71
Wijziging actuariële grondslagen	-3.220	119
Overige oorzaken	-19	-9
	-389	47.722

Risicoparagraaf

(bedragen in duizenden euro)

In de risicoparagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna wordt een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd. Conform de berekeningen van het vereist eigen vermogen in het Actuariel Rapport is de risicoparagraaf gebaseerd op basis van het doorkijkbeginsel (look-through-principe). In de risicoparagraaf worden de afzonderlijke risico's van het vereist eigen vermogen gerelateerd aan de totale voorzieningen. Onder het nieuwe FTK wordt getoetst op basis van het vereist eigen vermogen gebaseerd op de strategische verdeling. De impact van de afzonderlijke risico's wordt tevens getoond voor het feitelijk vereist eigen vermogen omdat de vereiste dekkingsgraad op basis van de feitelijke verdeling in het nieuwe FTK onder andere een belangrijke rol speelt bij de korte termijn risicohouding van het Fonds.

Solvabiliteitsrisico

Het belangrijkste risico dat het Fonds loopt is het risico dat het niet over genoeg solvabiliteit beschikt. Indien het Fonds niet solvabel is, bestaat het risico dat het Fonds de premie moet verhogen of dat er beperkte of geen toeslagverlening kan plaatsvinden voor (delen van) het deelnemersbestand. In het uiterste geval dient het Fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen. Hoe solvabel het pensioenfonds is, wordt getoetst aan de hand van de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. Hoeveel eigen vermogen het Fonds aan dient te houden, gegeven de financiële risico's die het loopt (na afdekking) op de balans, komt tot uitdrukking in de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets. Onder het huidige FTK geldt hierbij dat de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling afgezet wordt tegen de beleidsdekkingsgraad om te bepalen of het pensioenfonds in een tekortsituatie verkeert.

De verschillende standaard risicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6 en de S10. Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van de strategische beleggingsmix ultimo 2022 van 112,7% en 2021 van 112,6%.

	2022		2021	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	9.962	1,6	8.433	0,9
Zakelijke waarden risico (S2)	39.081	10,4	55.289	10,3
Valutarisico (S3)	5.927	0,2	8.560	0,2
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0	0	0,0
Kredietrisico (S5)	5.593	0,9	10.545	1,3
Verzekeringstechnisch risico (S6)	12.144	0,8	18.010	0,9
Actief beheer risico (S10)	0	0,0	0	0,0
Diversificatie en correlatie-effect	-23.564		-32.544	
Vereist eigen vermogen	49.143	13,9	68.293	13,6
Effect toerekenen naar totale voorzieningen		-1,2		-1,0
	49.143	12,7	68.293	12,6
Aanwezige dekkingsgraad		133,2		123,8
Beleidsdekkingsgraad		127,7		119,4
Minimaal vereiste dekkingsgraad		104,1		104,1
Vereiste dekkingsgraad		112,7		112,6

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds is per 31 december 2022 hoger dan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling volgens het standaardmodel, waardoor het pensioenfonds niet in een tekort verkeert. In boekjaar 2022 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 127,7%. Afgezet tegen de beleidsdekkingsgraad van 2021 van 119,4%, is de beleidsdekkingsgraad toegenomen met 8,3%-punt.

Renterisico

Het renterisico wordt veroorzaakt, doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen. Het pensioenfonds kent een langere looptijd voor pensioenverplichtingen dan voor beleggingen. Onderstaande duratiecijfers geven meer inzicht.

Duratie van de vastrentende waarden (exclusief rentederivaten): 1,3 (2021: 1,6)

Duratie van de vastrentende waarden (inclusief rentederivaten): 21,3 (2021: 22,6)

Duratie van de pensioenverplichtingen: 23,6 (2021: 25,6)

Het pensioenfonds dekt strategisch 75,0% van het renterisico af op basis van de swapcurve. Onder het nieuwe FTK dient te worden uitgegaan van de DNB-methodiek voor de berekening van het renterisico. Het renterisico wordt daarbij vastgesteld door middel van looptijdafhankelijke renteschokken die worden toegepast op de DNB-rentetermijnstructuur (inclusief UFR). Dit wijkt aldus af van hoe het pensioenfonds de (strategische) afdekking in de praktijk vormgeeft.

De strategische renteaafdekking van 75,0% op basis van de swapcurve is eind 2022 equivalent met een renteaafdekking van 81,3% op basis van de DNB-methodiek. De feitelijke renteaafdekking op basis van de DNB-methodiek bedraagt 78,7% eind 2022.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk renterisico bedraagt 11.322 (1,9%) en voor het strategisch renterisico 9.962 (1,6%).

Aandelen- en vastgoedrisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen, vastgoed en alternatieve beleggingen in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer voldoende spreiding toe te passen in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. De volatiliteit van de marktwaarden (prijrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende aandelen- en vastgoedcategorieën getoond.

	2022		2021	
	€	%	€	%
<i>Verdeling aandelen en vastgoed per categorie:</i>				
Ontwikkelde markten (Mature markets)	136.634	90,3	220.995	91,4
Opkomende markten (Emerging markets)	14.694	9,7	20.688	8,6
	151.328	100,0	241.683	100,0

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch aandelen- en vastgoedrisico rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. De buffer voor het feitelijk aandelen- en vastgoedrisico bedraagt 39.642 (10,4%) en voor het strategisch aandelen- en vastgoedrisico 39.081 (10,4%).

Valutarisico

Het valutarisico wordt veroorzaakt doordat de verplichtingen van het pensioenfonds in euro's luiden terwijl een gedeelte van de beleggingen van het pensioenfonds in niet-euro luidt. Het pensioenfonds loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. Het pensioenfonds kiest er daarom voor om (een gedeelte) van haar buitenlandse valuta's af te dekken. Zonder afdekking van valutarisico loopt het pensioenfonds risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Bij een afdekking van meer dan 100% loopt het Fonds risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro.

	2022		2021	
	€	%	€	%
Aandelen en vastgoed naar valuta				
Euro	136.681	90,3	221.038	91,5
Amerikaanse dollar	0	0,0	912	0,4
Overige	14.647	9,7	19.733	8,1
	151.328	100,0	241.683	100,0
Vastrentende waarden naar valuta				
Euro	298.128	95,1	355.521	95,0
Amerikaanse dollar	0	0,0	0	0,0
Overige	15.492	4,9	18.608	5,0
	313.620	100,0	374.129	100,0
Totaal beleggingen naar valuta				
Euro	434.863	93,5	576.616	93,6
Amerikaanse dollar	415	0,1	912	0,1
Overige	29.724	6,4	38.341	6,3
	465.002	100,0	615.869	100,0

Het strategische valuta-afdekkingsbeleid leidt tot een strategische afdekking van 82,1% voor de totale portefeuille.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valutarisico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% voor valuta in ontwikkelde landen en van 35% voor valuta in opkomende markten, die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. De buffer voor het feitelijk valutarisico bedraagt 5.742 (0,2%) en voor het strategisch valutarisico 5.927 (0,2%).

Grondstoffenrisico

Grondstoffenrisico ontstaat doordat de waarden van beleggingen in grondstoffen kunnen dalen.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch grondstoffenrisico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 35%. Het Fonds belegt niet in deze categorie. De buffer voor zowel het feitelijk als het strategisch grondstoffenrisico bedraagt derhalve 0 (0,0%).

Kredietrisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de voorafgesproken betalingen kan voldoen. Bij de berekening van het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico verbonden aan derivatentransacties wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Het kredietrisico binnen de vastrentende-waardenportefeuille kan naast de creditspread eveneens gemeten worden aan de hand van de ratingverdeling van de rentegevoelige beleggingsportefeuille. Deze ratingverdeling wordt afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een Europese AAA-rating impliceert dat de vastrentendewaardenbelegging geen kredietrisico loopt. Daarentegen worden beleggingen die geassocieerd staan onder 'lager dan BBB' of 'geen rating' als zeer risicovol beschouwd. Cash wordt als kredietrisicovrij beschouwd.

	2022		2021	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden:</i>				
AAA	12.435	4,0	29.175	7,8
AA	28.638	9,1	51.603	13,8
A	199.552	63,6	206.340	55,2
BBB	29.221	9,3	30.883	8,3
Lager dan BBB	13.218	4,2	14.212	3,8
Geen rating	30.556	9,8	41.916	11,1
	313.620	100,0	374.129	100,0

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd conform de ratingverdeling van de vastrentendewaardenportefeuille. Naarmate de rating slechter wordt neemt de te hanteren buffer toe. Afgaande op de hierboven genoemde ratingverdeling resulteert dit in een buffer voor het feitelijk kredietrisico van 6.060 (1,0%) en voor het strategisch kredietrisico van 5.593 (0,9%).

Verzekeringstechnisch risico

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevenrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk verzekeringstechnisch risico bedraagt 12.144 (0,8%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico 12.144 (0,8%).

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd.

	2022		2021	
	€	%	€	%
Aandelen en vastgoed waarden				
<i>Verdeling zakelijke waarden per regio:</i>				
Europa	25.762	17,0	41.392	17,1
Noord-Amerika	93.859	62,0	153.152	63,4
Azië	26.309	17,4	40.052	16,6
Overige	5.398	3,6	7.087	2,9
	151.328	100,0	241.683	100,0
<i>Verdeling zakelijke waarden per sector:</i>				
Financiële instellingen	23.260	15,4	32.884	13,6
Informatietechnologie	29.293	19,2	57.862	23,9
Industriële ondernemingen	19.451	12,9	30.395	12,6
Niet-cyclische consumentengoederen	10.542	7,0	14.492	6,0
Cyclische consumentengoederen	19.914	13,2	37.420	15,5
Farmacie	19.534	12,9	27.704	11,5
Energie	8.372	5,5	8.252	3,4
Nutsbedrijven	5.125	3,4	6.802	2,8
Telecommunicatie	5.401	3,6	9.247	3,8
Basisindustrieën	6.529	4,3	8.753	3,6
Overige	3.907	2,6	7.872	3,3
	151.328	100,0	241.683	100,0

	2022		2021	
	€	%	€	%
Vastrentende waarden				
<i>Verdeling vastrentende waarden per regio:</i>				
Europa	261.463	83,3	317.848	85,0
Noord-Amerika	21.622	6,9	22.991	6,1
Azië	10.529	3,4	11.727	3,1
Overige	20.006	6,4	21.563	5,8
	313.620	100,0	374.129	100,0

Grote posten: vastrentende waarden van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 5% van de totale beleggingen in vastrentende waarden

Staatsobligaties Duitsland	0	0,0	16.156	4,3
Staatsobligaties Nederland	2.326	0,7	998	0,3
Staatsobligaties Frankrijk	3.952	1,3	12.060	3,2
Staatsobligaties Luxemburg	31.485	10,0	0	0,0

Hoogte buffer

In het standaardmodel is geen rekening gehouden met een buffer voor concentratierisico. Het risico dient sec kwalitatief toegelicht te worden.

Actief beheer risico

Het actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Onder actief beheer wordt afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van strategische benchmarks. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van de tracking error. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark afwijkt. Een hogere tracking error impliceert een hoger actief beheer risico.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereiste eigen vermogen wordt alleen een actief beheer risico becijferd voor de aandelenportefeuille indien de tracking error groter is dan 1%. Voor het pensioenfonds resulteert een buffer voor het feitelijk actief beheer risico van 0 (0,0%) en voor het strategisch actief beheer risico van 0 (0,0%), omdat de tracking error van de totale aandelenportefeuille lager dan 1% is.

Effect toerekenen naar totale voorzieningen

Om van de vereiste dekkinggraad voor risico fonds te geraken tot de vereiste dekkinggraad voor totaal fonds dient een aanpassing van -1,1%-punt toegevoegd te worden op basis van de feitelijke verdeling en een aanpassing van -1,2%-punt op basis van de strategische verdeling. Deze aanpassingen dienen gemaakt te worden omdat het Fonds een technische voorziening voor risico deelnemers heeft.

Er zijn geen beleggingen uitgeleend en er zijn geen beleggingen in de bij het pensioenfonds aangesloten ondernemingen.

Diversificatie- en correlatie-effect

Bij de becijfering van het totale vereist eigen vermogen dient gebruikt gemaakt te worden van de wortelformule. Hierdoor is het totale vereist eigen vermogen kleiner dan de optelsom van de afzonderlijke buffers. In de wortelformule wordt namelijk verondersteld dat niet alle risico's zich op hetzelfde moment zullen voordoen (diversificatie). Wel wordt uitgegaan van een positieve samenhang (correlatie) tussen het renterisico, het aandelen- en vastgoedrisico en het kredietrisico. Per saldo heeft dit een risico-verlagend effect. Bij het pensioenfonds is dit voor de feitelijke beleggingsportefeuille eind 2022 -24.205 en voor de strategische beleggingsportefeuille -23.564.

Vastgesteld te Zwolle, 26 juni 2023

J.W. Verweij
(secretaris)

J.M. Negro
(voorzitter)

E.H. Dijkstra

M.J.P.R. Raven

Overige gegevens

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland te Rijswijk is aan Milliman Pensioenen B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2022.

Onafhankelijkheid

Als waarmede actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Dit geldt tevens voor andere actuarissen en deskundigen die werkzaam zijn bij Milliman Pensioenen B.V.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op €2.409.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 72.000 te rapporteren.

Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materieële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening goed.

Daarbij is in aanmerking genomen dat enigerlei intentie tot het verlenen van toeslagen ontbreekt.

Amsterdam, 26 juni 2023

drs. R. van der Meer AAG
verbonden aan Milliman Pensioenen B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het bestuur van Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland (hierna ook: "het pensioenfonds") te Zwolle gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Abbott Nederland op 31 december 2022 en het resultaat over 2022 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2022;
2. de staat van baten en lasten over 2022; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van het pensioenfonds zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel moet in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 2.409.000. De materialiteit is vastgesteld op basis van een percentage van 0,5% van de som van het stichtingskapitaal, de reserves en technische voorzieningen. Wij hebben voor deze grondslag gekozen gelet op het feit deze bepalend is bij de berekening van de (beleids-) dekkingsgraad. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij aan het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 72.300 rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Controleaanpak frauderisico's en niet naleven van wet- en regelgeving

Frauderisicobeheersing door het pensioenfonds

Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in het pensioenfonds en de omgeving waarin zij opereert, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop het toezichthoudend orgaan het toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan.

In het onderdeel Frauderisico's in de Risicoparagraaf van het bestuursverslag beschrijft het bestuur de procedures ten aanzien van de risico's op fraude.

Onze frauderisico-analyse

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

Het veronderstelde frauderisico met betrekking tot de opbrengstverantwoording is weerlegd, gezien de aard van de opbrengsten. De opbrengsten bestaan uit premiebijdragen die per deelnemer over de pensioengrondslag wordt berekend en daardoor op objectieve wijze zijn vast te stellen. Daarnaast bestaan de opbrengsten uit beleggingsopbrengsten die eveneens op objectieve wijze zijn te bepalen.

Bij al onze controles besteden wij aandacht aan de risico's van het doorbreken van interne beheersing door het bestuur. Wij hebben bijzondere aandacht gehad voor posten met een hoge schattingsonzekerheid, waaronder de technische voorzieningen. We verwijzen hierbij ook naar de kernpunten van onze controle voor onze specifieke controle-aanpak voor dit risico.

Onze specifieke controle-aanpak voor het frauderisico

Ten aanzien van het risico op doorbreking van de interne beheersing door het bestuur hebben wij werkzaamheden uitgevoerd zoals het toetsen van de aanvaardbaarheid van de in het grootboek vastgelegde journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn aangebracht.

Verder hebben wij geëvalueerd of de keuze en toepassing van de grondslagen voor financiële verslaggeving door het pensioenfonds mogelijk wijzen op frauduleuze financiële verslaggeving. Tevens hebben we elementen van onvoorspelbaarheid opgenomen in onze controlewerkzaamheden. Ook hebben wij de uitkomsten van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving. Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het bestuur.

Onze specifieke controleaanpak voor het risico op niet voldoen aan wet- en regelgeving

Wij hebben gesprekken gevoerd met het bestuur en het toezichthoudend orgaan om inzicht te verkrijgen in welke mate er is voldaan aan wet- en regelgeving. Ook hebben wij communicatie met De Nederlandsche Bank (DNB) en Autoriteit Financiële Markten (AFM) doorgenomen. Wij hebben een schriftelijke bevestiging verkregen van het bestuur dat alle bekende aangelegenheden van vermoede non-compliance aan ons zijn gemeld.

Onze observaties

De hiervoor vermelde werkzaamheden zijn uitgevoerd in het kader van de controle van de jaarrekening. Ze zijn daarom niet gepland en uitgevoerd als een specifiek onderzoek gericht op fraude en het niet voldoen aan wet- en regelgeving. Deze werkzaamheden hebben niet geleid tot bevindingen die van materieel belang zijn voor de jaarrekening.

Controleaanpak continuïteit

Het bestuur heeft de jaarrekening opgemaakt uitgaande van de continuïteit van het geheel van de werkzaamheden voor de periode van minimaal twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekening.

Wij hebben de beoordeling van de continuïteitsveronderstelling met het bestuur besproken en geëvalueerd. Bij deze beoordeling hebben wij in ogenschouw genomen dat de vermogenspositie van het pensioenfonds toereikend wordt geacht. Deze beoordeling levert geen informatie op die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het bestuur met betrekking tot de gehanteerde continuïteitsveronderstelling.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Beschrijving kernpunt	Samenvatting uitgevoerde werkzaamheden
Waardering van beleggingen	
<p>De beleggingen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds en bestaan uit beleggingen in niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen en derivaten.</p> <p>In de toelichting op de balans per 31 december 2022 heeft het pensioenfonds de gehanteerde waarderingmethoden en belangrijke veronderstellingen voor waardering van de beleggingen uiteengezet.</p> <p>De beoordeling van de reële waarde van deze beleggingen is significant voor onze controle, mede omdat de waardering (deels) gebaseerd is op modellen en subjectieve elementen bevat.</p>	<p>Onze controlewerkzaamheden omvatten onder andere het:</p> <ul style="list-style-type: none">– beoordelen van de juiste werking van interne beheersingsmaatregelen bij Northern Trust Corporation en Nationale Nederlanden Investment Partners, uitbestedingsorganisaties ten behoeve van bewaring en beleggingsadministratie. Voor zover relevant en mogelijk hebben wij gebruikgemaakt van het ontvangen Service Organisation Control Report van Northern Trust Corporation en van de ISAE 3402 type II rapportage van Goldman Sachs Asset Management B.V.;– voor beleggingen in beursgenoteerde effecten het afstemmen van de juiste waardering door een re-pricing uit te voeren;– voor beleggingen in beleggingsfondsen waar geen beursnotering van toepassing is: vaststellen dat de waarderinggrondslagen van de beleggingsfondsen vergelijkbaar zijn met die van het pensioenfonds dat de waarde per participatie volgens de laatste jaarrekening overeenkomt met de door het pensioenfonds gehanteerde waarde;– toetsen of de in de jaarrekening opgenomen toelichting adequaat is gegeven de geldende verslaggevingsregels

Beschrijving kernpunt	Samenvatting uitgevoerde werkzaamheden
Waardering van de technische voorzieningen	
<p>De technische voorzieningen zijn gevormd ter dekking van de belangrijkste verplichtingen van het pensioenfonds.</p> <p>In de toelichting op de jaarrekening geeft het pensioenfonds de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer. In het onderdeel risicoparagraaf is de gevoeligheid van de berekening van de technische voorzieningen voor schattingen uiteengezet, inclusief onzekerheden.</p>	<p>Bij de vaststelling van de adequate waardering, waaronder de toereikendheid van deze voorziening, hebben wij gebruik gemaakt van de uitkomsten van de werkzaamheden van de certificerend actuaaris. Om dit te kunnen doen hebben wij onder andere instructies gegeven aan de certificerend actuaaris. Tevens zijn de bevindingen uit zijn controle en het certificeringsrapport door ons met hem besproken.</p> <p>Door ons is tevens nagegaan of:</p> <ul style="list-style-type: none"> – de administratieve basisgegevens van deelnemers, slapers en pensioengerechtigden, die door de certificerend actuaaris worden gehanteerd bij het certificeren van de actuariële berekening van de technische voorziening voor pensioenverplichtingen, daarvoor geschikt zijn; – de toegepaste methodiek ter bepaling van de voorziening aanvaardbaar is, gegeven de karakteristieken van de verzekerde risico's; – de door het bestuur gebruikte aannames en schattingen in overeenstemming zijn met de gekozen actuariële grondslagen, voldoende zijn onderbouwd en juist zijn toegepast; – de interne beheersing met betrekking tot mutatieverwerking in de pensioenadministratie is geborgd. Het afstemmen met gegevens van externe partijen waaronder de werkgever, maakt deel uit van de interne beheersing.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden inzake de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur inzake de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn

gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat het pensioenfonds haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Rotterdam, 26 juni 2023

Mazars Accountants N.V.

Origineel getekend door: drs J.A. van Muijlwijk-Duijzer RA

Bijlagen

Begrippenlijst

Abtn

Afkorting voor actuariële en bedrijfstechnische nota. In de ABTN wordt door het bestuur van een pensioenfonds uiteengezet welke actuariële en bedrijfstechnische opzet ten grondslag ligt aan een fonds. Ook wel bedrijfsplan genoemd. Hierin komen drie hoofdonderwerpen aan de orde: de wijze van vaststelling van de verplichtingen jegens de deelnemers, de beleggingsportefeuille en het intern risicobeheersingssysteem.

Actuariële grondslagen

Wanneer een contante waarde van een reeks toekomstige uitkeringen moet worden bepaald maakt de actuaaris gebruik van actuariële grondslagen, zoals: de rekenrente; de kansstelsels: sterftekansen, arbeidsongeschiktheids- en revalideringskansen, frequenties van gehuwd zijn, soms ook toekomstige salarisontwikkeling of indexatiebeleid enz.; kostenopslagen (bijvoorbeeld voor administratiekosten en/of uitbetalingskosten).

Actuaris

Een actuaaris kan antwoord geven op de vraag wat de toekomst aan pensioenuitkeringen gaat kosten. De actuaaris is bij uitstek degene die financiële risico's op de agenda plaatst en adequate oplossingen bedenkt.

Actuele waarde

De actuele waarde is voor beleggingen waarvoor dagelijks openbare prijzen worden vastgesteld, zoals aandelen en obligaties, de beurswaarde. Voor andere vastrentende waarden, zoals onderhandse leningen en hypotheekleningen, wordt de actuele waarde benaderd als de contante waarde van de toekomstige nettokasstromen. Als actuele waarde van de beleggingen in vastgoedfondsen wordt de intrinsieke waarde gehanteerd. Voor direct onroerend goed wordt de taxatiewaarde als actuele waarde gehanteerd.

ALM

Afkorting voor Asset Liability Management. Een ALM-studie betreft de analyse van het risicobeheer van de balans tussen activa en de passiva van een pensioenfonds. Deze studie dient te resulteren in de formulering van een strategisch beleggingsbeleid.

Backservice

Pensioenaanspraken (of de waarde ervan) die betrekking hebben op de achterliggende dienstjaren en die ontstaan door verandering in de pensioengrondslag.

Beleggingsmix

Verdeling van de beleggingen over zakelijke en vastrentende waarden.

Benchmark

Vooraf vastgestelde, objectieve maatstaf voor de prestatie van (de beheerder van) een beleggingsportefeuille of pensioenfonds. Een beursindex bijvoorbeeld.

Beurskoers

Marktprijs van een aandeel, obligatie of andere waardepapieren.

Contante waarde

De contante waarde op een bepaald moment van (een serie) betalingen in de toekomst, is het bedrag dat op dat moment aanwezig zou moeten zijn om, rekening houdend met rente-aangroei (rekenrente) en eventuele andere actuariële grondslagen, deze toekomstige betalingen te kunnen verrichten.

Custodian

Juridische entiteit die als enige taak heeft het beheren en het administreren van de effecten.

Dekkingsgraad

Een maat voor de solvabiliteit van een pensioenfonds. De dekkingsgraad wordt bepaald door de mate waarin het beschikbaar vermogen (BV) de voorziening opgebouwde rechten (VOR) overtreft, uitgedrukt in een percentage.

Een dekkingsgraad van 100% geeft aan dat het beschikbaar vermogen juist toereikend is om de voorziening opgebouwde rechten te dekken, terwijl een percentage lager dan 100 aangeeft dat er sprake is van onderdekking. Fondsen gaan in hun financiële opzet veelal van een minimumdekkingsgraad uit die in mindere of meerdere mate ruim boven 100% ligt.

De Nederlandsche Bank

Bij wet ingesteld toezichthoudend orgaan, dat onder andere het naleven van de Pensioen- en spaarfondsenwet bewaakt.

Derivaten

Financiële contracten waarvan de waarde afhankelijk is van een of meer onderliggende activa, referentieprijzen of indices. Voorbeelden van derivaten zijn opties, termijncontracten en rente- en valutaswaps.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten worden verstaan: huur-, dividend- en rente-opbrengsten van de beleggingen.

Duration

De gewogen gemiddelde looptijd van de kasstromen van een obligatie, waarbij weging geschiedt op basis van de contante waarde van iedere kasstroom. Duration is een graadmeter voor de rentegevoeligheid van een obligatie. In de regel: hoe langer de looptijd van een obligatie, hoe gevoeliger de koers van die obligatie voor renteveranderingen. Indien men een daling van de rente verwacht is het profijtlijker een obligatie met een zo lang mogelijke duration te kopen, aangezien de koers daarvan het meest zal oplopen.

Effectief rendement

Het effectief rendement houdt naast het couponrendement nog rekening met winst of verlies bij aflossing van een obligatie.

Eindloonregeling

Bij deze regeling wordt de hoogte van je pensioen afgeleid van het salaris dat je direct voorafgaand aan de pensioendatum verdient. Bij iedere salarisverhoging wordt het pensioen dat je al hebt opgebouwd, opgetrokken naar het nieuwe salarisoniveau.

Franchise

In veel pensioenregelingen is een bepaald drempelbedrag opgenomen waarover geen pensioenopbouw plaatsvindt omdat de AOW geacht wordt hierover pensioen te verlenen. Dit bedrag is veelal afgeleid van de uitkeringen krachtens de AOW en wordt dan 'franchise' genoemd.

Herverzekering

Het door een pensioenfonds geheel of gedeeltelijk onderbrengen van een pensioenregeling in een levensverzekeringsovereenkomst en/of het door een pensioenfonds onderbrengen van extra hoge risico's bij een levensverzekeraar, zoals overlijden- en invaliditeitsrisico's van deelnemers.

Index

Cijfer dat een gewogen gemiddelde uitdrukt en waaraan men kan zien hoe een grootte (bijvoorbeeld de beurskoersen in Amsterdam) zich ontwikkeld heeft.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten vallen de gerealiseerde verkoopresultaten inclusief valutaresultaten en de niet-gerealiseerde herwaarderingsresultaten.

Intrinsieke waarde

De intrinsieke waarde per aandeel is de 'werkelijke' waarde van dat aandeel, afgeleid van de onderliggende beleggingen. De intrinsieke waarde wordt berekend door de waarde van de activa (bezittingen) te verminderen met de passiva (schulden) en het saldo te delen door het aantal uitstaande aandelen.

Kansstelsels

Dit zijn veronderstellingen met betrekking tot sterftekansen, invalideringskansen, ontslag, gehuwdheid en individuele loontontwikkeling.

Koopsom

Een koopsom is een eenmalige betaling die aan de uitvoerder van de pensioenregeling is verschuldigd en waarvoor een bepaalde pensioenaanspraak wordt ingekocht. In beginsel is een koopsom dus een eenmalige betaling en een premie een periodieke betaling. Zowel premies als koopsommen dienen hetzelfde doel, namelijk de financiering van de pensioenen.

Nominale waarde

De op het stuk (aandeel of obligatie) aangegeven waarde. Bij een koers van 100 (= 100%) is de prijs van het waardepapier gelijk aan de nominale waarde.

Over/onderweging

Een hoger of lager belang in een beleggingscategorie dan overeenkomt met de normverdeling van het pensioenfonds.

Overrente

Het positieve verschil tussen het inkomensrendement van het Fonds en de rekenrente.

Pensioengrondslag

Het bedrag waarover pensioen wordt toegekend. Vaak is dit het voor pensioen meetellende salaris minus de franchise.

Performance

Het rendement dat is behaald met de beleggingen.

Premievrije aanspraken

Indien het deelnemerschap aan een pensioenregeling eindigt, anders dan door overlijden of het bereiken van de pensioenleeftijd, verkrijgt de gewezen deelnemer een premievrije aanspraak op ouderdoms- en nabestaandenpensioen. Een andere vorm van premievrije aanspraak is het bijzonder partnerpensioen dat de gewezen partner ontvangt bij scheiding/einde partnerschap.

Reële rente

Het verschil tussen het fondsrendement en de (loon- of prijs-)inflatie. Bij de premiestelling wordt verondersteld dat het fondsrendement ten minste gelijk is aan de som van de rekenrente en de inflatie. In dat geval kan de last uit hoofde van indexering worden gefinancierd uit het verschil tussen het fondsrendement en de rekenrente.

Rekenrente

De rekenrente is het fictieve percentage dat het belegde pensioenvermogen wordt geacht op te brengen in de toekomst en waarvan bij de berekening van de contante waarden wordt uitgegaan.

Rendement

Het positieve of negatieve resultaat dat een verzekeringsmaatschappij of een pensioenfonds behaalt met de belegging van daartoe beschikbare middelen.

Rentetermijnstructuur

De rentetermijnstructuur is een grafiek die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen marktrente anderzijds.

Solvabiliteit

Het vermogen om (nu en op termijn) aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen.

Sterftetafels

Geven aan wat de levens- en sterftetekansen zijn van mannen en vrouwen in Nederland, afhankelijk van de bereikte leeftijd. Ze worden gebruikt bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen door de actuaris.

Toeslag

Een toeslag is een verhoging van een pensioen of een aanspraak op pensioen, welke is gebaseerd op een in het pensioenreglement omschreven regeling, dan wel op incidentele basis wordt verleend.

Totaal rendement

Het totaal rendement van een belegging is samengesteld uit de koerswinst of het koersverlies (indirecte beleggingsopbrengsten) over de beschouwde periode, terwijl de directe beleggingsopbrengsten (dividend, rente, aflossingen, huur en dergelijke uitkeringen) meteen worden herbelegd en tijdsgewogen in het totaal rendement worden meegenomen. Het totaal rendement wordt uitgedrukt in een percentage ten opzichte van het gemiddeld belegd vermogen.

UFR

De Uitimate Forward Rate (UFR) is een methode waarop de rekenrente wordt vastgesteld. Gedurende de eerste 20 jaar wordt de rentetermijnstructuur (RTS) gevolgd. Voor de periode daarna wordt de rekenrente afgeleid van de RTS en een verwacht rendement op lange termijn. Voor een 60-jarige verplichting wordt een rentevoet van 4,2% verondersteld.

Vastrentende waarden

Hypotheke, leningen op schuldbekentis en obligaties.

Verzekeringstechnische analyse

Ook wel actuariële analyse genoemd. In deze analyse wordt door de actuaris de invloed verklaard van opgetreden verschillen tussen de gehanteerde actuariële grondslagen en werkelijke ontwikkelingen.

Verzekeringstechnische risico's

Bij het verzekeren van pensioenaanspraken loopt een fonds een langlevensrisico voor het ouderdomspensioen als verzekerden langer leven dan volgens de gebruikte overlevingstafel wordt verwacht. Voor het nabestaandenpensioen loopt het Fonds een kortlevensrisico als de verzekerden korter leven dan volgens de overlevingstafel wordt verwacht. Ook kan het invaliditeitsrisico worden gerekend tot de verzekeringstechnische risico's van fondsen.

Volatiliteit

De beweeglijkheid van beurskoersen.

Yield curve

Zie rentetermijnstructuur.

Zakelijke waarden

Aandelen, converteerbare obligaties en onroerend goed(fondsen).

